

2.8° 141

Wschodzenia

Protyka

sa Szerbow
na ljetu

1860.

U nakladom maczizy herbskeje.

W kommissii w Smolerjowej knižarni.

We tutym 1860^{ym} ljezi po Khrystufu, kotrej je pschestupne a 366 dnjow wopshija, liczi so:

wot sworenja swjela	5809,	wot satozenja budyskeho tachanstwa	640,
wot wustajenja julianskeje protyki	1905,	wot spoczatka reformazije	342,
wot czerpenja a horjestacija Khrystufoweho	1827,	wot naroda krala Jana	59,
wot spoczatka kshesizjanswa we Sserbach	840,	wot satozenja macizy serskeje	12.

Zyrfwinfske ljetne suamenja.

W porjedzenej Rehorzowej	W starej julianskej
protyzy	protyzy.
XVIII stota liczba	XVIII
VII epalty	XVIII
XXI wobwod stonza	XXI
III romske danste czislo	III
A. G. pismit nedjelsti	C. B.
4 nedjelje po 3 kralow	4
8. haperleje jutrowniczka	3. haperleje.
22. nedj. po swj. trojizy	do 1. adv. 26.

Saczmiczje stoncizka a mjesaczka.

We pschest. l. 1860 budje so stoncizko dwójizy a mjesaczk dwójizy sacmicz. — Prjeni krocj budje so stoncizko sacmicz 22. jan., schtoj pak jenoj we potonschim morju a w potonschej Amerizy widzene budje. Druhe sacmiczje stoncizka budje 18. julija sto stacz a pola nasj k widzenju. Tosame budje popolnju 2 hodj. 44 min. so sapoczecj a 4 hodj. 47 min. sastacz. — Prjene sacmiczje mjesaczka stane so 7. febr. a budje pola nasj k widzenju wot 1 hodj. 51 min. hacj do 4 hodj. 45 min. rano. — Druhe sacmiczje mjesaczka 1. augusta, nebudje pola nasj, ale jenoj w Afrizy, w Afrizy a w Australiskej widzene.

We pschestupn. l. 1860 knezi Saturnus.

Stoljetna protyka praji, so su te lieta, w kotrychj Saturnus knezi, bole symne a mokre dyzli cjopte a suche. Nalieto je jara suche a hacj do mese jara symne. Hacj runje haperleja pschi spoczattu je cjopta, dha tola sypa saso nuzstupi, kotrej hacj do mese traje. W mesj pokaze so wedro sdzielom deszczikoste sdzielom cjopte; w nozach pak schodne mrosy nastanu. Trawa budje posnje rosj.

Wljecju budje wele deszczizka a symneho czasa. Potojza julija je cjopta a rjana, potojza ma wele wjetrow a deszczikow.

Nasypa a sypa budzetej symnej a mokrej. Semja sahje samersne; november je cjoptischi ale jara deszczikosty. 21. dezembra pschindze snjeh a sypa, kotraj hacj do haperleje traje.

S naljetnym swinom netreba so jara khwatacj, dokelj nalieto je mokre a symne. Seczmen a wows budzetej so derje radzicj, taj tež sypa a wotawa ale husteho deszczizka dla nebudja so jnje renje domhowsacj hodzicj. Mokrowy dla budja plody na polach lochzy wurosz.

Nasymny sym budje hubene jnje dawacz. Neaj a pschenza ani wele skomy ani wele sornow nesmjetej.

Nasymu dyrbi so rozj a pschenza sahje wowskej, dokelj symjo czechzy sesthabza. Esad budje so radzicj, wele kruschwow a slowkow budje. Mozne wichory a wele deszczikow smjesejmy ale, malo hrimansow.

Pschi konzu ljezja a nasymy budja bes czlowekami so hrosne khorozsje pokasacz.

Schtyri ljetne czasy.

Spoczatk naljezja:	20. mjerza 9 hodj. 47 min. dopolnja.
"	ljezja: 20. junija 8 hodj. 24 min. weczor.
"	nasymy: 22. septbr. 8 hodj. 35 min. weczor.
"	symy: 21. dejbr. 2 hodj 24 min. popolnju.

Schtyri kwatembry.

W porebj. Rehorzowej a w starej julianskej protyzy.	
29. februara.	Reminscere } 24. februara.
30. mese.	swj. trojizy } 25. mese.
19. septembra	kschizja } 21. septembra.
19. dezembra	Luzije } 14. dezembra.

Jutrowna tabella.

1861 31. mjerza.	1865 16. haperleje.	1869 28 mjerza.
1862 20. haperleje.	1866 1. "	1870 17. haperleje.
1863 5. "	1867 21. "	1871 19. "
1864 27. mjerza psch. l.	1868 12. " psch. l.	1872 31. mjerz. psch. l.

12 nebeske suamenja.

 boran,	 law,	 sjelnik,
 byt,	 knezna,	 koforozt,
 dwójnifaj,	 waha,	 wodny muz,
 raf,	 schorpion,	 rybi.

Abbreviatury abo pschifrotsenja slowow.

 stoncizko,	sth. pop. sthabjenje popolnju.
 mjesaczk,	sth. dop. sthabjenje dopolnja.
 polny mjesaczk,	kh. pop. khowanje popolnju.
 posleni bjertlik,	kh. dop. khowanje dopolnja.
 mkody mjesaczk,	hod. hodzina.
 prjeni bjertlik,	min. minuta.
	* stotne wiski.

1860. Januar,

wulki rózł,

na 31 dnjów.

Mjeřaczkowe
přehmenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermantl
a
řtótne wířl.

Tydjenje a dnj.	Poredžena protyka		Stara julianska Dezember. 1859	☉			☾ fřh. řhow heb. min	
	evangelřka.	katholřka.		fřhadž. heb.m.	fřhem. heb.m.	Wěřće náměnja.		
1. tydžen. Terty dopotn: Matth. 16, 24—26, řř. 102, 26—29, Hebr. 10, 35—36; popotn: Jan. 4, 34—36.								
1 nedž.	Now řjet.	Marie lěto	20 4. advent.	8	7	4	1	řh. dop.
2 póněž.	Matřar.	Makaria	21 Julia	8	7	4	2	1 8
3 wut.	Kařřyra	Genowefě	22 Anastasie	8	7	4	3	2 21
4 řreda	Bařřarja	Tita	23 Dagoberta	8	6	4	4	3 39
5 řřhw.	Šimeona	Telesřora	24 Had. a J.	8	6	4	5	4 58
6 pjařk	Řřoch řralow	Šw. 3 řral.	25 Boži džen.	8	6	4	6	6 14
7 řobota	Julkany	Božidara	26 Boži mač.	8	5	4	7	7 20
2. tydžen. Terty dopotn: 1. Mořř. 28, 10—17, řř. 139, 7—12, Řol. 2, 18; popotn: Matth. 3, 13—17.								
8 nedž.	1. n. p. 3	1. nedž. po 3 řr.	27 n. po hodž.	8	5	4	9	řřh. pop
9 póněž.	Zařar.	Juliana	28 20000 m.	8	4	4	10	5 23
10 wut.	Čješřjomjera	Agathona	29 Njew. dž.	8	4	4	12	6 54
11 řreda	Mořřřje	Hygina	30 Anisie	8	3	4	13	8 24
12 řřhw.	Reinholda	Arřadia	31 Sylvestra	8	2	4	14	9 52
13 pjařk	řilaria	Leontia	1 N. l. 1860.	8	2	4	16	11 17
14 řobota	řelira	řilaria	2 Melanie	8	1	4	17	řřh. dop
3. tydžen. Terty dop.: 1. Mořř. 50, 15—21, řřhřřř. řal. 3, 5—7; pop.: Matth. 4, 1—12.								
15 nedž.	2. n. p. 3	2. nedž. po 3 řr.	3 n. řon. l.	8	1	4	19	0 39
16 póněž.	Črdmuth.	Marcella	4 Theofanta	8	0	4	20	2 1
17 wut.	Antonia	Antonia	5 Malachia	7	59	4	21	3 22
18 řreda	řelizity	řěir řtow. Ř.	6 řřoch řr.	7	59	4	23	4 39
19 řřhw.	řriřři	Řanuta	7 Jan. řřeen.	7	58	4	24	5 46
20 pjařk	řab. řebast.	řabiana a B.	8 Jurija Řr.	7	57	4	25	6 40
21 řobota	řanřje	řanřje	9 Polimuth.	7	56	4	27	7 20
4. tydžen. Terty dopotn: 2. Mořř. 34, 4—10, řř. 3, 10—11; popotn: Jan. 1, 35—43.								
22 nedž.	3. nedž. po 3 řr.	3. nedž. po 3 řr.	10 1. n. p. 3 k.	7	55	4	29	7 49
23 póněž.	Charity	Marřje řub.	11 Theodos.	7	53	4	31	řřh. pop.
24 wut.	Čřhmořř.	Čřhmořeja	12 Tatiana	7	52	4	33	6 16
25 řreda	řar. wobř.	řaw. wobř.	13 Hermyla	7	51	4	35	7 25
26 řřhw.	Belyřarpa	Belyřarpa	14 Cachea	7	50	4	36	8 34
27 pjařk	ř. řřryřřř.	řana řřeřřř.	15 Paw. řh.	7	48	4	38	9 43
28 řobota	Řaroliny	Čřerilla	16 Marcella	7	47	4	40	10 52
5. tydžen. Terty dopotn: řořř. 1, 7—9, řř. 12, 2—6; popotn: Jan. 1, 47—51.								
29 nedž.	4. nedž. po 3 řr.	4. nedž. po 3 řr.	17 2. n. p. 3 k.	7	45	4	42	řřh. dop.
30 póněž.	Abelg.	Martine	18 Athanasie	7	44	4	44	0 4
31 wut.	Virgilia	řětr. Řol.	19 Makaria	7	42	4	46	1 17

Prjeni
řjertil 1. jan.
dopotnja 11.
hodž. 37 min.
pofaže na
řymne a jeli
wečorny
wjetř, deřřčži-
řojte wedro.
Bořny
mjeř. 8. jan
popotnju 4
hodž. 12 min.
řřhineře
řřhřnewedro.
řjertil. 15.
jan. rano 7
hodž. 47 min.
ma řymu a
meřřenje.
mjeř. 23. jan.
rano 1 hodž.
6 min. pofa-
že na wulku
řymu.
Prjeni
řjertil. 31. jan
rano 6 hodž.
0 min řakřo-
wa řymu a
meřřenje.
Stoljetna
protyka:
řot 1. hačž
do 11. budž
jenajřa řyma;
řot 12. do
18. je neřjo
pomročžene
ře řřjenej
řymu; 19. hačž
do 24. řo ne-
řjo wuřařřni.

1 řiřřř.
3 řart (lane
wířl.)
4 Neřřwaczři-
dřo.*
9 řakęřy.
10 řařřčř-
řrow.*
21 řuby-
řřin.*
23 řindřobřř.*
30 řubañ.*
a twerde
meřřenje na
řtane; 26.
deřřčžiřři hačž
do řonža
řraja.
Čřerbřře
přřhřřřowa.
a řřřřřřřřřř.
řopřřhřřřa
řa ř danju
bere, řawířž
paf řo řama
řere.
Řiž přřhř-
mařřo, niž
přřhřwele, to
wřře přřhředžo
najřřere.
Čřřřřř řtraba
rađřřo po
čřęřři hačž řje
a wuřęba,
řem' rořře
řřřřřw řřřřř-
řori a toler
nawbawã!
Čã mlodę
řordaczřř, na
řřřř řtraczřř.

1860. Mierz,

na ljetnik,

ma 31 dnjow.

Mjesaczkowe
pshemjenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermanki
a
stotne wiki.

Tydjenje a dnj.	Poredjena protyka		Stara julianska Februar.	☉		Mese janenja.	☾
	evangelista.	katholiska.		sfhadj. hod. m.	show. heb. m.		
1 schtw.	Albina	Albina	18 Orthodox.	6 48	5 39		2 44
2 pjatk	Amalije	Simplicija †	19 Archippa	6 45	5 40		3 44
3 sobota	Kunigundy	Kunigundé †	20 Lea Kat.	6 43	5 42		4 32
10. tydjen. Texty dopokn: Czech. 33, 7—9, Zef. 58, 6—9, 2. Pjetr. 1, 19—21; popokn: Luf. 9, 51—56.							
4 nedz.	Reminiszere	2. nedz. posta	21 Quadrag.	6 41	5 44		5 6
5 pondz.	Bedricha	Bedricha	22 Eugena	6 39	5 46		5 32
6 wut.	Fridolina	Fridolina	23 Klemensa	6 36	5 47		5 53
7 sreda	Perpetuy	Domascha Aqu.	24 Kwatery	6 34	5 49		sfh. pop
8 schtw.	Filemona	Filemona	25 Hlowy J.	6 32	5 51		7 44
9 pjatk	Pokutny pjatk	Francziški	26 Tarasia	8 30	5 53		9 14
10 sobota	Alexandra	Raja	27 Porfyra	6 27	5 54		10 41
11. tydjen. Texty dopokn: Neh. 9, 30—34, Pj. 77, 8—14, 1. Pjetr. 1, 13—16; popokn: Jan. 11, 1—16.							
11 nedz.	Ofull	3. nedz. posta	28 2. p. njed.	6 25	5 58		sfh. dop.
12 pondz.	Rehoria	Rehera	29 Basilia	6 23	5 58		0 7
13 wut.	Salomona	Micjefora	1 mërca	6 21	6 0		1 25
14 sreda	Abigalije	Mathilde	2 Theodota	6 18	6 1		2 30
15 schtw.	Khrystosa	Longina	3 Endokia	6 16	6 3		3 19
16 pjatk	Henrietty	Heriberta	4 Gerasima	6 14	6 5		3 56
17 sobota	Herty	Patricija	5 Konona	6 12	6 7		4 22
12. tydjen. Texty dopokn: Gjob 22, 21—30, Pj. 23, 2. Kor. 5, 19—21; popokn: Jan. 11, 32—46.							
18 nedz.	Litare	4. nedz. posta	6 3. p. njed.	6 9	6 8		4 42
19 pondz.	Josefa	Josefa	7 Basilia	6 7	6 10		4 59
20 wut.	Joachima	Joachima	8 Theofyl.	6 5	6 12		5 12
21 sreda	Benedikta	Benedikta	9 40 mart.	6 2	6 13		5 24
22 schtw.	Kasimira	Ottaviana	10 Kodrata	6 0	6 15		sfh. pop
23 pjatk	Eberh.	Wiktoria	11 Sofronia	5 58	6 17		7 41
24 sobota	Gabriela	Simeona	12 Theofana	5 55	6 18		8 53
13. tydjen. Texty dopokn: Zef. 53, 4—5, Pj. 73, 23—26; popokn: Jan. 11, 47—57.							
25 nedz.	Subita, M. psh.	5. nedz. posta	13 4. p. njed.	5 53	6 20		10 8
26 pondz.	Kasula	Ludgera	14 Benedikta	5 51	6 22		11 22
27 wut.	Ruperta	Ruperta	15 Agarita	5 48	6 23		sfh. dop
28 sreda	Angeliff	Guntrama	16 Sabina	5 46	6 25		0 34
29 schtw.	Eustachia	Eustachia	17 Alexia	5 44	6 27		1 36
30 pjatk	Guida	Kwitrina	18 Cyrilla w.	5 42	6 29		2 26
31 sobota	Dejlava	Walbiné	19 Josefa	5 40	6 30		3 3

☉ Potny
mjes. 7.
popoknu 1
hodj. 33 min.
pokaje na
snjeh a
deszcz.
☾ Posleni
bjertl. 14.
mjerza doy.
9 hodj. 57
min. dawa
enise wedro
doczafacz.
☉ Mlody
mjes. 22.
mjerza po-
poknu 2 hod.
45 min. ma
wobmrocjene
a wjetst-
fojte wedro.
☾ Prijeni
bjertl. 30.
mjerza rane
7 hodj. 41
min. pokaje
na renische
wedro.
Stoljetna
protyka:
Wot 1 do 5
mjerza je
symna s
nersnenjom;
wot 6 do 9
e cjoplisko;
wot 12 do
16 predy
eschcz, na to
rense; wot 17
do 19. rano
symne, wo-
dnjo pak taje;
wot 22 hacj
do konza
3 Zitawa.*
5 Stokunjo*
Nobork.*
6 Bart* a
lane wiki.
Dobro-
lug.*
7 Mjeswacz-
dlo.*
Nadeburg*
10 Hutow.*
12 Draz-
dzany.*
Salsch-
trow.*
Lubin.
Nychwad*
Stanknow
14 Biskopizy*
Krossyn.
Nuhland.
19 Dubz.*
Grabin.
Golichyn.
Poczujza*
Nychbach*
21 Zenn.*
25 Wriwald.
26 Lubij.*
Lubnjow.
Muzakow*
Wosklnf.*
27 Noshkow.
28 Gulrow.
29 Kamenz.*
Shorelz.*
30 Stara
Darbna.
Weschkom.
31 Budy-
schin.*
Ortrand.*
Trjebulje*
pshindu
wotre mers-
nenja, 30
snjeh a syma.

1860. Gaperleja, jutrownik, ma 30 dnjów.

Mjeszczkowie
pŝchemjenenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermanti
a
ŝlótne wisi.

Tydjenje a dnj.	Poredžena protyka		Stara julianska Mierz.	☉		Mebesse Janenja.	☾ ŝth. thow heb. min.
	evangelŝka.	katholŝka.		ŝthabj. heb. m.	ŝhow. heb. m.		
14. tydžen.	Terty dopokn: Sej. 53, 11—12, Pf. 118, 16—22, Hebr. 5, 7—9; popokn: Jan. 12, 1—13.						
1 nedj.	Balsarum	Bowontŝka	20 5. post. n.	5 38	6 31		3 32
2 pónđj.	Rosamundy	Francza Pawl.	21 Jakuba B.	5 36	6 33		3 54
3 wut.	Daria	Richarda	22 Basilia	5 33	6 34		4 13
4 ŝreda	Ambroŝia	Iŝidora	23 Nikodema	5 31	6 36		4 30
5 ŝchw.	Eel. ŝch.	Zel. ŝchwórtk	24 Gabriela	5 29	6 38		ŝth. pov.
6 pjat.	Gjichi p.	Wulfi pakt	25 Marije p.	5 26	6 39		8 6
7 ŝobota	Lulŝy	Herm. Joŝefa	26 Kortula	5 24	6 41		9 35
15. tydžen.	Terty dopokn: Luk. 24, 1—9, 2 Tim. 1, 9—10, Jan. 11, 25—26; popokn: Matth. 28, 1—10.						
8 nedj.	1 ŝwedj. jutrow	1 ŝw. dj. jutrow	27 Waji	5 22	6 43		10 59
9 pónđj.	2 ŝwedj. jutrow	2 ŝw. dj. jutrow	28 Hilaria	5 20	6 45		ŝth. dop.
10 wut.	Daniela	Czechiela	29 Marka	5 17	6 46		0 12
11 ŝreda	Julia	Leona wulf.	30 Jana Klm.	5 15	6 48		1 11
12 ŝchw.	Euforgia	Julia	31 Zel. ŝtw.	5 13	6 50		1 54
13 pjat.	Juŝtina	H. rmogené	1 h. Čichi pj.	5 11	6 52		2 24
14 ŝobota	Tiburza	Tiburza	2 Tita	5 8	6 53		2 46
16. tydžen.	Terty dopokn: Jan. 14, 1—6, Romŝ. 1, 4, popokn: Jan. 20, 19—23.						
15 mež.	Quamledog.	1. nedj. po jut.	3 1. sw. jut.	5 6	6 55		3 4
16 pónđj.	Arona	Arona	4 2. sw. jut.	5 4	6 57		3 10
17 wut.	Rudolfa	Rudolfa	5. Theodula	5 2	6 59		3 32
18 ŝreda	Rhryŝtoma	Eleuthera	6 Eutycha	4 59	7 0		3 43
19 ŝchw.	Hermogena	Kreŝtoŝtoma	7 Jurija	4 57	7 2		3 55
20 pjat.	Sulpizja	Severiana	8 Domaŝa	4 55	7 3		4 8
21 ŝobota	Adolara	Anŝelma	9 Eusycha	4 53	7 5		ŝth. pov.
17. tydžen.	Terty dopokn: Matth. 18, 10—14, Pŝchŝt. Gal. 22, 17—19, Epheŝ. 6, 1—4; popokn: Matth. 18, 1—7.						
22 nedj.	Miŝerik. Dom.	2. nedj. po jut.	10 Quasim.	4 51	7 6		9 10
23 pónđj.	Jurŝa	Jurŝa	11 Antixasa	4 40	7 8		10 24
24 wut.	Alberta	Fidela	12 Basilia	4 47	7 10		11 29
25 ŝreda.	Marka	Marka	13 Artemona	4 45	7 11		ŝth. dop.
26 ŝchw.	Kleta	Kleta	14 Martina	4 44	7 13		0 23
27 pjat.	Tertull.	Anthima	15 Ariŝtarcha	4 42	7 14		1 4
28 ŝobota	Bitala	Bitala	16 Agapia	4 40	7 15		4 35
18. tydžen.	Terty dep.: Jan. 12, 24—26, 2. Kor. 4, 7—11, pop.: Jan. 21, 20—22.						
29 nedj.	Zublate	3. nedj. po jut.	17 Miŝ. Dom.	4 38	7 17		1 57
30 pónđj.	Eutropia	Khaté Sien.	18 Jana dec.	4 37	7 18		2 18

☉ Polny
njeŝ. 5. hap.
wecjer 49
min. ma mo-
ŝre a ŝymne
wedro.
☾ Poŝleni
bjert. 13. hap.
rano 2 hodj.
23 min. po-
ŝajena deŝchj
a wjetr.
☉ Mtdoy
mjeŝ. 21.
hap. rano 6
hodj. 34 min.
pŝchineŝe
rjane cjopte
dnj.
☾ Prjeni
bjertl. 28.
hap. pov. 3
hodj. 25 min.
pŝchineŝe po
deŝchjŝtu
rjane
cjopte wedro.
Stoljetna
protyka:
Wot 1 do
4. ŝyma; 5
rijany cjopty
bjeñ; wot 7
do 8 deŝchj.
12 hačj do
17. ŝyma a
wjetr; 19.
deŝchj; 20.
do 22 jara
ŝymne dnj;
23. cjopto
24. 25 ludje
deŝchj a
ŝlónčjka
ŝwječenje;

2 Wikow.*
Oaŝyn.*
Luboraŝ.
Dtrand.
Kulow.
3 Waŝchj.*
4 Meŝwacj-
dko.*
10 Šchjera-
chom.
Djejeje.*
Haŝch-
traw.*
14 Stara
Darbna.*
16 Wéŝpork.*
Šhoczje-
bns.*
Póŝkomy.*
18 Wacberg.*
21 Drjowk.
23 Nowoŝaj.
Miŝoraŝ.
Brodj.*
24 Danua.
Kraŝow.*
29 Lipŝ.
30 Wacŝy.
Wane-
njow.*
Wjezo-
ŝchom.
26. do 28.
rjane a cjopte
wedro; 29.
deŝchj a na
to hačj do
ŝonja cjopto.
Šerbŝte
pŝchiŝtowa.
Nadŝcho
boŝy hačj we
najatyh
čjrijačh.

1860. Meja,

różomnik,

ma 31 dnjów.

Mjeszczkowe
pschemjenenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Germanki
a
ślotne wiki.

Tydzień a dni.	Woredzona protyka		Stara julianska Saperleja.	☉		Miesiące i pamięta	☾ śb. śhow. hod. min.	☽ mjesz. 5. meje rano 7 hodj.	☽ 51 min. mōje deszczjoste wedro pschi- neż.	☽ Postłeni śjertł. 12. wecjor 8 hodj. 5 min. bale śuch cjasz.	☽ Młody mjesz. 20. meje wecjor 7 hodj. 35 min. pschi- neże rjane wedro.	☽ Brieni śiertł. 27. meje wecjor 8 hodj. 53 min. ma jenaś rjany a wob- śtajny cjasz.	☽ Stoljetna protyka: 3. meje rano yma, wodnjo renje. 4. brimanje a deszczj. 6. rano wulfti mrōś. 7 hacj do 26 je wno- zy śyma, wodnjo cjo- to a wulfta śuchota. 28. do 30 deszczj 31. śchōdny mrōś, wulfti	☽ 1 Bart.* Śty Ro- morow. 2 Nefwaczi- dło.* 7 Draj- dzany. Wojerezy* Luberas.* Lubnow.* Pufow.* Zahai.* 8 Halsch- trow.* Semers- dorf. 11 Kalawa.* Nadmeri- zy.* 12 Eisenberg* 14 Lubij.* Kamenz.* Gubin. 15 Pschōrjeg. 16 Nufow.* Zemr.* 17 Berōj. 18 Beśkow. Pichibus. Grodzisz- cjo. 19 Żitawa.* Wifow.* 21 Kinsbōrk* Gassyn.* Lubin. Eskant- now. Grōdf.* 22 Barszcz.* 23 Naleburg* 29 Wōłbra- moży.* Kulow. Cybalin. wjetr a wecjor deszczj.
	evangeliska.	katholiska.		śfhdj. hod.m.	śhow. hod.m.									
1 wut.	Jilip, Jakuba	Jil. ha Jak.	19 Hermog.	4 35 7 20		2 34	☽ 51 min. mōje deszczjoste wedro pschi- neż.	☽ Postłeni śjertł. 12. wecjor 8 hodj. 5 min. bale śuch cjasz.	☽ Młody mjesz. 20. meje wecjor 7 hodj. 35 min. pschi- neże rjane wedro.	☽ Brieni śiertł. 27. meje wecjor 8 hodj. 53 min. ma jenaś rjany a wob- śtajny cjasz.	☽ Stoljetna protyka: 3. meje rano yma, wodnjo renje. 4. brimanje a deszczj. 6. rano wulfti mrōś. 7 hacj do 26 je wno- zy śyma, wodnjo cjo- to a wulfta śuchota. 28. do 30 deszczj 31. śchōdny mrōś, wulfti	☽ 1 Bart.* Śty Ro- morow. 2 Nefwaczi- dło.* 7 Draj- dzany. Wojerezy* Luberas.* Lubnow.* Pufow.* Zahai.* 8 Halsch- trow.* Semers- dorf. 11 Kalawa.* Nadmeri- zy.* 12 Eisenberg* 14 Lubij.* Kamenz.* Gubin. 15 Pschōrjeg. 16 Nufow.* Zemr.* 17 Berōj. 18 Beśkow. Pichibus. Grodzisz- cjo. 19 Żitawa.* Wifow.* 21 Kinsbōrk* Gassyn.* Lubin. Eskant- now. Grōdf.* 22 Barszcz.* 23 Naleburg* 29 Wōłbra- moży.* Kulow. Cybalin. wjetr a wecjor deszczj.		
2 średa	Sigmunda	Athanasia	20 Theodora	4 33 7 22		2 49								
3 śchtw.	Kschiza namaf.	Ksziza namaf.	21 Januaria	4 32 7 23		3 6								
4 pjat	Floriana	Moniki	22 Paraklyta	4 30 7 25		3 25								
5 śobota	Gottharda	Bia V.	23 Jurija w.	4 28 7 27		1 8								
19. tydzień. Terty dopokn: Jan. 5, 28—29, 1 Kor. 15, 40—44, Ej. Jan. 21, 4; popokn: Matth. 28, 18—20.														
6 nedj.	Canate	4. nedj. po jut.	24 Jubilate	4 26 7 28		9 50								
7 pōndj.	Bohumjera	Staniswawa	25 Marka Ev.	4 24 7 29		10 56								
8 wut.	Ditricha	Michawa žiw.	26 Basilia	4 23 7 30		11 46								
9 średa	Benigny	Rehora Raj.	27 Šimana	4 21 7 32		1 8								
10 śchtw.	Wiktoryje	Antonia	28 Jasona	4 20 7 33		0 22								
11 pjat	Abdofa	Florentina	29 9 mart.	4 18 7 35		0 49								
12 śobota	Bantraza	Bantracza	30 Jak. jap.	4 16 7 37		1 8								
20. tydzień. Terty dopokn: Matth. 7, 7—11. Jer. 5, 24, Zak 5, 7—8; popokn: Łuf. 11. 1—4.														
13 nedj.	Mogate	5. nedj. po jut.	1 m. Canate	4 15 7 38		1 24								
14 pōndj.	Khrystiana	Bachomia	2 Athanasia	4 13 7 40		1 38								
15 wut.	Sofije	Sofije	3 Timoth.	4 12 7 41		1 50								
16 średa	Sary	Jana s Rep.	4 Pelagia	4 10 7 43		2 2								
17 śchtw.	Boże spiczje	Bożego spiczja	5 Ireney	4 9 7 44		2 15								
18 pjat	Benanza	Jelira	6 Hioba	4 8 7 45		2 29								
19 śobota	Potenziana	Betra Cōlest.	7 Križ. nam.	4 6 7 47		2 49								
21. tydzień. Terty dopokn: Jan. 14, 12—17, 2. Mjtr. 1, 2—4, Hebr. 8, 1—2; popokn: Zap. śf. 1, 15—27.														
20 nedj.	Camli	6. nedj. po jut.	8 Rogue	4 5 7 48		śb. pop								
21 pōndj.	Prudenza	Donata	9 Jesajasa	4 4 7 49		9 19								
22 wut.	Heleny	Helené	10 Šim Sal.	4 3 7 51		10 18								
23 średa	Desiderija	Desideria	11 Mamerta	4 2 7 52		11 4								
24 śchtw.	Hany	Hany	12 Boże stp.	4 1 7 54		11 37								
25 pjat	Hurbana	Hurbana	13 318 wōtc.	4 0 7 55		śb. dop								
26 śobota	Bedy	Bedy	14 Isidora	3 58 7 57		0 3								
22. tydzień. Terty dopokn: Jan. 14, 23—27, 1. Kor. 12, 3—7; popokn: Zap. śf. 2, 1—13.														
27 nedj.	1. św. ś.	1. św. śwattow	15 Exaudi	3 57 7 58		0 23								
28 pōndj.	2. św. ś.	2. św. śwattow	16 Sary	3 56 7 59		0 40								
29 wut.	Manlika	Marimiliana	17 Andron.	3 55 8 0		0 55								
30 średa	Kwatember	Esuże dné	18 Theodota	3 54 8 1		1 10								
31 śchtw.	Petronellje	Petronelle	19 Patrika	3 53 8 2		1 28								

1860. Junij,

Śmaznik,

ma 30 dnjów.

Mjeścackowe
pschemjenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyfa.

Hermanki
a
śfótne wiski.

Ludzenie a dnw.	Poredjena protyfa		Stara julianska Mjeja.	☉			☽
	evangelska.	katholiska.		śfhadj. hod.m	śfhw. hod.m.	☽ inamjenja.	
1 piat	Nikodema	Fortunata	20 Thallalea	3 52	8 3		1 49
2 sobota	Marzellina	Grasma	21 P. F. A.	3 52	8 4		2 17
23. tydzeń. Terty dopołu: 1. Jan. 12, 12—16, 1. Kor. 2, 10—11, 2. Kor. 13, 13; popołu: Zap. śf. 2, 38—39.							
3 nedź.	Św. św.	Św. św. trojicze	22 1. sw. sw.	3 51	8 5		śf. pop.
4 pónđj.	Karpasia	Karpasia	23 2. sw. sw.	3 50	8 6		9 36
5 wut.	Bonifaza	Bonifaza b.	24 Simeona	3 49	8 7		10 18
6 średa	Benigna	Norberta	25 Kwatern.	3 48	8 8		10 48
7 śchw.	Lufrezije	Bożoh cżewa	26 Karpa	3 48	8 9		11 11
8 piat	Medarda	Prima	27 Jana P.	3 48	8 10		11 29
9 sobota	Prima	Margaritié	28 Niketasa	3 47	8 11		11 43
24. tydzeń. Terty dopołu: Łuf. 17, 20—21, Ps. 78, 1—7, Hebr. 10, 23—25; popołu: Zap. śf. 2, 42—47.							
10 nedź.	1. p. ś. tr.	2. n. po św. śf.	29 Wś. swjat.	3 47	8 12		11 55
11 pónđj.	Barnab.	Antonije	30 Isaaka Dal.	3 46	8 12		śf. dop.
12 wut.	Basilida	Basilida	31 Hermiasa	3 46	8 13		0 7
13 średa	Tobiasza	Antonia Pad.	1 junija	3 46	8 14		0 20
14 śchw.	Eliseja	Basilija	2 Nicefora	3 46	8 14		0 35
15 piat	Wita	Wita	3 Luciliana	3 46	8 15		0 52
16 sobota	Engelberta	Rainera	4 Metrofona	3 45	8 15		1 14
25. tydzeń. Terty dopołu: Jan. 5, 23—24, Jer. 7, 25—28; popołu: Zap. śf. 3, 1—10.							
17 nedź.	2. n. po św. tr.	3. n. po św. śf.	5 2. E. p. s.	3 46	8 16		1 45
18 pónđj.	Arnolfa	Juliané	6 Theodota	3 46	8 16		2 27
19 wut.	Gervasia	Gervasia	7 Norberta	3 46	8 16		śf. pop.
20 średa	Eylveria	Eylveria	8 Bożidara	3 46	8 16		9 38
21 śchw.	Filipiny	Młofsta	9 Cyrill. Al.	3 46	8 16		10 7
22 piat	Pomhajboha	Pawlina	10 Thimoth.	3 47	8 17		10 29
23 sobota	Baskia	Agripiné	11 Bartromja	3 47	8 17		10 47
26. tydzeń. Terty dopołu: Joh. 5, 39—44, Matth. 5, 13—16, 2. Tim. 3, 15—17; popołu: Zap. śf. 4, 8—21.							
24 nedź.	3. n. po św. tr.	4. n. po św. śf.	12 3. n. p. s.	3 48	8 17		11 3
25 pónđj.	Glogia	Prospera	13 Akwiliuy	3 48	8 17		11 17
26 wut.	Jerem.	Jana ha Paw.	14 Elisea	3 48	8 16		11 35
27 średa	7 spanzow	Kreszczengza	15 Amosa Pr.	3 49	8 16		11 54
28 śchw.	Lea	Lea druh.	16 Tychona	3 50	8 16		śf. dop.
29 piat	Pjetra a Paw.	Petra ha Paw.	17 Emanuela	3 50	8 16		0 18
30 sobota	Paw. wopom.	Paw. wopomn.	18 Leontia	3 51	8 16		0 50

☽ Polny
mjeś. 3. jun
wecjor 5 hod
34 min. pschi-
neśe symne
deszczjifi.
☽ Posłeni
bj. rł. 11.
jun. popołu.
1 hodj. 53
min. połaje
na płódné
wedro.
☽ Młody
mjeś. 19 jun.
rano 6 hodj
12 min. ma
wobnrocjene
ale cjopte
wedro.
☽ Prjeni
bj. rł. 26.
jun. rano 1
hodj. 24. min.
połaje na
deszczj a
śloneczko-
śhwjecjenje.
—
Stoljetna
protyfa:
Wot 2 do 4.
jara symne
wedro; 5.
symny
deszczj; 7. 8
9. cjopty
deszczj a wot
12 do 18 re-
nje; 26.
deszczj; 28.
rjane wedro;
30. turjawa.

4 Biskopizy.
Rizn.*
Duhland.
6 Mjeśwaczi-
dło.*
8 Stara
Darbna.
9 Lubin.*
11 Choresz.*
Wichibrzeg*
Gubin.*
Lubijow.
Nychwałd*
13 Krossyn.*
14 Dettawd.
18 Galsch-
trow.*
Guczina.
Lubait.*
Muzakow.
Wroby.*
Dumburg.
19 Danna.
Kostkow.
22 Welecjin.*
25 Draz-
dzany.
Nychbach*
Drjowl.*
Golischyn.
Luboras.*
Wóślint.*
Kosbórk.*
Zarow.*
29 Śty Ro-
morow.

Śserbske
pschisłowa.
Na matu
śhjeju teź bóje
śloneczko
śhweczi.

1860. Julij,

praznik,

ma 31 dnjow.

Mjesaczkowe
pshemjenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Sermanti
a
ffotne wifl.

Zhdjenje a dny.	Poredjena protyka		Stara julianska Junij.	☉		Mesece imennja.	☾	☾ Połny mjes. 3. jul. rano 4 hodj. 46 min. pshiz- neše nestajne wedro.	☾ Poštenj biert. 11. jul rano 6 hodj 47 min. ma wobimrocjene nebo a podla cjepkotu.	☾ Młody mjes. 18. jul. popołnju 3 hodj. 11 min. pokaje na cjopły cjaš.	☾ Brieni biert. 25. jul. rano 6 hodj. 29 min pshiz- neše desch- cjifoite a ejane wedro.	☾ Stoljetna protyka: 2. jul. syma; 3. deschj; 4. do 8. wulfa cjepkota; 10. wnozhyrima- nja a wulfi deschj; 11., 12. do 28. wulfa cjo- ptora; 28. do	☾ 30. hnlny deschj.	☾ Sberbske pshiskłowa. Hdyj so dolho dny, wjezka wu- stocji. Chzesch ne- psheczelow mjecj, tycj jenoj wjer- nosj. Brojna młonza naj- bóle klepota.	☾ Starische hu- słje renijski pišf.
	evangeliska.	katholiska.		ffhadj. hed. m.	fhom. hod. m.										
27. tydzeń. Terty dopokn: Jan. 6. 47—51, Matth. 7, 24—27, 1 Tym. 1, 18—19; popokn: Zap. št. 5, 16—21.															
1 neoz.	4. n. p. św. tr.	5. nedj. po św.	194. v. p. s.	3 51 8 15			1 34						2 Dubj.* Suska.* Stopnjo*		
2 pónđj.	Mar. d.	Mar. demap.	20 Methodia	3 52 8 15			2 30						3 Bart.* 4 Meszwaczi- tko.* 6 Kalawa.* 7 Lubin.* 9 Bernadzj- zy.* Nowosajz. Dzjezje.* Trjebulje.*		
3 wut.	Kornella	Euloga	21 Juliana m.	3 53 8 15			ffh. pop								
4 šreda	Heldricha	Udalrika	22 Eusebia	3 53 8 15			9 14								
5 šchw.	Charlotny	Czerilla	23 Agrippiny	3 54 8 14			9 33								
6 pjatf	Giaiaša	Dominiti	24 Jana kić.	3 55 8 14			9 50								
7 sobota	Wilibalda	Wilibalda	25 Febronije	3 56 8 13			10 2								
28. tydzeń. Terty dopokn: Jan. 8, 31—36, Matth. 6, 22—23, Hebr. 13, 9; popokn: Zap. št. 5, 34—42.															
8 nedj.	5. n. p. św. tr.	6. nedj. po św.	265. v. p. s.	3 57 8 13			10 14						10 Salsch- trow.* 14 Rukow.* 16 Lubij.* Potczuiza* Schjera- chw. 17 Gredzišch- cjo.		
9 pónđj.	Cyrylla	Cyrylla	27 Kónce Pj.	3 58 8 12			10 26						23 Wospört* 26 Klamenz.* 30 Nowy- Gersdorf.		
10 wut.	Bohufh.	Felicjité	28 Cyrylla	3 59 8 11			10 39								
11 šreda	Pia	Marcziana	29 Pětra Paw.	4 0 8 10			10 57								
12 šchw.	Hendricha	Jana Gualb.	30 Wšech. j.	4 1 8 9			11 16								
13 pjatf	Margarethy	Analleta	1 julija	4 2 8 8			11 41								
14 sobota	Bonaventury	Bonaventuré	2 Suk. M.	4 3 8 7			ffh. dop								
29. tydzeń. Terty dop.: Jan. 10, 23—30, Matth. 5, 44—48; pop.: Zap. št. 6, 1—7.															
15 nedj.	6. n. p. św. tr.	7. nedj. po św.	36. n. p. s.	4 5 8 7			0 16								
16 pónđj.	Rafaela	Mar. Karm.	4 Handrija	4 6 8 6			1 7								
17 wut.	Aleria	Aleria	5 Athanasia	4 7 8 5			2 13								
18 šreda	Eugena	Kamilla	6 Sisoasa	4 8 8 4			ffh. pop								
19 šchw.	Rufina	Vincenzja	7 Dom. Ak.	4 9 8 3			8 32								
20 pjatf	Giaša	Maribé	8 Prokopa	4 10 8 1			8 52								
21 sobota	Prareda	Prareda	9 Pankraca	4 11 8 0			9 9								
30. tydzeń. Terty dop.: Matth. 16, 15—19, Matth. 6, 1—8; pop.: Zap. št. 6, 8—15.															
22 nedj.	7. n. p. św. tr.	8. neoz. po św.	107. n. p. s.	4 12 7 59			9 25								
23 pónđj.	Apollinara	Apollinara	11 Eufemije	4 14 7 57			9 40								
24 wut.	Khrystiny	Khrystine	12 Prokla	4 15 7 56			10 1								
25 šreda	Zakuba	Zakuba	13 Gabriela	4 16 7 55			10 22								
26 šchw.	Hany	Hané	14 Akwile	4 18 7 53			10 52								
27 pjatf	Marthy	Pantaleona	15 Kwirina	4 19 7 52			11 31								
28 sobota	Pantaleona	Nazaria	16 Athemog.	4 20 7 51			ffh. dop								
31. tydzeń. Terty dop.: Matth. 9, 9—13, Matth. 6, 19—21; pop.: Zap. št. 8, 14—25.															
29 nedj.	8. n. p. św. tr.	9. nedj. po św.	178. v. p. s.	4 22 7 49			0 22								
30 pónđj.	Ruthy	Zulitté	18 Hyacintha	4 23 7 48			1 25								
31 wut.	Florentiny	Ignaza Bolog.	19 Makr. a D.	4 24 7 47			2 36								

1860. August,

żnięż,

ma 31 dnjów.

Mjeszczkowe
pschemienjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermantk
a
fólne wiski.

Tydzień a dny.	Porządza protyka		Stara julianska Julij.	☉		Mjeszcz imanenja	☾	☽	Półny mjesz. 1. aug. we:żor 6 hod.	1 Nękwaczi- dło.*
	evangellsta.	katholsta.		sfhadz. hod m.	fhow. hod m.					
1 średa	Pjet. w r.	Petra w ruczaj.	20 Eliasa pr.	4 25	7 46		8 34	8 34	22 min. po- faje na furja- wu a deszczj.	4 Rulow.*
2 śchw.	Gustava	Szczępana	21 Simeona	4 26	7 45		8 47	8 47	☽ Pożłeni bjertl. 9. aug.	6 Kulin.*
3 piatk	Augusta	Augusta	22 Mar. Mad.	4 28	7 43		9 1	9 1	☽ we:żor 10 hodj. 12 min.	10 Beskow.*
4 sobota	Dominika	Dominika	23 Trefina	4 29	7 41		9 19	9 19	☽ ma hiszczjen pschedso	13 Gubin.*
32. tydzień. Terty dopołu: Łuf. 12, 42—48, 1. Mojsz. 37, 4—11, Konsk. 6, 16—18; popołu: Zap. sf. 8, 26—38.										
5 niedz.	9. n. p. św. tr.	10. niedz. po św.	24 9. n. p. s.	4 31	7 39		9 49	9 49	☽ deszczj a fu- rjauu.	14 Bart.*
6 póndz.	Ulrik	Chrésta pjetr.	25 Hany	4 33	7 37		10 12	10 12	☽ mjesz. 16. aug. we:żor	20 Szorekz.*
7 wt.	Donata	Rajetana	26 Hermolaa	4 34	7 35		11 51	11 51	☽ min. pokaje na lepsze wedro.	21 Grabin.*
8 średa	Severa	Czeriata	27 Pantal.	4 36	7 33		1 3	1 3	☽ na lepsze wedro.	22 Gassyn.*
9 śchw.	Eriča	Romana	28 Prochora	4 37	7 32		2 27	2 27	☽ Prijeni bjertl. 23.	23 Duhland.*
10 piatk	Lawrenza	Barwienca	29 Kalinika	4 39	7 30		3 3	3 3	☽ aug. pop. 1 hodj. 38 min.	24 Rumburg.*
11 sobota	Hermana	Kassiana	30 Siliasa	4 40	7 29		4 7	4 7	☽ wchinesze snowa	25 Wjeto- schow.*
33. tydzień. Terty dopołu: Łuf. 13, 31—35, 1. Sam. 19, 1—6, 1. Pjetr. 3, 15—17; popołu: Zap. sf. 9, 1—8.										
12 niedz.	10. n. p. św. tr.	11. niedz. po św.	31 10. n. p. s.	4 42	7 27		5 5	5 5	☽ wchinesze snowa	26 Szakow.*
13 póndz.	Aurory	Hippolyta	1 augusta	4 44	7 25		6 14	6 14	☽ deszczj.	27 Halsch- trov.*
14 wt.	Eufebia	Eufebia	2 Scép.	4 45	7 23		7 30	7 30	☽ mjesz. 30. aug. dop. 9 hodj. 46 min.	28 Gollischyn.*
15 średa	Mar. f n.	Mar. na n. św.	3 Isaaka	4 46	7 21		8 5	8 5	☽ hodj. 46 min. pokaje na cjopse wedro.	29 Szródf.*
16 śchw.	Rocha	Rocha	4 7 mart.	4 48	7 19		8 28	8 28	☽ 27 Wósporf.*	30 Rame- nijow.*
17 piatk	Liberata	Liberata	5 Eusigna	4 50	7 17		8 54	8 54	☽ Stoljetna protyka:	31 Luban.*
18 sobota	Augustinb	Helené	6 Sixta	4 52	7 15		9 30	9 30	☽ 2. aug. deszczj 6. renje 7.	22 Lubniew.*
34. tydzień. Terty dopołu: Łuf. 13, 23—25, 1. Sam. 24, 17—20, Konsk. 14, 17—19; popołu: Zap. sf. 9, 19—28.										
19 niedz.	11. n. p. św. tr.	12. niedz. po św.	7 11. n. p. s.	4 53	7 13		10 18	10 18	☽ deszczj a hri- manje; 8. re- nju; 9. do 14.	23 Kufow.*
20 póndz.	Bernarda	Bernarda	8 Emiliana	4 54	7 11		11 18	11 18	☽ deszczj 6. renje 7.	24 Wschibus.*
21 wt.	Anastasia	Francjiski	9 Matthiasa	4 56	7 9		0 26	0 26	☽ wschjednje deszczj; 17. renje; 18. wulke newe-	25 Dtrvand.*
22 średa	Alfonsa	Symfronia	10 Lawrenca	4 58	7 7		1 38	1 38	☽ dro shtima- njom a syl- nyjni deszczj czikami.	26 Kame- nijow.*
23 śchw.	Zacheja	Filipa Benicz.	11 Eupla	4 59	7 5		2 52	2 52		27 Luban.*
24 piatk	Wastrowa	Wastromia	12 Fokia	5 0	7 3		4 2	4 2		28 Lubniew.*
25 sobota	Lubwifa	Lubwifa	13 Maxima	5 2	7 1		5 10	5 10		29 Kufow.*
35. tydzień. Terty dop.: Łuf. 15, 11—32, 2. Sam. 18, 31—33; pop.: Zap. sf. 10, 25—33.										
26 niedz.	12. n. p. św. tr.	13. niedz. po św.	14 12. n. p. s.	5 4	6 59		6 14	6 14		30 Wschibus.*
27 póndz.	Gebharda	Gebharda	15 M. kn. sp.	5 5	6 56		7 30	7 30		31 Stara Darbna. Trjebulje*
28 wt.	Belagia	Hawjstena	16 Pót. ruba	5 7	6 54		8 5	8 5		
29 średa	Jan. św.	Janowa śmierczj	17 Flora	5 9	6 52		9 30	9 30		
30 śchw.	Ernsta	Rosé	18 Nykona	5 10	6 49		10 18	10 18		
31 piatk	Josuy	Raimunda	19 Handr. m.	5 12	6 47		11 18	11 18		

1860. September, późnienz, ma 30 dnjów.

Mjeſzczkowie
pſchemjenjenje.
Wedro.
Stołjetna
protyka.

Hermanki
a
ſfótnie witi.

Tydzień a dny.	Porobzona protyka		Stara julianſta August.	☉		Mieſte mamejſka.	☾
	evangeliſka.	katholiſka.		ſſhabj. hod. m.	ſſhow. hod. m.		
1 sobota	Egidia	Egidia	20 Samuela	5 14	6 45		6 43
36. tydzień. Terty dopołu: Łuk. 9, 57—62, 1. Mojj. 43, 26—30, 1. Kor. 7, 24; popołu: Zap. ſt. 12, 1—11.							
2 niedz.	13. n. p. ſw. tr.	14. niedz. po ſw.	21 13. n. p. s.	5 15	6 42		6 56
3 póndz.	Manſueta	Manſueta	22 Agathy	5 17	6 40		7 9
4 wut.	Car. ſw.	Rofaliſe	23 Lupa	5 19	6 38		7 26
5 ſreda	Nathana	Lawr. Juſt.	24 Bartromja	5 21	6 36		7 46
6 ſchtw.	Magna	Dneſſſora	25 Eusebia	5 22	6 33		8 13
7 piatk.	Reginy	Reginé	26 Adriana	5 24	6 31		8 50
8 sobota	Mar. n.	Mar. porobz.	27 Pojmena	5 25	6 29		9 38
37. tydzień. Terty dopołu: Matthy. 11, 16—19, 1. Sam. 3, 11—13, Jaf. 1, 5—6; popołu: Zap. ſt. 13, 42—49.							
9 niedz.	14. n. p. ſw. tr.	15. niedz. po ſw.	28 14. n. p. s.	5 26	6 27		10 41
10 póndz.	Pulcheriſe	Mikwawſch Th.	29 Jana sm.	5 28	6 25		11 58
11 wut.	Abrama	Prota	30 Alexandra	5 29	6 22		ſſh dop.
12 ſreda	Bohumifa	Inocenczia	31 Marije p.	5 31	6 20		1 24
13 ſchtw.	Amata	Amata	1 ſeptembra	5 33	6 18		2 50
14 piatk.	Pow. f.	Kijj pomóſch.	2 Anthima	5 34	6 15		4 21
15 sobota	Frideriſi	Emilia	3 Babyla	5 36	6 13		ſh. pop.
38. tydzień. Terty dopołu: Matthy. 11, 25—30, Dan. 5, 13—17, popołu: Zap. ſt. 14, 11—18.							
16 niedz.	16. n. p. ſw. tr.	16. niedz. po ſw.	4 15. n. p. s.	5 38	6 11		6 9
17 póndz.	Lamberta	Joſefa Kup.	5 Mamerta	5 39	6 8		6 30
18 wut.	Tita	Francziſka	6 Michala	5 41	6 6		6 56
19 ſreda	Awatember	Eduche dne	7 Sapona	5 43	6 4		7 29
20 ſchtw.	Kalirta	Priſti	8 Mar. nar.	5 44	6 1		8 14
21 piatk.	Matheja	Mateja	9 Joachima	5 46	5 59		9 11
22 sobota	Moriga	Mawriczia †	10 Menodory	5 48	5 57		10 17
39. tydzień. Terty dopołu: Jan. 9, 1—5, 2. Sam. 12, 18—23, popołu: Zap. ſt. 14, 19—23.							
23 niedz.	16. n. p. ſw. tr.	17. niedz. po ſw.	11 16. n. p. s.	5 49	5 54		11 29
24 póndz.	Jana pob.	Gerarda	12 Antonia	5 51	5 52		ſh. dop.
25 wut.	Kleoſaſa	Kleoſaſa	13 Kornelia	5 53	5 50		0 42
26 ſreda	Cypriana	Czypriana	14 Kr. p.	5 54	5 47		1 52
27 ſchtw.	Kof. a D.	Koimé a Dam.	15 Niketasa	5 56	5 45		3 2
28 piatk.	Wjaſtława	Wacjſwawa	16 Eumenia	5 58	5 43		4 11
29 sobota	Michala	Michawa	17 Sofije	5 59	5 40		5 19
40. tydzień. Terty dopołu: Łuk. 12, 34—37, 2. Mojj. 2, 16—20, popołu: Zap. ſt. 15, 6—12.							
30 niedz.	17. n. p.	18. niedz. po ſw.	18 17. n. p. s.	6 1	5 38		ſſh. dop.

☽ Poſłeni
bierł. 8. ſept.
weczor 11
hodj. 56 min.
poſaje na
deſzcz a po
nim na rjane
wedro.
☽ Młody
mjeſ. 15. ſept.
rano 6 hodj.
58 min. pſchi-
neſe rjane
wedro.
☽ Prieni
bierł. 22. ſept.
w nozy 0 hod.
13 min. ma
deſzcz.
☽ Potny
mjeſ. 30. ſept.
rano 2 hodj.
29 min. po-
ſaje na rjane
ale też na
deſzczkojte
wedro.
Stołjetna
protyka:
2. do 5. wjetr;
6. deſzcz a
cjoſto; 8. luty
deſzcz; 12.
pomroczenie
nebie; 13.
mroſy; 15.
cjoſto; 17.
ſurjawa; 18.
jara ſyma
19. do kónja
wele mers-
nenjow.

1 Żitawa.*
Barſzcz.*
Kufow.*
3 Stołpnje.*
Pózkow.*
Nhocze-
buſ.*
Pſchibus.*
4 Damna.
5 Neſwacjiz-
dło.*
7 Kalawa.*
8 Wotbra-
mozy.*
Muſzafow*
10 Draz-
dzamy.
Nowoſal-
zarow.*
11 Gaſch-
trow.*
12 Nadeburg*
Żemr.*
15 Drjow.*
17 Kamenz.*
Lubin.
Mikoras.
21 Bart.*
24 Biſtopizy*
Nychbach*
Gubin.*
Wojerezy*
Stanknow
Trjebulje*
26 Potczniza*
29 Weleczin.*
Wóſtlin.*
Grodziſch-
cjo.
Sberbſte
pſchiſłowa.
Sdrapany
ſłada ſo
cjerni.

1860. Oktober, wino w z, ma 31 dnjow.

Mjeszczkowi
přechyjenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermant
a
stóne wiski.

Tydjenje a dnj.	Poredjena protyka		Stara julianska September.	☉		☽	☾	☼	☽	☼	☽	☼
	evangelska	katholska.		ffhadj. heb.m	fhem. heb.m							
1 pónďz.	Remigia	Remigia	19 Trofina	6 3	5 36		5 35	☼	☽	☼	☽	☼
2 wut.	Rahelje	Rahelje	20 Eustachia	6 4	5 33		5 54	☼	☽	☼	☽	☼
3 šreda	Marimiana	Kandida	21 Kwatern.	6 6	5 31		6 18	☼	☽	☼	☽	☼
4 šchw.	Franziška	Franziška	22 Foka	6 8	5 29		6 50	☼	☽	☼	☽	☼
5 pjatk	Blazida	Blazida	23 Jan. podj.	6 9	5 26		7 35	☼	☽	☼	☽	☼
6 šobota	Jidy	Bruna	24 Thekle	6 11	5 24		8 32	☼	☽	☼	☽	☼
41. tydžen. Terty dopokn: Matth. 10, 16—22, 1 Mojj. 18, 20—32, Matth. 5, 33—37; popokn: Zap. št. 17, 16—28.												
7 nedj.	18. n. p. św. tr.	19. nedj. po św.	25 18. n. p. s.	6 12	5 22		9 41	☼	☽	☼	☽	☼
8 pónďz.	Efraina	Brigitte	26 Jana Th.	6 14	5 20		10 59	☼	☽	☼	☽	☼
9 wut.	Dionysia	Dionysia	27 Kalistrata	6 15	5 18		sth. dop	☼	☽	☼	☽	☼
10 šreda	Athanasia	Franziška f B.	28 Charitona	6 17	5 16		0 24	☼	☽	☼	☽	☼
11 šchw.	Sereona	Blazidise	29 Cyriaka	6 19	5 14		1 48	☼	☽	☼	☽	☼
12 pjatk	Marimiliana	Marimiliana	30 Rjehorja	6 21	5 12		3 16	☼	☽	☼	☽	☼
13 šobota	Kolomana	Eduarda	1 oktobra	6 22	5 9		4 45	☼	☽	☼	☽	☼
42. tydžen. Terty dopokn: Mark. 9, 38—41, Mojj. 23, 9—11, Jaf. 3, 5—10; popokn: Zap. št. 19, 1—11.												
14 nedj.	19. n. p.	20. nedj. po św.	2 19. n. p. s.	6 24	5 7		fh. por	☼	☽	☼	☽	☼
15 pónďz.	Hedwisk	Theresije	3 Dionysia	6 26	5 5		4 55	☼	☽	☼	☽	☼
16 wut.	Hawka	Hawka	4 Hierothea	6 27	5 3		5 26	☼	☽	☼	☽	☼
17 šreda	Innozenza	Hedwisk	5 Charitiny	6 28	5 1		6 7	☼	☽	☼	☽	☼
18 šchw.	Luf. Ev.	Lufascha	6 Dom. jap.	6 30	4 59		7 0	☼	☽	☼	☽	☼
19 pjatk	Ferdinanda	Beira f Alf.	7 Sergia	6 32	4 57		8 4	☼	☽	☼	☽	☼
20 šobota	Wendelina	Wendelina	8 Pelagia	6 34	4 55		9 16	☼	☽	☼	☽	☼
43. tydžen. Terty dopokn: Matth. 19, 3—8, 1 Mojj. 13, 8—9, Matth. 5, 27—20; popokn: Zap. št. 19, 23—40.												
21 nedj.	20. n. p.	21. nedj. po św.	9 20. n. p. s.	6 36	4 53		10 30	☼	☽	☼	☽	☼
22 pónďz.	Kordulje	Kordule	10 Eulampia	6 38	4 51		11 41	☼	☽	☼	☽	☼
23 wut.	Severina	Severina	11 Filipa	6 40	4 49		fh. dop	☼	☽	☼	☽	☼
24 šreda	Salomy	Rafaela	12 Proba	6 42	4 47		0 52	☼	☽	☼	☽	☼
25 šchw.	Wylema	Chrysantha	13 Kampa	6 44	4 45		2 1	☼	☽	☼	☽	☼
26 pjatk	Gioba	Ewarista	14 Nazaretha	6 46	4 44		3 8	☼	☽	☼	☽	☼
27 šobota	Sabiny	Sabine	15 Euthimia	6 48	4 41		4 17	☼	☽	☼	☽	☼
44. tydžen. Terty dop.: Matth. 12, 46—50, Ruth 1, 15—17; pop.: Zap. št. 20, 17—38.												
28 nedj.	21. n. p.	22. nedj. po św.	16 21. n. p. s.	6 49	4 39		5 26	☼	☽	☼	☽	☼
29 pónďz.	Narziška	Narziška	17 Hoseasa	6 50	4 37		sth. pop	☼	☽	☼	☽	☼
30 wut.	Klaudia	Klaudia	18 Luk. ev.	6 52	4 35		4 23	☼	☽	☼	☽	☼
31 šreda	Šwedj. reform.	Wolfganga	19 Joela pr.	6 53	4 34		4 53	☼	☽	☼	☽	☼

☼ Pošteni
bjertl. 8 okt.
weczor 11
hodj. 53 min.
přichineše
symny
dešcej.
☼ Mjody
mješ. 14. okt.
popolnju 3
hodj. 26 min.
pofaje na
wjetr a
mersnenje.
☽ Prijeni
bjertl. 21. okt.
popolnju 3
hodj. 0 min
ma riane
wedro.
☺ Pošny
mješ. 29. okt
weczor 7 hod.
38 min. přichineše
dešcej.
—
Stoljetna
protyka:
wot 1. do 9.
mžne wjet-
try: 10 a 11.
jažne nebio;
12. do 22.
dešcejš;
24., 25., 26.
kurjawa a
dešcej;
29. hač do
fónža mersne-
nje a fu-
rjawa.

1 Suezina.
Huška.*
Niačez.
Dubz.*
Berna-
cizy.*
Gajny.*
Luboras.*
3 Nefwaczi-
dło.*
Krossyn.*
8 Lubij.*
Schjera-
chow.
Kulow.
Grabin.*
Cybalin.
9 Barsčej.*
Gródt.*
13 Lubin.*
15 Kinebert.*
16 Kóštkow.
Šy ko-
morow.
18 Witow.*
22 Draž-
džany.
Halsch-
trow.*
Stydwald.*
Golišdyn.
Dumburg.
Zahai.*
23 Pichirjeg.*
24 Wifopizy.*
25 Trrand.*
26 Kadmeri-
zy.*
Bezkwow.
27 Budy-
schin.*
29 Jazonza.*
Brodny.*
Styland.
Wjeto-
šchow.

1860. November,

nashymnif,
ma 30 dnjow.

Mjesaczkowe
pshemjenjenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Sermantki
a
stotne wiski.

Dzjenje a dnj.	Poredjena protyka		Stara julianska Oktober.	☉		☽ Mesece mimojsja.	☾ stb. sbow. hod. min.
	evangeliska.	katholiska.		stb. hod. m.	sbem. hod. m.		
1 schw.	Wschit. swi.	Wschit. swi.	20 Arthenia	6 55	4 32		5 34
2 pjat	Wschit. dusch.	Wschit. dusch.	21 Hilariona	6 57	4 30		6 28
3 sobota	Huberta	Huberta	22 Alberta	6 59	4 28		7 33
45. tydzen. Terty dopokn: Matth. 21, 28—31, 1. Mojs. 39, 2—5, Matth. 23, 27—28; popokn: Zap. st. 21, 8—14.							
4 nedz.	22. n. p. sw. ir.	23. nedz. po sw.	23 22. n. p. s.	7 1	4 26		8 47
5 pondz.	Blandiny	Zacharia	24 Arethasa	7 2	4 25		10 8
6 wut.	Leonhard	Leonharda	25 Marciana	7 4	4 23		11 29
7 freda	Ermana	Engelberta	26 Demetria	7 6	4 20		stb. dop.
8 schw.	Emericha	Gedofreda	27 Nestora	7 7	4 21		0 52
9 pjat	Bozhdara	Ursina	28 Terenca	7 9	4 18		2 17
10 sobota	Marczina Luth.	Tiberia	29 Anastasia	7 11	4 16		3 43
46. tydzen. Terty dopokn: Mark. 12, 41—44, 2. Mojs. 5, 1—4, Zaf. 4, 2—3; popokn: Zap. st. 24, 10—16.							
11 nedz.	23. n. p. sw. ir.	24. nedz. po sw.	30 23. n. p. s.	7 12	4 15		5 12
12 pondz.	Modesta	Crabria	31 Stachisa	7 14	4 13		6 42
13 wut.	Arfadia	Staniswawa	1 novembra	7 15	4 12		stb. pop.
14 freda	Levina	Klementine	2 Akindina	7 17	4 11		4 43
15 schw.	Leopolda	Leopolda	3 Akepsima	7 19	4 10		5 45
16 pjat	Edmunda	Edmunda	4 Jana jap.	7 21	4 8		6 56
17 sobota	Huga	Dihmara	5 Galazeta	7 22	4 7		8 11
47. tydzen. Terty dopokn: Matth. 20, 20—23, Jez. 55, 8—9, Phil. 1, 20—21; popokn: Zaf. st. 24, 24—27.							
18 nedz.	24. n. p. sw. ir.	25. nedz. po sw.	6 24. n. p. s.	7 24	4 6		9 27
19 pondz.	Hilzbety	Hilzbeté	7 Hieron.	7 25	4 5		10 37
20 wut.	Emilije	Benigna	8 Spgt. M.	7 27	4 4		11 47
21 freda	Mar. wop.	Mar. woprow.	9 Onesifa	7 28	4 3		stb. dop.
22 schw.	Cazilije	Czaczilije	10 Ernsta	7 30	4 2		0 56
23 pjat	Polainy pjat.	Klemencza	11 Viktora	7 32	4 1		2 4
24 sobota	Chrsfogena	Khrisfogena	12 Jana jalm.	7 34	4 0		3 12
48. tydzen. Terty dopokn: Matth. 13, 47—50, Prjed. Gal. 8, 11—13, Zaf. 1, 12; popokn: Zaf. st. 25, 6—15.							
25 nedz.	25. n. p. sw. ir.	26. nedz. po sw.	13 25. n. p. s.	7 35	3 59		4 22
26 pondz.	Konraba	Konraba	14 Filipa	7 37	3 58		5 32
27 wut.	Huncjerja	Basilea	15 Sap. posc.	7 39	3 57		6 44
28 freda	Ruffa	Costhena	16 Zap. post.	7 40	3 56		stb. pop.
29 schw.	Waltera	Saturnina	17 Rjehorja	7 42	3 56		4 21
30 pjat	Handrija	Handrija	18 Platon. m.	7 43	3 55		5 24

☽ Bosleni
bjertl. 6 nov.
dov. 10 hodz.
6 min. po-
koze na ne-
ta ne wedro.

☽ Mody
mjes. 13 nov.
rano 1 hodz.
45 min. pschi-
acefe hymny
deschcj.

☽ Prieni
bjert. 20. nov.
dov. 9 hodz.
42 min. ma
kurjawy.

☽ Polny
mjes. 28. nov.
dov. 12 hodz.
26 min. pschi-
nebe hymne
a deschcj-
foje wedro.

Stoljetna
protyka:
2., 3. pschi-
jashnym
nebnj mers-
njenja; 4., 5.
deschcj; 8. re-
nischc; 9. do
12. deschcj;
13. do 15. re-
nischc; 16. do
22. ranje s
deschcjikom;
23, 24. jara
slyma; 25.
deschcj; 26.
renje; 28. do
30. wodnjo
renje, wnozy
deschcj.

1 Grod.*
2 Stara
Darbna.
4 Briwald.
5 Draz-
dzany.*
Nowosalz.
Subin.*
Lubnow.
Kufow.*
Kosbork.*
6 Bart* a
lane wiski.
7 Negwaczi-
sto.*
Nadeberg*
Nowe
Mjesto.*
10 Trjebulje*
Potejniza*
Rychbach*
Stokrujo*
Pizn.*
13 Palsch-
trow.*
Danua.
Jafenza.
26 Wospork.*
Lubin.
27 Dobro-
lug.*
Sly Lo-
merow.
28 Nadeburg*
Zemr.*
30 Berej.
Pshibus.*

Serbiske
pshisflowa.
Weischi schel-
ma, wetsche
sbojje.
Estaby je
bity.

1860. Deceंबर, hodownik, ma 31 dnjów.

Mješčaczkowe
pischenjenenje.
Wedro.
Stoljetna
protyka.

Hermanki
a
ššotne wiski.

Tydjenje a dny.	Poredžena protyka		Stara julianska November.	☉		Mješčic imenja.	☾	☽	Postleni bjerlt. 5. dez wečor 6 hodj. 49 min.	1 Žitawa.* 3 Biskopizh. Gassyn.* 4 Bart (lane wiski). 5 Nefwaczi- tko.*
	evangelska.	katholska.		ššhodj.	ššem. hod.m.					
1 sobota	Longina	Eligia	19 Abadiasa	7 44	3 54		6 38		6 Bertil. 5. dez wečor 6 hodj. 49 min. pšchineše šnjeh a šymu.	8 Nefwaczi- tko.*
49. tydžien. Terty dopokn: Jan. 15, 1—15; popokn: Jan. 31, 31—34.										
2 nedj.	1. nedj. adventa	1. nedj. adventa	20 26. n. p. s.	7 46	3 54		7 57		7 Młody mješč. 12. dez. pop. 1 hodj. 36 min. po- zofaje na štonczja	10 Džejje.* Driowk. Miteras. Bredy.*
3 pónđj.	Franza Kaver.	Francza Kav.	21 Mar. wop.	7 47	3 53		9 17		8 Młody mješč. 12. dez. pop. 1 hodj. 36 min. po- zofaje na štonczja	11 Halska traw.* Pšchibrzeg.
4 wut.	Borbory	Borbore	22 Filemona	7 49	3 53		10 39		9 w noży na mersnenje.	12 Krossyn. Eisenberg*
5 šreda	Amoša	Sabbasa	23 Amfilocha	7 50	3 52		ššh. dop.		10 Prieni bjerlt. 20. dez. rano 6 hodj. 59 min. ma šrošne wedro.	14 Stara Darbna. 15 Trjebulje* 17 Kulow. Luboras. Šrodf.
6 šchw.	Mitkawscha	Mitkawscha	24 Katrziny	7 51	3 52		0 1		11 Potny mješč. 28. dez. rano 4 hodj. 6 min. po- zofaje na wjetr a šnjeh.	18 Barščej.* 19 Kubland. 21 Muzatow. 22 Wožerezy*
7 pjatt	Markwarda	Ambrosia	25 Klementa	7 52	3 51		1 24			
8 sobota	Mar. podj.	Mar. podj.	26 Jurija	7 53	3 51		2 49			
50. tydžien. Terty dopokn: Matth. 3, 17—19; popokn: Jef. 40, 1—5.										
9 nedj.	2. nedj. adventa	2. nedj. adventa	27 1. n. adv.	7 54	3 51		4 14			
10 pónđj.	Judithy	Melchiada	28 Sch. m.	7 55	3 51		5 41			
11 wut.	Damasa	Damasa	29 Paramona	7 57	3 51		7 2			
12 šreda	Epimach.	Dionysije	30 Handrija	7 58	3 51		ššh. pop.			
13 šchw.	Luzije	Ditilje	1 decembra	7 59	3 51		4 33			
14 pjatt	Izdora	Nitasa	2 Habakuka	8 0	3 51		5 47			
15 sobota	Ignaza	Kbreštiné	3 Sofrona	8 1	3 51		7 5			
51. tydžien. Terty dopokn: Matth. 11, 2—10; popokn: Šagg. 2, 7—10.										
16 nedj.	3. nedj. adventa	3. nedj. adventa	4 2. n. adv.	8 2	3 51		8 19			
17 pónđj.	Izaaka	Lazara	5 Sabasa	8 2	3 51		9 31			
18 wut.	Wunibalda	Theolima	6 Mikław.	8 3	3 51		10 41			
19 šreda	Ammona	Ammona	7 Ambrosia	8 3	3 52		11 50			
20 šchw.	Ammona	Ammona	8 Patapia	8 4	3 52		ššh. dop.			
21 pjatt	Domascha	Domascha	9 Mar. pod.	8 4	3 52		0 57			
22 sobota	Beaty	Flora	10 Menasa	8 5	3 53		2 5			
52. tydžien. Terty dopokn: Jana 1, 19—27; popokn: Jef. 12, 2—6.										
23 nedj.	4. nedj. adventa	4. nedj. adventa	11 3. n. adv.	8 5	3 54		3 15			
24 pónđj.	Batorczja	Batorczja	12 Spiridiona	8 6	3 55		4 26			
25 wut.	1. šw. hodow	1. šw. hodow	13 Eustraza	8 6	3 56		5 37			
26 šreda	2. šw. hodow	Ščejšpana	14 Kwatem.	8 6	3 56		6 43			
27 šchw.	Jana ev.	Jana evangel.	15 Eleutheria	8 6	3 57		7 41			
28 pjatt	Now. dž.	Nowin. džeczi	16 Aggaja	8 6	3 57		ššh. pov.			
29 sobota	Jonath.	Domascha	17 Star. wótc.	8 6	3 58		5 41			
53. tydžien. Terty dopokn: Matth. 25, 14—30; popokn: Jef. 40, 27—31.										
30 nedj.	nedj. po hodj.	nedj. po hodj.	18 4. n. adv.	8 7	3 59		7 2			
31 pónđj.	Eylbestra	Eylbestra	19 Bonifaca	8 7	4 0		8 26			

Postleni
bjerlt. 5. dez
wečor 6
hodj. 49 min.
pšchineše
šnjeh a šymu.
Młody
mješč. 12. dez.
pop. 1 hodj.
36 min. po-
zofaje na
štonczja
šwiczenje a
w noży na
mersnenje.
Prieni
bjerlt. 20. dez.
rano 6 hodj.
59 min. ma
šrošne wedro.
Potny
mješč. 28. dez.
rano 4 hodj.
6 min. po-
zofaje na wjetr
a šnjeh.
Stoljetna
protyka:
5. deščej a
šnjeh; na to
šo wedro
wujasni; 8.
deščej; 9.
cjoplische;
10. deščej;
11. 12. renzej;
13. deščej;
14. do 18.
mročji na
wedro; 20.
jašnje a lóđ;
30. do fonža
šyma.

1 Žitawa.*
3 Biskopizh.
Gassyn.*
4 Bart (lane
wiski).
5 Nefwaczi-
tko.*
10 Džejje.*
Driowk.
Miteras.
Bredy.*
11 Halska
traw.*
Pšchibrzeg.
12 Krossyn.
Eisenberg*
14 Stara
Darbna.
15 Trjebulje*
17 Kulow.
Luboras.
Šrodf.
18 Barščej.*
19 Kubland.
21 Muzatow.
22 Wožerezy*
Šerbske
pšchifłowa.
Dobra rada
blasnej nimo
pada.
Ščtož wo-
pusčejzi
Boha, wo-
pusčejzi šam
šo.

Mjekotfi europiſzy werchojo.

- Jan, kral ſakſki, rođz. 12. dez. 1801; ženeny ſ Amaliju Auguſtu, bajeſkeje pryuzekynny, rođz. 15. nov. 1801. Džeczi: 1) Bedrič Auguſt Albert, rođz. 23. ſept. 1828; ženeny ſ pryuzekynny Karolu ſ Waſa, rođz. 5. auguſta 1833; 2) Marja Hilžbeta, rođz. 4. febr. 1830, wudoma nebo gemetiſkeho wojwody Ferdinanda; 3) Bedrič Auguſt Jurij, rođz. 8. aug. 1832 ženeny ſ portugalſkeje pryuzekynny: Danu Marju, rođz. 21. jul. 1843; 4) Marja Sidonia, rođz. 16. aug. 1834; 5) Sofija, rođz. 15. mjerza 1845.
- Bedrič Wylem IV., kral pruſſi rođz. 15. okt. 1795. pryuzeg.: Bedrič Wylem, rođz. 22. mjerza 1797.
- Franz Jojeſ, kſhežor rakuſki, rođz. 18. aug. 1830.
- Alexander II., kſhežor ruſſi, rođz. 29. haperl. 1818.
- Napoleon III., kſhežor franzoſki, rođz. 20. ģap. 1808.
- Abdul Medžid, kſhežor turkoſki rođz. 23. ģap. 1823.
- Marmilian II., kral bajeſki, rođz. 28. nov. 1811.
- Leopold, kral belgiſki, rođz. 16. dez. 1799.
- Bedrič VII., kral danſki, rođz. 6. okt. 1808.
- Sta, L., kral gričikiſki, rođz. 1. jun. 1815.
- Jurij V., kral hanoverſki, rođz. 27. meje 1819.
- Wylem III., kral niederlandſki, rođz. 19. febr. 1817.
- Don Pedro V., kral portugalſki a algarbiſki, rođz. 16. ſeptembra 1837.
- Pius IX., banž romſki, rođz. 13. meje 1792.
- Wiktor Emanuel, kral ſardinſki, rođz. 14. mjerza 1820.
- Štabela, kralowa ſchpaniſka, rođz. 1. okt. 1830.
- Kerla XV., kral ſchwejſki, rođz. 3. meje 1826.
- Franz XI., kral ſiziſki, rođz. 16. jan. 1836.
- Wylem, kral württembergiſki, rođz. 27. ſept. 1781.
- Wiktorija, kralowa jeubjeſka, rođz. 24. meje 1819.

1.

Pombaj Bóh wam!

Sažo je bjeſ jeneho ljeta dokonjany a pſchedenaf pſchima ſwój dubowy kij, ſo by prothyku do Šerbow wunepſt a ſwoje puežowanje beš nini naſtupil. — Šhwaleny budž tón kneš wječznje, rečne wón, ſ Davitom we 68. pſalmi, ſo by ſwojich ſuatyč a čitarjew poſtrowjał. Bóh položi wobčežnjoſ na naſ, ale wón nam tež pomhaj; my mamy Boha, kotryž pomha a kneša, kiž wot ſmerezje wumóže. To je ſo jako wjerne wopočaſało ſandžene ljetu, kotrež na ſwojim klini wjažny ſrudneho dylki wekeleho čaša je mjelo. Pſchetoz kaž we nalječzu mokrota, tał w lječzi ſuchota naſch kraj je domaphtala a wele ſchłody načinila. Ale ſhwaleny budž tón kneš, wón je činil, ſo kónž ſuami neje; wón je nam taſte žnje wobradžil, ſo ſo ani bohaczi ani ſhubzi žaneje nuſy boječ netrebaja.

Šandžene ljetu pał tež wulka hroſa a bojjoſ ſo wutrobow ludži bje móžowala wójny dla, kotraž we Italſkeje beš rakuſkim a franzoſkim kſhežorom bje wudyčila. Sažo jutrowne ſlóneczko miſje ſhadžeſche, mjer boži wiſchemu ſwjetej pſchipowedejo, a žylč kſhežžianſtvo po žylč Europiſkeje wekele ſwedžen šhryſtufoweho horjeſtačija ſmerezjeſche, dha roſſchjereſche ſo powež, ſo je rakuſke wojſto meſy ſardinſkeho kraletwa pſchetrocziłe a ſo Franzoſojo ſe wchjedch boſow

ſardinſkemu kralej k pomozhy ſhwataja. Po krótkim čašu ljetachu telegraſiſke depeſchje pſchěš ſwjet, kotrež wo krawnyč a čezkič bitwach powedachu, kiž we Italſkeje bječu bite. Wſchitzy werchojo, woſebje čzi w njemſkim kraju, pſchimaču ſa bronemi a ničjo, ſo nam wječziſche neſdaſche bječ, hačž, ſo budže powſchitkomna wojna naſtač. We ſakſonſkeje a we Pruſkeje wumóžechu wulaſy, ſo dyrbja ſo wojſka k wojni hoto- waež. Šehnojo ſerbſkeho luda budu do wojerſkeje ſlužby ſawokani, nanojo a mačzerje prajachu ſwojim džecjom, kiž kſwojim regimentam čehniču, je ſyljani bože me, newedžo hačž budža jich ſašo wohladač. Šsami mužojo dyrbjaču žony a džeczi a ſwoju warbu wopuſchječiz, do wojſka ſtupicz a tnyč ſwojich we ſtaroſzi a nuſy ſawoſtačiz; džjedžo a wowki, kiž bječu poſlemu wójnu wohladali, powedachu džecjom wot žakoſzje a hubenſtwa, wot wupuſženja a ſchłodowanja, kotrež wojna na kraj a jeho wobhydlerjom pſchineſe. Wſchudžom bu ſtyſt a hroſa a ſtaroſž. Ale hlaj! kredža we najwetſchich nuſy a horje, jako nad tym bje, ſo dyrbiſche ſakſonſke a pruſke wojſto k meſam njemſkeho kraja čahumež a je pſchecziwo franzoſkemu nadpadeč wobaracž, dha na jeno dobo ta powež pſchindže, ſo je mjer w Villafranka ſčžimeny. Menadžužny mjčeſche wójna ſwój kónž; wóſka budu roſpuſchžene; kſhežor franzoſki ſo do Pariſa, kſhežor rakuſki ſo do Wina podaſčtaž; wojazy ſo ſašo

ſwoju wojeſku draſtu wuſſielachu, ſynojo ſo ſwojim ſtarſchim, muſojo k ſwojim ſonom a dżeczom dom wróćzichu. Naſche kraje buchu pſched wupuſzenjom pſchelutowane, pod kſchidleſchkom mjera móžachny žnje domſhowacj a žyly lud ſaſo nowu nadżiju na lje- pſchi czaſ czerpaſche.

Medyrbeli my po tajkim rez: kſwaleny budz tón kneſ wjećznie? Neſmemy my ſo Bohu dżakowacj a jeho ſwiate meno kſwalicz, ſo wón nam we prawym czaſu je pomhał a naſ a naſche kraje wumohl ſwul- keje hrožazeje žalofyje. Medyrbeli my ſnowym dowje- renjom k nemu horje pohladacz, kiz cżini ſo ſuami kónz neje?

Ludżje drje mjenja, ſo ſwjaſt teho mjera, kiz we Wilaſranka je ſeżineny, dolho dżerżecz nebudze. Woni wjeſcheza, ſo budze naſjeto wjez hórſcha, ſo budze Franżowa ſa na naſ pſchincj a Napoleon III. ſphtacz, hacj urby tej nam móhl ſwoju móz wopakaſacz a naſ khoſtać. Wulla nebowjera ſo wſchudjom ſiewi, ſo my poſdżiſcho abo ſažo do nejajteje wójny ja- ſchmatani budżemy a ſo naſ ſjencho boła Franżowojo ſe ſwojimi Żuaweni a dżiwymi Turkami, ſdruheho Ruſſojo ſ Koſakami budze nadpamyć.

Schtó pał wje, ſchtó budze? Schtó móže to predy wedżicz, hacj budze mjer abo wójna? Schtó to tej pomha, hdnj bychny ſo chżyl predy czaſa do hroſy a bojoſyje ſtajicz dacj? Jedny je, tón kral wſchittich kralow, tón kneſ wſchittich kneſow, kiz wſchitte wjezy wedze po ſwojej mudrej radzi a po ſwojej wſchchomóžnej woli. Seli ſo wón chze, ſo my bych- my khoſtani a ſchwikani byli, jeli ſo wón ſ prutom teje wójny naſchu hrjeſchmu ſchlachtu chze domapntacz, ſchtó chżyl rez: ſchtó cżiniſch ty? Nečne tej hlina kſwojemu horněžerej: cżehodia ſy ty me tał ſhótowal? Seli ſo tón we nebeſach budze chżecz, ſo durbj mjer bhez, dha budze wón hroſnym žadoſžiam ſakaſacz, kotrež jon chzedza ſkaſhez. Wón je móžny Bóh, kiz wopokaſuje móz ſe ſwojim ramenjom a roſežjeri tych kiz ſu hordzi we ſwojich wutrobnych myſlach; wón ſtorla móžnych ſe ſwojich ſtółow a poſbjchuje poni- nyh; kłódných napelni ſ kublami a bohatých woftaji próſnyh.

Dowjermy ſo jemu, lubi cżitarjo, a mjeſny na- dżiju kucmu; wón budze wſchitto derje cżinicj. Wdy pał hormy ſa tym kraſnym mjerom, kotryž wjſchi je dżyl wſchittón cżlowſki roſom, ſa tym darom, kotryž ſwjet nam ani dacj ani bracz nemóže. Tał

wele hacj móžno je, dżerżimy mjer beſ ſobu, ſo ſo neſwadżimy ale we domach, we gmejnach a we wſchich ſchtantach ſlotu jednotu pſches ſwjaſt teje lubofyje ſa- khowamy. Najkraſniſchi ſchaz pał, kotryž njechtó ſebi tudy dohycz móže, je mjer teje duſchje, tón mjer ſ Bohom pſches naſcheho kneſa Beſom Khrjſta, kiz budze ſwjerj porodżeny a pſches prawdoſz a ſwja- toſz teho žiwjenja ſdżeržany. Tutón mjer ſo nam neda rubicz pſches žadny dobry ani pſches ſly czaſ. Tón we wſchjem czaſu wele troſchta poſticezi a te wjeſte ſhlyne bronje podawa, ſo to dohyczje doſtanemy. Tón cżini, ſo my weſeli ſmy, a twerdżje ſtejmny, hacj runje kolowokoła naſ wótre wichory ſaſchumja. Wón pomha nam we tym poſpleniu czežkim bjedženju, hdnj ſwjetej dyrbinny a tym naſchim dobru nóz prajicz a pſched ſudny ſtół teho kneſa ſtupicz.

Tutón mjer boži wudżel dohyczje we wſchich wu- trobach. *Ta hradu boža budz ſwami a tón mjer teho, kiz je a kiz bje a kiz pſchindze budz ſe wſchittimi, kotſij we Khrjſtuſu Jeſuſu ſu. Ktemu, to pſcheje wam pſchedženal na nowe ljetu, k temu pomhaj Bóh wam.*

2.

klucyje k hudancžkam.

Hdnj ſym mojim lubym cżitarjam pomhaj Bóh prajit, wuložu ja rady, predy hacj njeſchtó druheho powedam, te hudancžka, kiz ſym ljetu predy horje dał. Nech ſo tej kjeſa tał ſtane, hacj runje ſebi myſlu, ſo mudre hłowny ſu wſchitto dawno wuhudale.

Prjene hudancžto je ſchpichel abo hladadto. — Schpichel wſchak we kóždym domi njehdžen je aby wiſny. Tež we najhubeniſchej komorzy kħudeho wotrocžka aby ſkuzomneje hołzy wón ſo abo pſchi ſżeni abo we kſhini namaka. Kóždny, nech je muž aby žona do neho poſhladije a jeli žadny džen, dha tola wjeſzje nedżelu, hdnj ſo ſchtó ſwoobleka, ſo by kmiſchi kħodžit. Błaſcu pał najhuſziſcho do neho kuſa, a newje tola, ſo je blaſen. Najlepſchi ſchpichel je bože kłowo. Do teho poſhladaž huſto a ty budžeſch ſo ſa wulleho blaſna, ſa newužitneho hrjeſchnika poſnacj. Ženož nečjin, kaž pola Žatuba we jeho liſzi ſt. 1. ſcht. 23. ſo piſche, menužy jačo tón muž, kotryž ſwoje cżelne woblicze we ſchpichelu wobhlada a dze na to precj a ſabudze na mjeſzi, kaſki bjeſche. Nečjin tał ale

dzi a redz ſo wot wſchego hrjecha, cziſt pokutu a po-
krepſchuj ſo.

Hudanczko druhe ryczi wot mjeſaczkſka. Wóh je
jeho ſa wajahtarja a ſwjedka poſtajił; tehodla hla-
dajeje ſo, ſe neby waſ zenje na neprawnych puczach
kłodzo widzil.

W tſieczim hudanczku je to waſchuje wopiſane, po
kotrymz ſo wotmolwi, jeli ſo ſo wot czeladnikow abo
wotdziejczy njeſchto wdomi je roſbilo, na to praſchenje
ſchto je to byl: niſchtó. Na tuteho: niſchtó, kiż neje
widziejcz, ſtorczy ſo wſchitka wina. Wopomimy pak
ſchtoz pola Tobiaſa ſt. 13. ſcht. 2 ſteji: niſchtó bozej
ruzy nemoze czejnycz, a ſchtoz ſo we pſchiflowach
Salomonowych ſt. 21. ſcht. 13. praji: ſchtoz pak
je póſruaje, a ſo jich woſtaji, tón budze ſmilnoſz
doſtač.

Schtwórtſe hudanczko je mlynſke kólo. Wo-
da je hmiſe a czejwi, ſo ſwoje dzieło ſe ſchumenjom
a ſchwórečujjom doſonja, hač runje na jennym a tyn-
ſannym blaku woſtane. Hdž pak na mlynſke kólo
ſpomniſch, dha ſo tež na njeotre ſerbske pſchiflowa
dopomniſch kaž na to: wjaży ſebi naſhpaſch wjaży
dyrbiſch ſmlječ, abo: cžorny mlynk a bjely kowar nejſtej
wele hódnaj; abo: dleje ſzeleſch a hubeniſcho meleſch; abo:
próſna mlynza najbóle klepota; abo: we próſnej mlyn-
zy nejſt mlynčje; abo: mječej, kiż móže ryczejcz,
neda mlynk do mlynzy!

3.

Kaž Wóh dže!

Tutón ſchpruch: kaž Wóh dže, wnderje, lubi
cžitarjo ſnajecze a ſe jón wjezje hižom wele króč
nakožili. Wjeſte je ſo wjerjazemu kſchefzjanaj pſchi-
ſteji tał ryczejcz, ſchetož Jeſus naſch kneſ je jemu
runje tał prajił, jačo we Gethſemane na ſwojich
kolenach lezeſche: wótze, niž kaž ja džu, ale kaž ty
džeſch. Wly ſłabi cžlowekójo tež tał ryczejcz dyrbinym,
pſchetož ſnaſchej mozu my niečo neſamóžemy. Tał
dołho, hač newjemy, ſchtož jutſje budze a dolełz
my zenje newjemy, kał budze to, ſchtož cžinimy a ſa-
počnuem, wupanecz, dha dyrbinym pſchi wſchjem rez:
kaž Wóh dže. A hdž my to runje tež newuprajimy,
dha dyrbinym to tola pſchi ſebi myſlicz, pſchetož
ſwjata piſmo praji: cžlowek niečo bracz nemóže,
khibo ſo jemu ſwercha date budze a: wſchitón dobru

a doſonjanu dar pſchindze ſwypoſoſzje wotza wot ſwjat-
koſzje a ſchto je, kiż neby hižom ſhonil, ſo na božim
žohnowanju wſchitko je ležane?

Njeotry je ſo hižom tał, ſo je to: kaž Wóh
ſechze pſchitym ſabyl, ſchtož je ſebi prjódkwſak a nje-
kotry je ſa to czerpieč mjeł, ſo je ſo na ſwoju
hłowu, na ſwoju wolu, na ſwoju mudroſz, na
ſwoju móz, na ſwoje bohatſtvo, ſ žyła na ſameho
ſo ſpuſchczil.

Ja džu wam k temu pſchitkad powedacž. Po-
ſkuchajeje! We hornych wſach pſchi Sprewi bje pſched
njeotrymi lietami žona žywa, kotrejž ſtara Schmalzowa
rjekachu. Wona ſo ſ tyn žiwſche, ſo ſa tydžen dwóžy,
ſredu a ſobotu do mjeſta kłodzeſche a wſchelle po-
ſhelſtvo ſa ludzi wobſtarowaſche. Wona džeje
ſwój pucz, neč bje ſhna abo cžoplo, neč deſchč
abo ſnjeh džejeche. Wot niečeho ſo wona neda
wotkraſchicž, ſo by doma woſtala. Na khibeczi no-
ſcheſche wona wulki korb a we hłowi mjejeſche wona
wſchelle wobſtaranja ſa Wotſa a Hanſa. Piſacž a
cžitacž wona uenižjeſche, pſchetož wona zenje we ſwojich
mlodnych lietach do ſchulſe nebe pſchifſchta. Tola pak
wona wſcho nanejlepe wurychtowaſche, ſchtož jej wot
ludzi k wobſtaranju porucžene bje. Hdž jej k. duch-
chomny liſty ſobu da, abo hdž wona korežmarežom
jerije, tyſcherej ſchlenzu, wojnarej hoſdžje, lečarežem
butru, ryčtarežom wolij a druhim hiſcheje wele dru-
hich wježow ſmjeſta ſobu pſchinečz mjejeſche, dha
wona to tał ſ wjeſtoſzju wobſtara jačo by wſcho
napiſane mjela. Wona bje ſo do mjeſta kłodziejč
tał nawuczila, ſo ja žana móz doma ſdžerčejč neby
móhla, hdž ſreda abo ſobota tu bje.

Ženu ſredu w ſhni wokólo póſtniž bje ſo kaž
hewal hotowala, ſo by ſwój pucz do mjeſta cžinika.
Bje pak tehdy runje tał hroſne wedro, ſo niſchtó
žaneho pſa neby won honil. Ssnjeh a deſchč
džeſchčej, móžny wichor ſchumſche, mrdžele tołſte a
cžnowe pſches nebjó ſo waliču. Puczje a ſchczſchki
bječu wſchje roſtate a wulka woda ſo we wſchjeh
rječkad a we Šaprewi lijeſche. Schtož ſa cžoplymi
khačlemi ſedžicž móžeſche, tón Doha khwaleſche, ſo
ſ khejeje netrebaſche.

Schmalzowej, jačo ſ khejeje ſtupi, ſo drje tež
ſdaſche, ſo je hroſne wedro. Wona khwilku pſched
durjem ſtejo ſo kłodzeſche, hač by ſchka abo niž.

Wetym wotežini tyſcherež Greta, kiž ſ napſchecža
bydleſche, wofno a prajeſche k nej: dženſa tola

doma mostanešč? Nje, wotmolwi Schmalzowa, ja dyrbju do mjesta, nech dže, kaž dže.

Praježe, kaž Bóh dže, refny ta mloda žona.

Na to stara Schmalzowa šo faroczi prajo: nech Bóh dže abo nohdže, ja pónidu do mjesta.

Bóh wodaj wam tón hrjed, wotmolwi Oreta, Bóh šo neda ša smjedh mjecz.

Schmalzowa dzjesche po wšy delje, so by swoju hlownu nastajila. Pšchede wšy pak wedžesche sečežka pšches Schprewju. Wuffa kawa bje pšches rjektu položena. Na tu stupi Schmalzowa. Wele tawsent krócz bje wona hižom pšches nju khódzila a nebie jej ničjo wadzilo. Dženša pak — bjesche to ta wulka woda, kotraž šo we rjezy walesche abo bjesche to njeschto druhe, skrótim dženša ta stara žona počinasche na kawi tšchepetacz a khablacz. Dej bu pšched woczomaj tak džiwno, wšchitko šo wokolo neje werczišche, wona šo nemóžesche na nohad šdžeržecz a na jene dobo padže do rjeti. Mlynk ju bóle deltach morwu swody sežeje.

Pšchi jeje pšchewodženju džeržesche k. duchomny ezjelne prjedowanje po terzi pola Zakuba 4, 13—15, hdžež šo praji: duž tehodla kiž wy njetk refneče: dženša abo jutije pónđžemny do teho abo do teho mjesta, a tam dženmy wílowacz a dohwyacz, kiž wy wšchak newjesče schto jutije budže — ša ty wy prajič dyrbeli: jeli tón kres dže a my živi budžem, dha dženmy to abo wono činič. — Tehodla nešapomneče to šlowo: kaž Bóh dže.

4.

Dan a pšchedženaf šo wo protyžy rošryczujetaj.

Pšchedž. To je pak tola pječuje wot tebe, wujo, šo pšchego ilnje protyžu čitadž a lubo je mi widžicz, šo ty protyžu precž nečijšak, hdž je ljetu wokoto, ale ju šwjeru šebi sšhowašč.

Šan. Bóh šwarnuj, to ja nečiniju, šo byh hdh jemu jeniczku protyžu rostorhač abo precž metal. Nje! ja šebi kóždy letnik sšhowam a mam myšlje, je tši hromadžje swjašacz dacz. Ze tši prjene letniki na 1855, 56 a 57 šym je šobu do mjesta k knihow- wjašarej wšak a je do jeneho kručha wjašacz dač. Š tym šo moja domjaza knihownja powetšchi a husto, hdž te dolže woczory w šym pšchilhadžija, wuberam šebi staru protyžu, šo byh we nej čital.

Pšchedž. Šchwarnje pječuje to je, wujo! Hdž tež hewak rotyka neby khowanja hódna byla, dha tola hižom tehodla kóždemu Šserbej dyrbjaka luba a droha byč, šo je we lubej šerbškej ryczi špišana.

Šan. Wužitne to tež je, hdž jedny staru protyžu khowanu ma. Čhžuli ja radh nješchto spre- dawšchij ljet wedžicz, dha jenož trebam protyžu pytacž. Tež šu wšchelake pomučžaje nastawki a do- bre wjezy we nej šapišane, kotrež jedny husto došč wopomneč nemóže.

Pšchedž. Nech to je, kaž dže; to šo mi pak lubi, šo ty jako šwjerny Šserb swoju protyžu na kóžde ljetu pječuje sšhowašč. Šakši dha tu letnik mašč?

Šan. Ša mam tu pšched šobu protyžu na 1858 a 1859!

Pšchedž. Šchto dha ty we nej čitadž?

Šan. Šlaj! Šene šo mi šda w protyžy na l. 1859 nowe byč, menužy to, šo šu we starej jul- ianškej protyžy te mena, kiž šu k dujam pšchistajene, šlacžanškimi piškami čiščejane. Čžehodla šy dha ty to činič dač?

Pšchedž. To je šo Ruššow dla štala?

Šan. Ruššow dla? Šchto maja Ruššojo še šerbškej protyžu činič?

Pšchedž. Šaj Ruššow dla, praju ja, je šo to štalo, šo mena tyh dujow šo š lacžanškimi piškami šu čiščejake. Ty drje to newješč, šo našcha protyža niž jenož do šerbškeho kraja šo kupuje, ale šo pšchedženaf tež do zuščh wošebje šlowjanškij krajow pučzuje a tam dobrh pšcheczelow ma? Šlaj našcha protyža do Čžješkeje, do Šóškeje a w najnowšchim čžaju tež do Ruššowškeje šo šzele. Ruššojo pak, kaž wješč, julianšku protyžu naloža. Našchi šlowjanšy bratija šwetscha šwoje piškama jenož š lacžanškimi piškami pišaja a jenož to rad čitaja, schtož š nimi pišane a čiščejane je. Tehodla je šo to pšchemje- nenje štalo, kotrehož dla šo ty džiwašč.

Šan. Dha pak šy tola, wujo, jara kšwalobny muž, hdž tuta tvoja protyža šo tak daloko do zuščh krajow roščzele!

Pšchedž. Škwalbu žanu wot teho nimam; tež hewak mi to ničjo nepšchineše, šo kóždotjetnje swoju prózu na to šložu, protyžu š pšhidawkam pišacz. Ale to je tebi praju, najšjepe byh je šo to šapčadžem byč, hdh bychu jenož našchi lubi Šserbjo wšchitžy šebi protyžu kupili a wobstarali a šwjeru čitali!

Jan. Njetk pak tola mi praj, k čemu dha kóždy džen swoje wjeste meno ma? a sčto dha ta wšelake mena na sebi maja, kotrež dujam we protyžy pschistajene su?

Pšchedž. To je stara wjez, po kotrež hižom we prjeni chadžach, jako so kšesjzjanska protyha wudzjelacj sapocjesche, wjestym dnjam mena japoschtolow a wošebnyh kšesjzjanskih wučerjow a martrarijow date bjechu. Szla we staryh chadžach bje wašnuje, so so prajesche, kaž hiščeje dženšniški džen je: na Zakuba, na Zana, na Hurbana, na Pawola a. t. d. Tež we pišmach, hdyž bu njehdže pšched sudom kup čzmena abo hewak njesčto wazneho nastajene, nerjekasche na 20. jan. ale na swj. Fabiana, niz 22. jan., ale na džen sw. Winzenza, niz na 24. jan., ale na Pawola wobrocenje. Po tajkim dyrbesche kóždy tute najwaznišče dny, kotrež we kóždym mjesazu pami, derje wedziež. So by pak kóždy to móh, dha budu wjeste sčtucžki wudzjelane a spodny kóždeho mjesaza we protyžy stajene. We tutyh sčtucžkach pak bjechu te najwošebnišče mjesačne dny pomenowane, so je kóždy derje wulnyč a we pomjatkú sšhowacj móžesche. Tajka sčtucžka pak rjekasche **Cisio Janus** abo pschikrótsene: **Cisian**.

Jan. Sčto dha pak to na sebi ma?

Pšchedž. To je kacjanske, dokelž budu prjene kšesjzjanske protyki we kacjanskej ryeži pišane a čziščenena. Ta prjena sčtucžka na mjesaz januar so sapocjinasche tak: **Cisio Janus Epi sibi vindicat a. t. d.** Prjeni džen januara je džen wobrjesanja Šhrystušoweho. Wobrjesanje pak rjeka we kacjanskej ryeži: **cisio**, a wulki róžk Janus. **Epi** je **Epiphanius** abo šjewenje Šhrystušowe. Wot tuteho sapocjatka je tón žlyh rym tutyh sčtucžkow meno: **wany: Cisio Janus**, s čzohož je psches pschikrótsenja nastalo to słowo **Cisian**.

Jan. A tajke sčtucžki dyrbesche kóždy s hlowny wulnyč a we pomjatkú sšhowacj?

Pšchedž. To nebje jara čzežke. Kóždy to we mlodyh ljetach hižom wulnesche. Wošebje na wulkih schulach, hdyž so mlodži ludžjo na bohawučenož pschihotowachu, dnybdjachu woni, -kaž we staryh pišmach steji, wulnyč: bože džešacj kasuje, wótzenasch, kšesjzjanski wjeru a **Cisian**.

Jan. Njetk pak tola to žadny wuzitt, wjazny nima, so tajke mena tym dnjam su pschidate!

Pšchedž. Čzehodla niz? Wuzitne to hiščeje

dženšniški džen je, so by to wopommenje tyh prawnyh bes ludom we žohnowanju wostalo. Šlaj! katholicny maja po swojci wjeri wjestnyh swjatyh, kotrychž wošebje čzežja a kotrychž smertne dny jako swjate dny swecja. Po tajkim we katholickej protyžy wot wšelaho sapocjatka sem te dny, na kotrež smerež jeneho swjateho padže, s jeho menom bjechu wušname-nene a po čžašu je so stalo, so bu na kóždy džen meno jeneho swjateho japoschtola abo kšesjzjanskeho wótza abo wučerja abo biskopa abo krawneho swjedka postajene.

Jan. Wdy ewangelžy pak tola žanyh tajkih swjatyh nimamy a jim žanu tajku wošebnu čzež kaž katholicny newopokafujemy. Š čzomu dha my we ewangelškej protyžy hiščeje tute mena k tym dnjam pschistajene mamy?

Pšchedž. To so stane po słowi božim, kotrež w listi na Hebrejskich st. 13, sčt. 7. praji: spominaje na wašich wučerjow, kiž wam bože słowo su powedali a kedžbujeje na tón wulhód jich sadzerženja a čzincze po jich wjeri. Tež steji tam w 12. stawi w 1. sčtucžny pišane: tehodla, dokelž tajku wulku šyku swjedkow wokoło sebe stejo mamy, wotpožomy wšcho brjemjo a tón hrjed, kiž so naš twerdzje pschima; a bježny psches wobštajnu sezerpliwosj na to bjedzenje, kotrež nam prjedstajene je, a pošladajmy na Žesusa, kiž je spocjatk a kónž teje wjeri. Šdže dha pak tutu šyku swjedkow bóle psched woczomaj mamy, hač we protyžy? Žich mena su do protyki stajene, so bychmy na nich spominali a sa nimi we kšesjzjanskej pobožnoži a wjeri kšodzili.

Jan. Šdyž pak sa ljetu je 365 dnjow, dha byh ja rek, so je to protykarjam dyrbjaka jara čzežko pauncž, na kóždy džen jene prawje kšmane meno wunamakacj?

Pšchedž. To je wjerno! Tehodla je so stalo, so tu mena snoweho kaž se stareho testamentu su a so druhdy tež mena su stajene, kotrež wele na sebi nimaju.

Jan. Šdyž pak ja ewangelstu protyku s katholickej pschirumam, dha ja pytnu, so wobej we nastupanju tutyh menow psches jene nepšhindžetej. Š dobom we januaru, hdyž prjeni tyženi wopomnju šjewi so, so tu kóžda protyha, ewangelška, katholicška, kaž tež stara julianska swoje wjeste mena ma: 3. jan. ma we ewangelškej mena Šaschpra, we katholickej meno: Šewowefé, we julianskej 70 japoschtolow; 4. jan. ma we

evangelskeje meno Bazarja, we katholickeje meno Lita, we julianskeje meno Theofanta a. t. d.

Pšchedž. Wjerno to je. Senož sčtož nastupa te najwofsebnije mena japoschtolow, starych wógow, zyrwinnych wuczerjow, krawnych swjadkow a. t. d., namaka šo wješta pschesejenož! Hewak pat ma kóžda protyka swoje mena postajene, po tym jako to protykarjo po swojej wjeri šu šebi wumyšliti!

Zan. Nemóht ty mi wot jeneho abo druheho, kotrehož meno we protyzy steji, njesčto powedacž?

Pšchedž. To šo hodži! Senož dzymy najprjédžy na tajše mena ledžbowacž, kotrež šo we evangelskeje kaž tež we katholickeje protyzy na jedny a tón šamy džen postajene namakaja a kotrež hewak wedra abo druhich burškich naležnoszjow dla wještu wážnosž wobškowaju. Tu masch najpredy te japoschtokške dny kotrež najbóle we protykach k wusnamenju sežerwenymi pišnikami czjehczane šu!

Zan. Tu steji w mješčazu januara na 25. ty Pawola wobroczenje. Kžemu tón džen šo šweczi?

Pšchedž. Tón džen ma swoje meno wot tamneho podawka, šo bu Pawol k wjeri do teho knesa Zesom Khrysta wobroczeny. Wón predy šo Saulus menowasche a jako tajki s wulkej furowoszju kšesžjanow pscheszjehasche a na wščitke móžne wachnje czwilowasche. Na puczu do Damaskona pak, hdžez dzyšche hladacž, hacž neby njekotrych, kiž šo k Khrystušeje Zesuseje dzerža, muskich abo žónšte, namakal, šo by jih jatych wedk do Zerufalema, wobšwjezi jeho nahlje šwjetko s nebež a hlóš knesowh džešche knjemu: „Saul, Saul, čžohodla pscheszjehasch ty me?“ Wot teho wofomiknenje šem czjigla wón wšchitku farijsku hordosž wot šo, a bu psches Ananiaša, kotrehož tón knjes k temu bje šbudžik, na prawy pucz pokasany a knjeri do teho knesa wobroczeny, šo sewšdže šwjeruoszju a lubosžju jeho meno pschipowedasche a muohich špohauskeje czmy na jeho džitwne šwjetko wedžesche. Za zyka wjez je we šwjatym pišmi, menujzy we japoscht. škutkach w 9. stawi wopišana. Tam jenož trebasch czitacž, šo by pošnal, tak se wšchjem prawom ewangelska a katholicka protyka stej jedny džen k dopomnenju na tute Pawola wobroczenje postajikož.

Zan. Nepane tež na tutón džen jedny druhi wesebny šwedžen, kotryž ša šerbste džezi wulzy jara wážny je? Za mjenju ptaczi kwaš?

Pšchedž. Haj, wujo! na Pawola wobroczenje šweczi šo ptaczi kwaš a móže bhež, šo tebi druhi

ras wot teho powedam, tak je nastal! Wostainny pschi naschim prjedkwšaczu a pohladajmy do februara. 24ty tuteho mješčaza je džen Matthiasa.

Zan. Kajki je to Matthias a sčto to je?

Pšchedž. Wujo, haibuj šo, šo to newješch. Ty drje malo bože šlowo czitasch. Hewak by ty šo dopomnik, šo Matthias je tón byl, již bu na mješto Zudascha Ischariotha, teho pscheradnika, jako bje šebi tón tyšchey wot šlecho šwjedomnja, živenje wšal, wuswoleny, šo by pschirachnowany byl kym jidnacze japoschtolam.

Zan. Njetk šo dopomnju, šo to we japoschtokškich škutkach we 1. stawi wobšchjernišcho je powedane!

Pšchedž. Š dopomnenju na tuteho šwjerneho šwjedla Khrystušoweho je džen 24. februara meno dostal. Wot eho škutkowanja a živenja wele suate neje. Matthias rjeka po prawym a pschetožene: dar boži. Wón je wopravdzi jedny krašny dar boži ša to kralestwo Zesom Khrysta byl a ša wupšcheszjeranje tehošameho bes pohanami žohnowanja polnu dželawosž wopokasowal. Š tymi druhimi japoschtokkami je wón do wšdcho šwjeta šchol a najpošledy we Aethiopijskeje ewangelion prjedowal a je tam kšičžowany.

Zan. Na Matthiasa ja kóžde ljeto jara ledžbuj, dokelž wón semju pak šantne pak wotantne, kaž šo praji.

Pšchedž. Po starym šhonenju husto šo štane, ša na tym dnju abo taje abo mersne. Husto, praju ja štane šo, jeli predy wótre mersnenje a wulka šyma byla, šo czoplishe wedro nastane, jeli pak descheczkojte abo mokre abo mile wedro bylo, šo semja šnoweho šameršne a nowa šyma pschitladža. Kóždn ras pak to netrech, wujo! Matthias tón japoschtok, štm nicžo czinicz nima, ale mješčaz februar je tajki mješčaz, kiž pschi tónzu šymy husto pschenjenenja wedra pschineše, šo druhdy taje, druhdy mersne, byrniž džen Matthiasa byl, abo niž. Tajkej dnaj štaj tež a haperleji džen Jurija a Marka. Jurij a Markus prajimy my, buram s hrosnyhm wedrom hrosytaj w tola je husto najšenischi čžaš, šo móžemy len wofšhež, kiž šo wubernje radži.

Zan. Jurij a Markus pak tola japoschtokaj nejštaj bykaj? Newješch nicžo wot neju powedacž?

Pšchedž. Šapschtokaj nejštaj bykož ale mužej pošnež horšitweje lubosžje k temu kneseje Zesuseje a pošnež wobštajneje wjerj do neho. Za džu tebi wot

Surija powedacž, a sčtož wo jeho skutkowanju se starych časow wjemny.

San. Dha powedaj, wujo, ja poslušam.

Pšchedž. Bje pak móžny a chróblj ryczer a wojak s Kapadozijske, kiž so we wschjech bitwach a wójnach jara wutrobity a dobywarsti wopolasowasche. Tón bje wuknihl, do Jefom Skrysta wjericz a bje na jeho meno chezemj. Stomsti khjezor Disklezian jeho do wojersteje služby pschistaji, newedžishe pak, so kšechszian je. Sa tuteho khjezora wedžishe Surij wóžnu we židowstim kraju, swotkel wón se swojim wóžskom hacž do wołosnoszje Libnskeje czehnis e. Pšchi mesach tuteho Libnskeho kraja ležeshe pak mjesto smenom Silena a blisko pšchi nim bje wulka hluboka luža. Do teje šameje bje hrosny žalošny smij pschithadžak, kiž wschitte pola kolo wołosu wupuszeshe a wschitto, sčtož jemu blisko pschindze, žereshe a kónzowasche. Wjeshchzenjo a wešni wobhderjo bjechu psches neho do wulleje hrosy stajeni. Zeli so so woni abo jich škót tej luži pschibližowachu, dha smij jich popadže a škónzowa. Woni na poskledl so se swojich khjezow stupicz neswadžahu. So neby to džiwe swjerjo do jich mjesta pschikalo, dha wobsanjnychu woni, wschjednje dwejt wowzy k luži honicž, so by so wone móhlo napschicz. Šhwilu to derje džjeshe. Smij bje s tajkim woporom derje społojny, so do mjesta nepschindze. Sta so pak sa njekotry čas, so buchu wschitte wowčernje wuprósnene a so wobhderjo na njeshčo druheho myšlicž dnrjachu, s čžinz by so smijowj hlódb móhł społojicz. Dokelž žadnu škót wjazh nemjeshachu, dha bje wot krala pschikasnja data, so dnrbja wobhderjo so šami temu smijej prjedmetacž a so dnrbi so kóžde ranje lošowacž, sčto by so nijel wot teho smija dacž sežracž. Wele bje so jich tak do šmerezje dako, kiž bjechu we luži swój row a swój kónz namakali. Zene ranje pak loš jeniczku kralowu džowku trechi. Kralej k wutrobi džjeshe, ale dokelž wón šam tón šakoñ dak bje, nemóžeshe temu wobaracž, so jeho jeniczke lubowane džjeczo k bliskofzi kuzje bu wedžene, hdžez so smijej k wschjednej jjedži dnrbišhe woprowacž. Tšchepotajo na wschjich stawach a hižom pol morwa steji ta lubosna mřoda kuznicžta na brjosy teje kuzje a čžaka na swoju wjestu šmerez. Na jene dobo pschijjecha k nej mřody kuz, wobrówneny ššasnymi brónemi, šedžo na wyšklim rjanym konju. Se spodžiwanjom wuhlada wón tu lubošnu kuznu, kotraž plakajo a ruzy lamajao

pšchi luži steji a so praschejo sčto wona tu čžini, šhoni wón, tajki šrudny a žalošny loš na uju čžaka. Wes tym pak šaschumi woda we luži a swulkim restotom a hwišdanjom posfočzi s neje se šchjeroko wotewrenej kšlamu tón smij na teju dweju. — Ta kralowka džowka šmerez nastrožena pane s wulkim platanjom a wolanjom na šwoje kolena. Tón kuz pak wobroczi šwojeho konja, šepschima šwój meč, swoju ledžbu a wozuje pscheczšwo smijej a ruba do neho, so so tón po semi wala a wjazh so nespečža. Na to pak pschima tón ryczer paš, kiž wokoto šchje a dawa jón tej kuzni do rukow, kotraž to pschemožene swjerjo wedže, hdžez wona chže. Ta pak wedže je blisko k murjam teho mjesta, hdžez so lud šhromadžuje a se spodžiwanjom na tutu wjež pohladuje. Žow pak šbjehne tón ryczer hišchje jednu křoz šwój meč a ruba smim na teho smija, so wón mormy so we swojej krvi wala. Žako njel tón lud swojeho welešetneho nepscheczela, kiž jemu tajku žalošnu hrosu a škřodu bje čžinil, škónzowaneho widži, psbjehne šwój hlóš a šapoczne swulkim šradowanjom teho zuseho kuzesa khwalicz a čžeszicz, kiž se swojej khřobloszju a mozu jich bje wot hřožazeho ššazenja wumóhł. Tón pak křwa s rukn a pschikaze, so dnrbja wschitzy mečez. Na to rekne wón: niz mi, niz mi, temu daježe čžesz, kotremž wona jeniczžy ššuscha. Žako ja, praji wón dale, tu wobohu kuznicžtu pschi luži stejo wohladach a wona mi bje wupowedala, kajeje šmerezje dnrbi wumreež, dha šhu ja jej we meni kuzesa Skrysta, teho kšchizowaneho a horje štaneneho polubik, so čžzu ju wumóž. A wón mój kuz a šbóžnik je mi pomhak, so šhu moje polubenje móhł džeržecž a smija pschewinicz. Wón je, kotremž čžesz a wjera a poslušnosz ššuscha. — Dokelž pak wschitzy, kiž to ššuschachu, jara wežipni, bjechu njeshčo wot tuteho kuzesa šhonicž, dha přjedowasche tón móžny zšomnik jim to ewangelion a wele jich wjereshe do tehošameho. Tutón ryczer pak ničto druhi neje byl hacž Surij, tón wojersti wyschi Diskleziana, teho nepscheczela Skrystušoweho, a dopomnenju na neho memije so džem 23. haperseje džem Surija!

San. Se dha to wjerno, je so to tak njeko kaž ty powedasch?

Pšchedž. Hacž je so to tak njeko abo niz, to ja newjem, nehodži so tež wuššjedicz. Nech je tón podawl po wjernoszi so stal abo niz, wón naš do-

ponni na to žalofne a surowe pscheszjehanje, kotrež ta zyrkej Šhrystušowa je we czaſu khježora Dio-
kleziana czerpiež mjeła. Tón smij je tón ſjerszhta
teho ſwjeta a jeho wotročk Dioklezian. Zena wowza
po tej druhej i teho stadla Šhrystušowego bu wot
neho rostorhana, ſo te gmejny teho kneſa buchu
wupuſzene a wupróſnene. Zako pač tón smij chyzhe
tu lubofnu kralowſku dzowku, tu zyrkej teho kneſa
wikoreničz a ſahubicz, dha tón móžny knes we ne-
beſach ſe ſwojimi brónemi pschindze a jeho ſbi.
Dioklezian menuižy wot ſwojeho knesstwa wotſtupi a
Galeries, kiž po nim khježorski ſtok doſta, bu wot
knesowecho jandžela, kaž junu Herodafch bity, ſo jemu
ſtawny wot czerwjow nazwane a ſhukle wot žiwota wot-
padachu. Na to wón kſcheszjanam wotpuſzhezi, ſo
móžachu ſwoju wjeru we zhytu romſkim khježorstwi
ſwobodnje wuſnacž. Slaj! kač tudy knesna smija
i paſem wedže. Zandžel boži jeho ſbije, ſo wón
kónz woſme a pschezo wjazy pohanow Šhrystuſej tu
winowatu czež dadža.

Zan. Wujo! To je tola lubofne powedancžko.
Mechafch mi žane druhe powedacž?

Pſchedž. Ne! ja ſym ſo dołho doſz ſadzer-
žač, ja dyrbiu dale puzowacž.

Zan. Zene hiſcheže dyrbiſch mi prajicž, menuižy
ſchtó dha ja Marčus byl, na kotrehož ty predy ſpo-
minafche?

Pſchedž. Džen 25. haperleje jeho meno wedže.
To drje wjeſch, ſo wón neje žadny wot tnych diwana-
czich japoſchtolow byl? Wón bu niekotry czaſ po
Šhrystuſowym knesju ſpicžu k wjeri do neho wobro-
czeny. Wón bu psches japoſchtola Pietra cheženy a
wot teho jara lubowany. Džeſche tež towarſch Barnaba-
ſowy a pomoznik Pawola, ſkotrymajž wón pohamant
evangelion prjedowafche. Wón bje i Pietrom do
Roma ſo podał a je tam po jeho roſwucženju
to ſzenje, kotrež ſo jako to druhe we nowym teſta-
menci namača, ſpiſak. Wot tam džeſche wón na
Pietrowu pschitaſnju do Egnptowſkeje, ſo by tam
evangelion pschpowedač. Zako we Libyſkej a w The-
baiſku 12 let ſa Jeſuſowe kraleſtvo ſtutkował bje,
ſaſoži kſcheszjanſku gmejnu w Alexandrii, kotraž poſ-
džiſcho wulku ſhwalbu je dobywala. Tam wón
wſchelke džiwy cžiwiſche, ſe ſo pohanjó na neho roſ-
hujewachu a jeho moricz wobſantknychu. Zako woni
niechdy wyſoki ſwedžen ſwojeho pschiboha, ſmenom
Serapi ſweczachu, uadpanychu woni Marča, ſwja-

ſachu jeho a torhadu jeho psches mjeſtſke haſny a
psches ſtały a kamenje, hacž wón ſwojeho ducha horje
da. To je ſo ſtało 25. haperleje wječzi 68, ſi
ljeta po Pietrowej a Pawolowej ſmerezzi w Romi.
Ze powoſtawki jeho ſmertzneho cžjela buchu wot
kſcheszjanow w Alexandrii pohrebane a jeho rów wele
ſjetſtotetkow we wſchej czeſzi dzeržany. W lječzi 815
pač, jako w Egnptowſkej muhamedanſka wjera doby-
wafche, wurychu venezizny pschekupzy jeho koſzje ſe
ſemje a wſachu je ſobu do Benediga, hdžež je ſnoweho
pohrebachu. Wſhe jeho rowa we Benedizu natwa-
richu kraſnu kſcheszjanſku zyrkej, kotraž nieč hiſcheže
tam ſteji a jemu je poſweczena. Slaj! na to tajke
waſchuje ſwjerni ſwjedkojo teho kneſa ſwoje czeſne
wopomnenje bes nami we žohnowanju wobkhowaju a
hdžž protyku cžitaſch, trebaſch ty jenož ſwjernu na nich
kedžbowacž, ſo by ty poſylnemy byl we wjeri do teho-
ſamecho, kiž je tón puzč, ta wjernofz a to žiwenje.

Zan. Mechafch mi hiſcheže dale wo tajkich po-
božnych a ſwjernych wotročkach knesowych powedacž?
Za bych radny wot teho japoſchtola Zana njeſchtó
naſhonik, dokelž jeho meno noſchu.

Pſchedž. K ljetu, wujo, jeli ſo Bóh ſechze a
ja žiwy ſym, hdžž ſaſo pschiudu, chžu ja tebi wot
wjazy tajkich knesowych ſwjedkow a wot pobožnych
mužow ryczeč, kotrychž mena we protyžy ſteja. Džen-
ſa pač chzemoj ſwoje roſryčowanja wobſantknyč a
ſebi prjódkwacž, ſo chzemy wſchizny ſwjerni byč hacž
do ſmerezze ſo bychmy kómu žiwjenja doſtali. —

5.

Gudancžko 1.

Rybiczki ſmy płowajo
W modrym morju, ſchjerokim;
Ptaczki my ſmy, lietajo
W powjetſku wyſokim.

Sehnjatta ſmy, paſen
Na kufach bes meſnikowe;
Kedžiczki ſmy, neſene
Na žokmach bes prawidkow.

Džomki my ſmy, ſkuzomne
Zenej kienje wyſokej;
Šotry, kiž ſmy ſjednane
K ſkuzbi ſwjernej jenakej.

Esylšy my tu pšakamy
Mato, wele kaž cžaš je,
S wulkm hłošom wokamy,
So šo semja satschaje.

Jow a tam my bjehamy
Wot ranja do wečera,
Jedyn naš, so lietamy,
Doni husto bes mjera.

Tehdy my šo šhubimy,
So naš ničto newidzi;
Daloko my czjekamy,
So šo ludjom wostudzi.

Róžde ranje, buriko,
Sladašy swoinom, hač tu šmy;
Braj wšak, luby czitarjo,
Newješy, kak my rjekamy?

6.

Dary woczji mola.

Werdch Leopold s Anhalt-Deffausteje dzjesche jedyn dzeu w Bernburgu pšes móšt, kiž pšes tamnu rjeku wedže a wohlada tam hólza stejo, kiž mjejesche netrijeu nóš. Šólče, prajesche wón, trej šebi nóš. Ach! ja žane rubiško nimam, wotmolwi tón hólz. Werdch mašny we to do šaka a wuceže šhješnaš, kotryž temu hólzej dari prajo: jow mašy, kup šebi rubiško. — — Dzeu po tym dzjesche tón werch šašo pšes tón šamy móšt a hlaj! tam šejachu na wjazy dylki dwazeczi dzjeczi šnetrijeumy nošami s hua-dziju we wutrobi, so šhješnaš dostam. Werdch Leo-pold paš dzjesche, šo šmjejo, nimo nič.

7.

Rajšiz foren, tajši wuforen.

Jedyn hólz widžesche, so nan macz škoro wšchje-dnje bijesche a myšlšiche šebi, so to k wšchjednenu dzjeu šluscha. Žako jedyn wečor nan, predy hač do loža dzjesche, šo woproschowasche, hač je wšchitko čžine, schtož je šo tón dzen čžinicž mjeko, wotmolwi tón hólz: nje nano, macz hšicheže žane puš neje krydnyša.

8.

Mamafadž — šašo dacž.

Bjesche w. l. 1807 abo 1808, newjem s wje-stosžiu prajicž, kotre lieto je bylo, so jene ranje jara šahje stary kues šamlutti w hłódfownyh kerlach šo pšehhodžesche, kotrej k polonju badenskeho šlowneho mjesta, smenom Karlsruhe, šo wupšchesteje.

Tutón stary kues bje wešesje myšle a na nim bje widžecž, so dobru nóž bje mjel a žanu starošz nima.

Wón bje swoblašny kaž wošebni ludžjo šu, a jedyn by jeho ša pšekupža abo njekajkeho šudniškeho radžicžela s mjesta dzeržecž móhl.

Wón bje hižom hjetry kruč na puczu šak, so žana duscha jeho nebj šelaka. Žemu šo to lubesche pšetož won čžyšche najradšeho šam byčž. Wón štupi paš na jemu šchježku, kotraž do lješja wedžesche a dzjesche šhwatajo na nej dale, hač runje mlody nebj. Pšetož jeho bjele wlošy powedachu so wón drje 70liet na šhribeczi ma.

Šdžž šo šchježka na prawy bok winy, wohlada wón na jene dobo muža, kiž pod jenym dubom šedžo šwacžesche. Šhudn tón bje, to bje widžecž, pšetož jeho šuknja se šchjereho šlata bje tu a tam šaplataua. Murer bje, došelž pšči šebi brjemoško ležo mjejesche, do kotrehož bje murerški grat a stary kožany šchórzuch šawaleny. Mlody bje, wofolo šh-tjeczi liet stary, ale jara bješdy, jako by wele dzječa mjel ale mako šdy. Pod dubom šedžo šjedžišche wón kruč šucheho šhšeba a prajesche použnje temu štaremum kuesej dobre ranje, jako tón nimo dzjesche.

Tón stary kues paš wofa stejo a prajesche temu mužej: šlodži šwacžina? O haj, wotmolwi tón, hłódnemu pšchezo šlodži! — — Na to mašny tón kues do šaka a wuceže židžanu móšchnicžku, škotrejž wón kruč penes wša. Te dari wón temu mužej prajo: tu macze njeshčo; pičeje na moju štrawošz šchješlencžku dobreho piwa. Ššwoju móščen do šaka tykupwšči dzjesche stary kues wofal a tón muž šo jemu renje podžakowasche, pšetož wón mjejesch žhly šhšeborny toler whoršcheci.

Žako bje tón stary kues kruč dale šchol, šašly-šcha, so ša nim njeshčo wofa: čžakajeje jenož, čža-kajeje, křeje. Wón wofa stejo a widžesche, so tón muž, kotrehož bje predy wobdaril, ša nim pšchšidže. Wy drje še šwoju móščen šhubil, prajesche tón; jako ja štanyč, widžach, so w pješku leži.

S mišm wołom pohladowašče stary knes na teho muža a prajejše: ja šo wam dżakuju. Dokelž pak ja tu móšćnicžku šhubił šym, a wy ju namakali šze, dha čzemoj bes šobu dżelicž, šštož w nej je. „Bóh šwarnuj, šawoła tón muž! Za móšćnicžka škuscha wam, a šprawny čłowek dyrbi šašo dacž, šštož je namakaf. Mój neboćcizki nan je me w mlodnyh ljetach tu šćtucžku wucžik:

darowacž, — niz šašo dacž;
namakacž, a šašo dacž.“

Wašch nebo nan je bohobojasny muž byl, wotmolwi tón stary knes, a jeho šhu je šo po nim radžik. Tcho dla póježe, mój čzemoj šo do teho dżelicž, šštož w móšćnicžny je.

Nje, nje, praji š nowa tón murer, nemjeježe š kšudny mužom šwój šmjech; te penesh šu wasche, duž je bereže, mi wone ucšlusheja.

Rozmeryšann, ale šo šmjeko, šeježe njekł stary knes šwój kłobuk a wuššpa do neho tu móšćnicžku, w kotrejž lute stote šo bšyšcheczachu. Na to dżelešche te penesh do dweju dżelow, wa šebi jedny dżel a poda druhemu murerzej, prajo: nebudžeže tak šłupny a bereže te penesh; ja jich wjazny domach mam, wy pak je wjeszje domach trebacž móježe!

Na to šebra šebi murer te penesh a šyšly wešelofzje šo w jeho wočjomaj šybolachu. Šaplacž Bóh tawšynt krócž, wotmolwi wón. Ša tón toler, kotryž mi predny darili šze, čzyny ja kšljeb ša žonu a dżeczi šobu dom bracz; njekł pak je mi Bóh tón knes teško wobradžik, šo moju kšježku natwaricž móžu. Šaplacž Bóh, šaplacž Bóh!

Kak dha rjekacze, prašcheshche šo stary knes.

Murer jemu šwoje meno praji a k temu hišchježe powedašche, ššto won je, hđže byndli a kak šo jemu dže. A ! luby křeže, rekny wón, mi šo šlje dže, a čžaš je jara šty. Moje bjeriny šu šjedzene, kšljeb je jara drohi a my šmy šedmjo k jjedzi, ja a moja žona a pecž dżeczi. Šdn by moja žona hišchježe móhła dżekacž, dha by šteršcho ššto. Ale wołoko póštniz je šo mi moja kšježka wotpalila; pšchi tym je šo moja žona tak naštrwóšila, šo do čžaša do nedželow pšchindže; wot teho čžaša je wona kšorowata a šłaba, šo na dżeko kšodžicž nemóže. Ša dyrbju teho dla wšchitlich se šwojimaj rukomaj žiwicž a daš ša hošpodu pšacžicž. Wy móježe šebi š teho myšlicž, šo husto wulka nufa w mojim domje je. Kak dha pak na čžašu je, prašcheshche šo wón na jene dobo. Šchjež

budže kšudny bicž, wotmolwi tón stary knes. Dha dyrbju kšwatacz, rekny murer, šo to mjesta pšchindu a do dżela stupju; bozemje a hišchježe jedny krócž tawšynt dżaka ša waschu dobroćiznosž a darninosž. —

S tajkimi šłowami šo murer wotšali. Tón stary knes pak hišchježe dolho šteješche, jako by šam se šobu waznu radu škladowaf, — hacž napošljedš šo tež do mjesta wróczi.

Tón šamy džen popošnju jjedžešche wós do teje wšy, š kotrejž murer bje prajik, šo je. Šneho pak štupi tón stary knes, kiž bje rano š tym kšudny, ale šprawny murerjom šwoje šłoto dżelik. Wón šo woprašchowašche, hđže gmejnski prjódštejer byndli a dżješche k temu do jeho domu. Tón pak bje bohaty bur, kiž na šawny ležešche, a pokdnjo dżeržešche, jako stary knes k nemu nitsštupi. Ššym derje waš se španja wubudžik, to je mi žel, praješche wón. Ach! praješche bur, ja šym trochu špróžny wot woranja a teho dla šym šo tudny kušł lehnyl; w tnyh ljetach, w lotryhž mój šmój, dżeko tak derje wjazny neindže, kaž w mlodnyh ljetach. Ššyneže šo tola!

Šako tón knes šo bje šynyl a to a tamne bledžik, rekny k temu prjódštejiczerzej: nimacze wy jow we wšny žanyh dobryh murerjom: ja čžu twaricž dacž a byh jich trebał!

D haj, praješche prjódštejer, jow we wšny šu tšjo, kiž na mureršte dżeko kšodža; jedny pak je wopitny nerodny kšadla; tón drugi je ljeni a kničomny čłowek, teho tšeczeho pak móžu kšwalicž. Tón je pilny a šprawny dżelacžer, ale šmerez kšudny muž! Kšježka je šo jemu pšchi wohenju, kiž tudny pola naš pšched krótkim je wudyril, špalila a wot teho čžaša šem je jeho žona kšorowata a hubena, šo šo š mulkej nufu bjedzi. Na teho pak šo špuschječej móježe, wón je šwjerny a bohobojasny!

Šako stary knes šo bje woprašchaf, kak jemu rjekaja, praješche wón bozemje a dżješche šwój pučž.

Ša njekotre dny po tym pšchindže jedny kšekar k murerjowej žoni a woprašchowašche šo jeje, ššto jej je. Šako wona šyšcheshche, šo ničžo pšacžicž netreba, wšpoweda wona jemu wšchitko, šštož jej wadžešche. Na to dosta š hapthki kšekaršwo darmo a kóžny tnyžen wyšche teho pšches duchomneho wješte penesh, šo móžešche šebi šrowu jjedž waricž. Ničtó pak ša tym-pšchicž nemóžešche, š wotkal to pšchindže.

To pak hišchježe došž nebie. Šneži šchošar we wšny pšchiwesh temu murerzej se škały kamenje, šo wón

šebi swoju khezku natwaricz mózesche a czjesłojó cze-
šachu jemu w holje drewo, kotrež bu darmo pschi-
wefene. Nafymu mjejesche murer swoju khezku na-
twarenu, so ju s tymi swojimi wobczahnycz mózesche.
Jeho žona bje wustrowena a khezjesche jako róža, a
w znyk wšy žani sbožomnišči ludžo nebjechu, hač
tuči šedmjo, tón murer se žonu a se swojimi pjecz
džjeczimi.

Wšchitzn wefni ludžo nemóžachu šo doš nad
tym špodžiwacz, s wotkal temu murerej te penesy k
twarenu pschindu, a wón šam nemózesche sa tym
pschincž, šchtó to je, kiž šo nad nim tak huaduje
šmilk. Šneži šchošar a knes duchomny, pola kotrejuž
wón šo šwjeru sa tym woprašowasche, nechafšhtaj
jemu ničžo pscheradžicz a wurhczefšhtaj šo s tym, so
žimaj teje wjezy dla je šanf na hubu pojšennj.

W naljeczu pschichodneho ljeta bje wulki šwedžen
w Karlsruhi. Wele tamšynt wojakow bje tam šhro-
madžennyč, kotryčž badenški wulkowóšwododa Šorla
Bedrič mjejesche wobhladacz. Naf murer teje winy
dla do mjesta bje šafšoh.

Kotry dha je našč knes wojwododa? prašefesche šo
wón jeneho mješczjana, podla kotrehož wón štejesche.
Tón jeho jemu pokafa. Murer pač teho knesa
šebi doš wobhladacz nemózesche, pschetož jemu šo
šdafaše, jako by jeho derje šnaf. Napošljedk wón šo
dopomni, so je tón šamny stary knes, kiž bje jemu
psched ljetom tejšo škotnyč darik.

Šdnž bje šo dom wróczik, powedafesche wón swojej
žoni, so wje, šchtó je tón šmilny knes byl, kiž je
jemu položju swojich penes šobu dželik, šchtó je le-
šarja poškal a lešaršimo šaplaczik, šchtó je jemu
pomozny byl, so je swoju khezku móhl natwaricz.

Žona pač ruzn štyšnywšči se šylšojtnmaj woczomaj
prajefesche: našcheho knesa wojwododu žohnuj Bóh! Šaj!
Bóh žohnuj jeho! pschistaji muž; ale dofelž njekš
wjemoj, šchtó je našč dobroczel, dha tež dyrbimoj k
nemu hičž a šo jemu podžakowacz!

Wjesche jemu nedželu, so šo murer a jeho žona
a džjeczi najšepšche šulnje, kotrež mješachu, bjechu
šwoblekli a do Karlsruha džechu, hđež woni žadachu,
k knesčej wojwodži pušchženi bhež.

To bu jim dowolene a jedny komornik wedžesche
jič wšchitkič do kneskeje ištwy, w kotrež tóu stary
knes na stoli šedžo a šo šmjeko na nich čžakasche.
Murer pač a jeho žona, jako teho knesa wohladašhtaj,
psched štyškanjom ničžo nemóžefšhtaj ryczecž; wšchitzn

padžechu na swoje kolena a pšakachu, doniž wón
napošljedk k nim stupi, prajo: moje lubi ludžo, s čžim
dha móžu wam šlužicz?

Nam šlužicz? reknj na to murer, kiž wetschu
šhróblošž dosta; nam šlužicz? nje, my šmy tu k
wam pschischli, so bhchntj wam šo podžakowali,
huadny kneze! Wšy šze mi moju lubu žonu wustro-
wicž dali; wšy šze mi pomhali, so šmy šebi moju
khezku móhl natwaricz; wšy šze me a moje džjeczi s
uujš wumóšli, a ja neššym ženje sa tym pschincž
móhl, šchtó to je. Šusto šym na teho stareho knesa
hudač, kiž mi tejšo škotnyč dari, jako jeho móšhincžtu
bje namakač, ale ja jeho ženje neššym wušljedžicz
móhl, šchtó je to byl. We šaudženny thženi, hđny
pšči tym šwedženju w mješzi bječ, šym ja waš
šefnal a šym njekš se žonu a s džjeczimi pschischoh,
so bhč šo wam podžakowal. Ach! huadny kneze,
my čžemy šo sa was štajnje a pschego k Bohu modlicž,
so by waš pšči došhim živenju šdžeržal a wam wele
šboža pschihotowal.

Čžincze to, moje džjeczi, praji tón stary wercž,
kiž bje šhuboko huuty, čžincze to, bóječe šo Boha a
prašefče jeho sa mne a, jeli wam hđny naša, dha
wobroczeče šo na mne, jeli móžno, budu wam
pomozny.

Šlaj, namakač — šafšo dacž! — to čži šbožje
pschineše, a šprawnošcz šo dani! —

9.

Šudancžko 2.

Moja macžer ptaczik štnpy je,
Wele šo pač lije se mne mudrošžje.

10.

Bóle šchparafš, bóle šmerdži.

Šedny dwóšski prjedar bje jemu nedželu swojich
pošlučarjow, bes kotrymž tež wóšwododa bje, wšche-
lakich neššefšžjansškich napočžinkow dla jara wušwarik.
Tón šamny dženi bu wón wot wóšwodny k wobedu
pscheproschenny. Wes wobedom wóšwododa malo ryczefesche,
so pschitomni dwórnizny pschi šebi myššlachu: wón je
šty na prjedarja, a bes šobu prajachu: to je temu
tež prawje, čžehodla tak jara šwari. Šo wobedži

stany wojwoda a dzeł e ł przedarej: dženka sze wy mi tola łhjetro wuſchi trzełi. To je mi źel, wotmolwi przedar. Kał dha to, reknj wojwoda, wſchaf macze wy po mozy ſwojeho hamta prawo, prawdu rzeżecz? Woprawdzi, wotmolwi przedar, mam ja tuto prawo, po bożim ſłowi ſwarietz na wſchitón hrzech, kiż ſo wot wyſłokich każ wot niſłkich ſtane; to prawo ja ſebi też rubiež ucdam; tola je mi to dženka źel; ja dzynd pſches moje przedowanje waſchu wutrobu hnucz, njekt pał ja ſe żelnuwoſzju poſnuaju, ſo ſhm jenož wuſchi trzeł, a po tajkim jenož na kožu trechil.

11.

Sakſka a Prufka w l. 1759 a 1760.

W l. 1859 je wójna była; wójna krótká, ale krawna. W nej je na wele tawſynt wojakow wuſchſchich a niſłkich živenje ſhubito, abo woni ſu na bitwiſcheczach raneni, ſo hiſchecze njekt w ſchpitalnijach leža, abo na czaſ živenja hubeni ſo dom ſu wrócili.

Tuta wójna ſo hač knam do Serbow neje wupſcheczereka. Džak budž Bohu ja to! Mjer je ſčžinem: haj, ſkwalenn budž Bóh! Budželi dolho tracz, to Bóh wje. So by woſtał, wo to dżemny proſnyetz. Pſchetož „ſkoty mjer naſ derje žiwi, ſchłódna wójna wſchitko ſchłiwi; ſkoty mjer wſcho dobre plodzi, ſchłódna wójna wſchemu ſchłodzi.“

To wuknemny, hdyž ſto ljet ſady ſo pohladamy, hdžež ſydomljetna wójna wedžena bu, w kotrejž woſebje ſakſki a prufki kraj wele ſtaj ſpytacž mjekoj. Daježe ſebi njecſhto ſ tuteho czaſa powedacz! Wſchaf ja hiſchecze dółh pola waſ mam, lubi cžitarjo, dokelž ſhm ſapoczal wo ſydomljetnej wójni powedacz, ale ſhm ſajtal, na tym dafe kracžicz. Kruch tuteho dołha dzy tudny wotplacžicz.

W protyžy na l. 1858 ſhm ja wam nadpad pola Dufcz wopifał, pſchi kotrymž Bedriah wulki wot rakufſkeho generala Dauna ſbity bu, ſo zořacz dyrbeſche.

Wy ſo dopomnicze, lubi cžitarjo, ſo tutón nadpad pola Dufcz ſo 14. okt. 1858 mjecjeſche, a ſo Bedriah wot tam ſe ſwojim wójjkom na krateczauſte hory cžeklaſche. Daun, hdy by jeho pſcheczžehowal a jow ſ noweho nadpauyl, by jeho móhł ſanicžicz. Tón pał pola Skanež ljeħwo wobežeže a ſnijerom pſchihladowaſche, ſo Bedriah nowy proviant ſebi wobſtara a nowyħ wojakow, na 6000, ł ſebi cžehueſche.

Hijom 25. okt. bje Bedriah ſnoweho tał ſhotowany, ſo ſo ſ Kratecz ſbježe a po delnym dołi Sprewnje pſches Maleschczy, Huczimu a Dubom do Schleſyńſkeje ſe ſwojim wójjkom ſo na pucz poda, ſo by twerdžisnu Nyſu, kotruž general Harſch woblehnył bjeſche, wumóhł. Daun, kiž ſebi niħdy nebye myſłil, ſo budže Bedriah tajki cžah wuwefž, woſta ſtejo a wotpóſla jenož generalow Laudona, Aremberga a Laſzpa, ſo bychu jemu pucz ſahracžili. Bedriah pał iah ſbi, hdžež ſo jemu napſcheczimwo ſtajichu, a bje 5. novembra hijom a wokolnoſzi twerdžisny Nyſy, kotruž Rakuſchenjo, naſtroženi pſches bliſłokž prufſkeho wójjka, wotſtajichu. Dokelž po krótkim też twerdžisna Koſul bu wopſłobodžena, dha bje pſchi kónzu novembra žyła Schleſyńſta wot rakufſkich wójjkow wopuſchecžena a žyła w mozy prufſkeho krala.

Daun drje njekt na to myſleſche, ſo by Draždžany, Lipſk a Torgawu dobył a Prufſkich ſe Sakſkeje ſahnal. S Lužicy wón teħodla ł Draždžanam cžehniſche, ſo by to mjesto woblehnył. General ſe Schmettau, kiž w Draždžanach kommandowaſche, bje pał hroſnył, ſo budže to mjesto na wſchje rózkach ſapalicž, hdyž budža Rakuſchenjo jeho cžwilowacz. Wón też ſłowo dzeržeſche; 10. novembra rano w tſjoch ſapali pirnaſte pſchedmjesto, ſo 285 łhježow bu do popeka pſchewobroczenyħ. Žako to Daun widžeſche a ł temu ſlyſcheſche, ſo prufſki general ſ Dohna wójjko njemſkeho ſwjajſta bje ſ Lipſka honil a general ſ Wedel Torgawu dobył, dha ſežeže wón ſo do Czeħ a pſchida, ſo Bedriah 16. novembra ſwóž nutſeczah do Draždžan dzeržeſche, hdžež hač do 10. dezembra woſta, kotryž dzeil ſo do Wrótſławja poda, ſo by tam pſches ſhm woſtał.

Dokelž Ruſſojo a Schwedojo ničžo dobyčž nemóžachu, ale we wſchjed wetschich bitwach pſchjehradu, a Franzoſojo teħo runja wot prufſkich wójjkow, kiž bjechu ſ Vendzelečanami ſjenocžene, ſwetscheho bjechu ſbiezi a ſujemſkeho kraja cžiſchecženi, dha bje Bedriah pſchi kónzu ljeta 1858 wſchudžom ſ dobywarjom. — Sdaſche ſo, jako neby tuton kral ł pſchewinjenju był.

Sakſka bje pſchi tym najwjažy cžerpicz mjeka. Sow bje ſo najwjažy bitwow ſtało; Bedriah a rakufſke wójjko bjeſchtaj wot wobhđlerjom žyrodu ſa ſwoje magaziny žadałoj a dawki bjechu jara powyſchene. Najbóle pał bje Lužiza a ſerbfki kraj wupuſzeny a wupróſnemny, ſo hłód a wſchella nuſa Serbow tyſcheſche.

Hóřſcha dyrbeſche tuta nuſa w l. 1759 a 1760

naftacj. — Sa Bedriča bu lje to 1759 jara nesbožomne. Wščitzy jeho nepšheczejšo fo s mozu hotowachu, jeho pobicz a saniczicz. Wščitzy europiszny werchojo fo sjenoczichu, fo bychu jeho, jeli možno, pšcheminyli abo k najmenschemu k mjerczinenju nufowali. Na jenym boku Franzowsojo, Španiszny, Staliszy a njemiszny werchojo, na druhim Rakuschenjo, na tšeczim Russojo, na schwórthym Šwedojo a Danojo stejachu a pšchi spoczatku ljeta 1759 jemu se stajenjom hrožachu. Wón pak ničeho k pomozny nemjejsche, khiba Zendjeczanow!

Bedrič bje febi priódkwaf, fo necha tuto lje to do žaneje bitwy se swojimi nepšheczelemi swolicz, ale jenož tak wele hač možno fo pšhecziwo nim wobaracz. Russojo pak pod nawedowanjom generala Šoltikowa bjechu na tym, fo s Rakuskimi, kiz pod generalom Landonom pola Wodry stejachu, sjenoczicz. So by temu fo wobaralo, da fo general s Wedel s Ruskami do bitwy pola Ray, blisko pšchi Wodri, 23. jul. 1759, bu pak sbity. Na to fo ruske a rakuske wójsko sjenoczi, fo jich mōz na 80,000 mužow roszesche. Bedrič stejsche pola Landshuta a jemu snapscheczja Daun s 70000 wojakami. Žako njek Russojo fo hotowachu, do Barlina czahnyč, dzeržesche Bedrič sa nufne, fo snimi do bitwy dacž. Wón teho dla Dauna wopušcheci a poda fo se swojim wójskom wot Landshuta do bliskoszje Frankfurta, hdžez bje Hendriča, swojeho bratra, se swojim wójskom se Sakskeje pomolač. Žow pola Kunnersdorfa 12. a 13. augusta 1759 krawna bitwa fo sta, kotruž pak Bedrič pšchjehra. Wón sam pšhindže jow do najwetscheje strachoszje, fo by pak jaty wedžent, pak satšlyem byč, hdžz nebychu husarajo pod generalom Prittwikom pšchijechali a jeho wubili. Dobycze fo na jeho bok kšilesche, ale horn a hórki na jenym boku, haty a kuzje na druhim, jemu wele škodny czinjachu, fo, jako nōz fo bližesche, wot dalšicheho wojowanja wotstupicz dyrbesche. Wón mjejsche 8000 mormych a 15,000 ranenych wojakow; 3000 bjechu jeczi, a czi drusy roshoneni, fo pšchi kōnzu bitwy jenož hišchje 5000 wysche mjejsche. — Ženje neje Bedrič tak ponižowanj a frudžem byč kaž po tutej bitwi. Wón febi sam myšlesche, fo je wšhitko šhubene. Šhto tež možesche se swojimi 5000 wojakami sapoczecz? Šdy bychu Russojo jeho na sajtra nadpanyli, hdž by Daun sa nim czahnyč, dha jemu ničjo neby wysche woštao, hač fo podacz. Russojo pak woštachu smjerom stejo a Daun, kaž

hewaf, fo nehibasche. Na tajke wašhnye dosta Bedrič čaš, nowych wojakow hromadžicz. General Wunšch jemu brōnje, žyrobu a wojakow pšchwedže, fo sa njekotre dny bu po bitwi sašo 28000 muži šhlyny, s kotrymiz Ruskam nadpad na Barlin hraczesche.

Pšches tutu nesbožomnu bitwu pola Kunnersdorfa bu se Schmettau nufowanj, mješto Draždzany do rukow Dauna pšchepodacz, kiz bje fo do Sakskeje wrōczik. General se Schmettau drje tuto mješto, kotrež bje wele ljet šdžeržak, wopušcheczicz dyrbesche, ale wón wele žyrobny a wele penes s neho šobu berische. S tym pak bje Sakska sa Bedriča šhubena.

Wón sam šthori a nemōžesche fo s kšoreho kōža hibacz. Jeho bratr Hendrič czehnesche nimo Wojerez, hdžez generala Wahlu sibi, do Sakskeje a doby Lipst a Torgawu. Daun, kiz fo bojesche, fo mōhš Draždzany šhubicz, czehnesche s wulkim dželom swojeho wójska pšched mješto do bliskoszje Plauenšeho grunta. Bedrič, kiz wustrowemj 13. novembra do Sakskeje pšhindže, chžysche jeho pak do Čzech sačizschecz, pak wot tuteho kraja wotrjesnyč. Jeho dla pšchikasa swojemu generalej Šinkej, fo dyrbi s nim bitwu sapoczecz. Pola Wlaxena pak bjesche tōn tak nesbožomny, fo na wšchickich bokach wot Rakuskich nadpanemj fo s 11,000 wojakami podacz dyrbesche. Jeho runja tež general Djerta pola Wlaxnja s 1400 wojakami do rukow nepšheczelow padže. S jenym škwom, Bedrič pšchi kōnzu tuteho ljeta wšchudžom lute nesbožje mjejsche. Ženicze jeho šbožje bje, fo prnyž Ferdinand s Zendjeczanami, kiz pola Rheina pšhecziwo Franzowšam stejsche, we wšchjeh bitwach dobywasche a so Šwedojo do Pomorskeje honeni bjechu a so Russojo s Rakuskimi pšches jene nebychu. Pšchetož na tajke wašhnye mjejsche wón jenož s Daunom czinicž, kotrehož drje snajesche, fo wón fo snim kōžny do žaneje wetscheje bitwy dacž nebudže.

Šyma fo bližesche a wōjna mjejsche sa tuto lje to kōnz. Daun sežini febi twerde šchwo wokolo Plauena pola Drezdzan a Bedrič, kotremuž nimalje 20,000 wojakow bje wysche woštao, sašhnyč fo nedalošo wot neho pola Wilsdrufa, fo by tu w šymje woštač.

Kajta pak to bje hrošna a twerda šyma wot 1759 do 1760!

Šsnjeh ležesche hač do kolen wyšhoki a wōtre mersnenja bjechu. Šhto su wojazy, pruszny tak derje jako rakuszny, tehdy wustacz mjeli?! Na wšach nihdže

žadnu rum nemjejachu. Tcho dla dyrbjachu wodnjo a w nozy w hródzach, w bróznjach a w žamyh stanach pschewnacj. Najhöršče bje, so na drewni pobrachowasche. Woni ležachu teho dla jedyn na druhim a položachu šo do šameho popeka, so bychu šo worjewali. Woni šebi stawy wofabichu a buchju wot czejškich ťhorosjow czmilowani. Wón knežesche w prustim taž w rakuskim lchwi a poweda, šo šo jow ša 16 dnjow 4000 rakustich wojakow je wumrelo. Rusja bje čatofnje wulka a čim wetscha, jako tež žyroba žapoczinasche pobrachawacj.

Ščto pač šu čji wobšy wobydlerjo w tch wšach, hdžež te wójšta ležachu, špytali a wustali! Woni šami ničjo č jjedzi nemjejachu a dyrbjachu hiščeže ša wojakow žyrobju wobstaracj. Žaue drewno č tepenju, žaue mjesto nemjejachu, hdžež bychu šo psched jnyu ťhowacj móli, doleč wojazy wščitke šwň a hródzje pelnjachu. Č temu ťhorosje, čž wojakow morichu, tež na nich pschindžeču. Dawki dyrbjachu dawacj a šwojich šynow č wojerškej šlužbi štajecz. Woprawdžje, to šo nehodži wopišacj, jštož je Sakska pschi kónzu ljeta 1759 wustacj mjela. Bedrič trebasche nušnje penesň a žadašče je šebi wot šakšich mjestow. Šipschczanski wokreš dyrbesche 2 milionaj, Ťhuringški 1,375,841 tol., mjesto Šipsk šamo 1 milion toleč, Šchemnišy 285,000 tol. Žwikau 80,000 tol. a. t. d. placžicj.

Žalosž wójny pschi kónzu ljeta 1759 bje psches mjeru wulka. Me ljetu 1760 dyrbesche hiščeže wetschu nufu pschinesž. Pschi špoczatku tuteho ljeta bječu šebi Ťakusžy a Ťussojo dwoje přjódwšali. Woni čžyču menužy Bedriča na to hnacj, šo by wón abo Saksku abo Šchlesyňsku puščežič. Po tym pschičhadžeču Ťussojo do Šchlesyňskeje, jo buchju Wroćskaw wobťehnyli, hačž runje ani žyrobju ani artilerije nemjejachu. Wobojo dyrbesche šo jim wot Ťakusšich č Čžeskeje pschipošlacj. Bedrič bje šebi přjódwšal, jo čže w Sakskej wostacj a šo jow wobaracj. Tcho- dla póstla wón šwojeho bratra Šendriča do Šchlesyňskeje, hdžež hižom general Fauquet č 13,000 wojakami štejesche. Ťakusžy pod Landonom pač bječu na to šmyšleni, tam wótru wójnu wešž, bes tym šo Daun č mjerom č pošonju wot Dreždzan štejesche a šo nehibasche.

Žako pač Bedrič, čž pola Mišchnja bje tvrde lchwo wobczahnył, a jow rekrutow exeryrowas e, šhoni, šo Landon twerdžišnu Šlag wobťehnyč šo hotuje a č wulšim wójškom Pruskich nadpannyč hrošy,

wobšankny wón Saksku wopuščežicj a tym šwojim w Šchlesyňskej č pomozny ťhwatač. Tcho dla wón 13. junija 1760 pola Žehrena psches Šobjo, a 6. julija pola Budyščina psches Šprewju džjesche. Bjesche pač w tamnyh dnjach tajka horzota, šo wokolo Budyščina ša jedyn džen 105 pruskich wojakow na pučžu mormych č žemi špada. Wojazy žedžachu po wodži a bječu tač lačžni, šo hdžž njehdže hatč abo rjeku abo řuju abo studžen nadendžeču, řyšbu a brónje wot šo šmetachu a šřklobukami modu čzerpachu a pijachu. Šačž to runje bu šakasane, dha tola teho ničjo ředžbu nemjejachu, a č teho wulke a čžežke ťhorosje we wójšku nastachu, šo čžah bje žara ša- džeržany.

Tuton čžah tež w druhim nastupanju žara štraschny bje. Daun menužy, jako widžesche, šo Bedrič šo do Šchlesyňskeje hotuje, šbježe šo tež a čžehnesche po horach pschego pruskemu wójšku č bolej a general Šasžy šwulšim ludom ša nim. Bedrič dyrbesche šo boječž, jo budžetaj jeho Daun a Šasžy jedyn wot boka, druhi wot šady nadpannyč a jeho šanicžicj. Žako wón pola Budyščina nimo bje, došžježe jeho še Šchlesyňskeje ta ša neho řrudna powesž, šo je Landon pola Lands- huta č 31,000 Šrowatami generala Šanqueta, čž bje jenož 8000 muži řyšny byl, pschewinył a jateho wšak a šo je twerdžišna Šlag pschemožena. Po tajkim bje wón we wulkej štrachosži, a to čžim bóle, hačž wójško njemškeho šwajšta šo bje do Sakskeječžisčezalo. Ščto čžinicž? Bedričej ničjo wyšče newošta, hačž šinjerom wščo woczakowacj, abo šo wobrocžicj a šo č Daunom do bitwy dacž. Wón to pošlensche čžinicž wobšankny. Wón pošasta w šwojim čžahu a wróčži šo šwopecžizju. Na jene dobo bje wón šašo w Budyščinje a wot tam džjesche temu wójšku, č kotrymž Šosžy ša nim čžehnesche, napšcheczimo. Šosžy, psches tajku řhrobkošž nastřozany, žofasche psches Šobjo. Bedrič pač bje ša nim a čžyšče Dreždzany wobťehnyč a dobnjež.

Šižom 14. julija šo wón na to hotowasche. Wón ša Ťakuskimi psches Šobjo džjesche a jich č wulkeje kralowskeje řahrody ša njekotre hodžiny do mjestu šhonesche. Wot teho boka, wobšankny wón, to šamo nabbjehačž. Tež na tym boku, hdžež nowe mjesto leži, twaresche wón njekotre baterije, kotřž pač wopuščežicj dyrbesche, jako Daun, čž bes tym bje šhonił, ščto je šo štało, šo bližesche! — W nožy wot 14. do 15. julija řčžini Bedrič č 8000

mužemi nadpad, ale podarmo. 15. julija da general Makire, kiž w měszi komandowasche, to drewo sapa- licz, kotrež pschi Łóbbju ležesche; so nebhachu Pruszy ł wupelnenju pschirowow wokolo murjow nakožili. Pschi spoczatku da Wedriah jenož sšaubizami tšylecz. Zako pak 19. ł Magdeburga jeho czeška artilerija jemu ł po- mozy bje pschijšča, wedžesche wón wobhlenenje šnylej mozu. Na schtyrjoch baterijach tšylachu ł 18 kanonow se 110 punt czeškimi bombami do Draždzan, so šo semja tšchafesche a wobhdlerjo, do wulkej hrošy štajeni, šo w swojich kšježach potajachu. Woni bjechu na wschjeh bokach tšycheni. — Na hašy nemóžachu, dolečž wschudžom kulje ljetachu a wschitko pobijachu. Na kšježe padachu žehliwe kulje a pschebijachu kšwihy a sabiwachu mjernych ludži. Šizom wot rano 10. hodž. palešče šo kšičizna haša. Ničto šo nesthrobli woheii hašhčž žiwenja strachosžje dla a dolečž žana woda nihdže nebjje, pschetož Pruszy bjechu podsemške pschje- romny, po kotrdžž šo woda do mjesta wedžesche, ja- tykali. Tež Wilsdruffa haša šapocžesche šo palicz a wschudžom kolo wokolo woheiirowe pšomenja ljetachu a kulje wujachu. Šlód šapocžinasche wulki byčž a šrowatojo rubjachu, šchtož wot žyrobhy namatachu. Tcho dla wschitžy jenož na to wnyšlachu, so bhchu žiwenje wumóli a cžeknychu.

Wopokinjtu teho šamecho dnja cžeknichu cži, kiž hiščeje pschi žiwenju bjechu, psches móšt se stareho do noweho mjesta. Najši je to šrudny nadpohlad byl! We wulkich cžrjódach džjeku šchjedžiwžy a stare wofki, šo seperajo na šwoje kije; maczerje noschachu šwoje cžjesčne na nadrach, nanojo wedžechu pschi ruzy abo noschachu na ramenjach mensche a wetšče džjeczi; na karach wesechu abo na nošhdlach noschachu šo kšori a hubeni; kóždy mjesešče brjemeschko, do kotrehož to najwujšišče, šchtož bje ššhwatow hračnyčž móhl, bje šawaleni. Wschitžy pšatachu abo wokachu. Ša nimi šo pšomjo cžerwe- nesche a tołšty kur šo šmahowasche. Na nich kulje ljetachu, a jich weli porašychu.

Dha na jene dobo njeschto hrimozy a reskozy, jako bje šo žyke mjesto do hromady powaliko? Cžje- kanzy na móšzi pohladaju šady šo; hlaj wježa kšiči- ženje žyrtwje kšabke a pane a šypne šo na kšw, so semja šo tšchafšy, a ša wokomitnenje je pohrebena do pšomenjow, kotrež ł nebu šnowej mozu šo pos- bjechu, a žyhu drohu šwjatnižu teho šneša šežeru. Wschitžy se štyššnym wokanjom to widža; njekotšy panu na kolena, šo bhchu šo modšili, drušy štoršani wot

tšych, kiž ša nimi houja, waleja šo na nich; nowe štyššne wokanje šo šbjehue, pschetož šnoweho kulje pschiljetnižo jich morja, šo kameuje šmóšta lečža. — Šbožomny bje tón, kiž bes šchodny do noweho mjesta pschindže. Žow pak šu wschitke kšježeje pschepelnene wot luda se stareho mjesta. Šchtož žanu kšowanku nenamaka, wja šwoje wjezy na kšribet a cžekne do holje, na bliske winižy abo wšy. Wschitke dróhi šu počne tajkich pucžowarjow. Wšyžy a bohaczi kneža nosča na kšribeczi abo šwoje wjezy abo šwoje džjeczi; mšode knežny, dobreho žiwenja šwučene, bježa bošy. Žu neje žane rosdžjelenje po šchtantach byke; jenaste nesbožo wschitkich je tšychilo; wschitžy šu jenat hlódni, jenat našy, jenat kšudzi, jenat bieži. W nesbožu kaž we rowi žane wofebnosžje, žadny šchtant, kiž hewat cžłowekow džjeli, ničžo wjažy neplaczi.

Šakusžy, hacž ruuje woheii wokolo nich šaprašče, kulje hwišdachu, hlód jich cžwilowasche, šmerez jich morešče, šo nepodachu, ale hušto wupady cžinjachu. 23. julija by šo Wedriahčej štowo šchto, kaž pola Šufcz. Wón ležesche we wšy, šmenom Šruna, a bje šo ł wulkim džjelom šwojich wojatow do nóžneho španje dal. Dha na jene dobo štražje wokaju, šo nepšče- cžesjo šredža w kšchw šu, na kotrež bjechu nadpad sežinili. Ale ša tšy minuty šu Pruszy na uohach, wulki džjel je w kšochlach, ale wschitžy maja brónje w horščezi a bija šo kaž lawy. Wedriah kšedow na konja škočzi, šo by cžjekat a wulka bitwa w nozy šo ša — ale Šakusžy zošaja.

Šušyšcho tajke wupady šo štami, mjesto šo pali, pruskemu wóššku šapocžina žyroba a munizija pobra- chowacž; Wedriah widži, šo ničžo nedobudže. Zako ł temu šhoni, šo w Šchlesyňškej Landon Wrotšlaw nadbjeha, šo je twerdžizna Šlag panjša, wobšankny šwoje wóšško hinał šestajecz a Draždzany woštajecz. Šo by šo pschod pschješžchajom wobarał, da hiščeje we wulkej šahrodži te rjane stare lipy, kiž w dolhich alejach šestajene štejachu, pohrubacž a wšcho wupu- žicz a w nozy do 30. julija, bes tym šo wulki desčej šnebjja šo lijesche a móžny wšchor šchumesche, šežeje wón šo wot Draždzan do Wilschņa.

Tak šlóneczi šo to žakosne wobšehnenje šakšeho hlowneho mjesta w l. 1760. Šrótko predy bje wono jene ł najrenšchich mjestow w Šuropi a njekt ležesche w popelku. Šchjesž žyrtwjom, bes nimi ta ł šwjatemu kšičižej, hdžež šo njekt šchtyri šrócz ša šeto rjane šerbške Wože škuzžy wotdžeržuja, 416 kšježom, bes

nimi te najreniške twarenja a wysoke hródy bje wotpalenyh, 115 wobščkodzenyh. Na 500 twarenjow nebje wjazy kmane k wobndlenju. Na 200 mjer-nych wobhdlerjow bje femretyh. Woni bjechu abo wot nepščeczelskich kulow satšleni, abo wot padazyh murjow a kšjezow poraženi, abo pšes fur dušeni abo na njekajke druge wašnje stónzowani. Ezi, kiž bjechu predy bohaczi, bjechu kaž prošerjo khdzi. Škoda, kiž bje šo nacziniła, bu na 1,176,405 tol. woblicžena. Štož bje woheń pšelutował, to Krowotojo s rakuskeho wójska stónzopadhu. Rakuske wójsko, kotrež mjejske mesto sakitacz, je jow w dnjach woblicženja žalostnje rubilo a wupuszilo. Wojazy šo do melbow a pinzow łamachu, do kotryhž czekanszy wobhdlerjo šwoje najlepše wjezy bjechu khowali. Woni kranjchu wšo, štož namakachu a morichu tyh, kiž temu wobaracz šyntachu. Wele tawšynt ludzi, kotryž pšes spróznawoz a dzekawoz šebi nješto jamóženja hromadžili bjechu, pšhindžechu na prošerski kij. Wele stów, kiž bjechu wothudženi, wopuščežichu wóšny kraj, šo bychu w zubi khljeb a sašlužbu pntali. Młode kuenje, w bohašwi wotrožene, dyrbiachu šo do šlušbow pšihstajicz, šo bychu šebi žiwenje šdžeržale. Wot tyh Draždžanow, kotrež bjechu pšči spoczatku ljeta 1760 stejake, niečo wyšče nebje wostało, hač jenož srudne powostanki kšjezow, a wobhdlerjo wothudženi, nasy a kłódni. A tola, hdyž njett tam pšhindžeski a wohladaški te rjane wysoke twarenje, kiž wšchudžom šo bjela, a widžišk wobhdlerjow, derje swoblekanyh, po hašach khdžicz, w pšchnozi a krašnoszi žiwych, dha dyrbišk póšnacž, šo škoda je wurunawa a ramy šu sahojene. Tchowla budž Bohu džak; wón drje naž bje, ale naž tež sahoji, wón naž rani, ale tež wobala!

Štož pał daljšu wójni w l. 1760 nastupa, dha dyrbinny hiščeje s njekotrymi šlowami na nju špomnicž. Bedrich, rošflobeny a roshujewany, šo nebje niečo dohnył, wopuščeži Draždžany. Ale te srudne powešje, kotrež se Šleschnsteje k nemu pšhindžechu, nufowachu jcho tam khwatacz, dokež Laudon s 50,000 wojakami Wrótsław wobhleniške, a Russojo jemu k pomozhy czehniču. General Tauenzien w tutym mjezi s 3000 wojakami šo wobaraszke. Bedrich bje teho dla hižom šwojeho bratra Hendricha s malym wójskom tam póšlak, ale jemu bje na tym ležane, to mjesto šdžeržecz, a teho dla šo šam se šwojim wójskom tam na pucz poda. Wot wšchitkich bokow tyšcenty, dokež

Dann jemu sašo k bokej, Laszy sa nim czehnišhtaj, pšhindže wón tola do bliskosze Kiegnitz. Šow pał wón 15. augusta šwojich nepščeczelow nadpadže a wošta, hač runje 10,000 wojakow šubi, s dohwarjam. Na sajtra hižom bje na pucz do Wrótsława, hdyž hižom Laudon bje zosał a Šoltikow a Czerniczew do sady dzješhtaj a Wódru wopuščežišhtaj. Tak bje Bedrich po krótkim sašo s knesom w Šleschnstej.

Russojo, šo bychu nješto czinili, wobrocžichu šo njett, narječeni wot Dauna, na Barlin. 3. oktobra 1760 bu tuto mjesto nufobrane a Bedrich škoda šaplacžena, kotruž bje Dreždžanam czinil. Šato Russojo pod generalam Tottlebenom mjesto wobšadžichu, pšči prjedku malo škodny naczinjachu, ale jako Roszy s Krowakami a Czerniczew s Kosakami pšhindžeshtaj, sta šo wulke wurubenje a wupušenje. Te najreniške kralowe hrody buchu wupušene a jcho poklady kranene, wobhdlerjo czwilowani; wojazy pjani žalostne wjezy wumedžechu. Ššami Saksjo hróš Charlottenburg na šurowe wašnje wurubichu a wšchitko, štož w nim bje, roškamachu. Kosakojo zyrkwoje, haž šame rowny wobkranjchu, mužow wušletachu, šame žony a młode holzy czwilowachu. Ša žyla wulka žalost šo tudy wopšetowaschu, kotraž w Draždžanach šo bje mjeka, jenož šo tuto pruske kłowne mjesto pšes woheń nebje wobščkodžene, pšchetož woheń, hdyž wudyrške, bu pšhedzo sašo hašcenty.

Russojo a Rakuszy šebi myšlachu, šo budža tu w bramborskim kraju pšes šnuu wostacz móž a šo Bedrich njett je pšchemóženy. Wulke jich wójsko stejeske šredža w Pruskej. Ššwedojo s Pomorskeje pšchitadžachu; njemste wójsko mjejske Saksu wobšadžemu. Laudon bje w Šleschnstej móžny a Dann kašaske na Bedricha sa jcho kšribetom. Dohko to netražeske.

Šaž wulka woda s horow nahlje šo lije a w dolje wšchitkich ludzi do štróženja staji, tak na jene dobo Bedrich se šwojim wójskom do wokolnosze Barlina šo wali. Ša powež, šo kral pšhindže, šwešeli wobhdlerjow a štróži nepščeczelow. Š khwatom Tottleben a Czerniczew Barlin wopuščežišhtaj a bješhtaj sa jedny džen dwazerczi mil daloko wot teho mješta w bliskoszi Wódrzy. Laszy czekaske k Daunej do Sakskeje, Ššwedojo šo do Pomorskeje wróczichu. Ale kajki tón kraj wonhladaške, pšes kotryž bjechu nepščeczelske wójska czahnyte! Wot Barlina hač k pólskim, šleschnskim a sakskim mešam bje wón pušzini

podobny. Mjesta a wšy bjechu wurubene a wu-
puzene. Žadny kruh stotu nebje buram wostajeny,
žane pošlesčejo, žadny kusť khljeba. Rožku, kotruž ne-
pščečeljo nemóžachu šobu wšacz, woni do blóta
roszczjeflachu abo do pomjetra a do rjekow roššypachu.
Pšches Frankfurt bu ša jedny džen 100000 homjadow
a konjow czjerenych. Wšy buchů sapalene, burjo,
semenjo dostachu puťi, žony a mlóde holžy dyrbjachu
jich žadosžjam šluzič. Žane šmilenje nebu wopo-
kašane; hdyž pľofachu, buchů ludžjo wušmjesheni, hdyž
czeknychu, popaneni a satjsheni. Šsame rowy buchů
wotewrene, šhnik ečjeka š nich torhne a wobtranene
a luta žakoz, š newureknenju wulka, wobendžena.

Bedriš, jako šhoni, šo Rušsojo š Barlina šu
zofali, wobroczi šo šašo š jaksťim mesam. Wón tu
nemóžeshe šo komdžic, dokelž se šwojeho wupušče-
neho kraja žanu žyrodu ša šwojich ludži dostacz nemó-
žeshe. Dami jemu pščežo na šhiju kješeshe a wón
newedžišeshe, hdyž pšches šynu wostacz, hdyž teho ne-
móžeshe sahnacz a pobicz. Tcho dla nadpadže wón
jeho wóšsko a bijeshe 3. novembra tu krawnu bitwu
pola Torgowy, kotrež jeho wuno. Aby dohwyacz
aby wunrecž — rjekashe tu ša neho. Wón dobu.
Dami bu raneny a czekny š bitwy a jeho generalojo
ju pšchjehradu. Rušyžny mjekachu 12000 mormych
a 8000 wot nich bjechu jeczi. Bedriš šhubi 10000
muži a 4000, kotřiz bjechu jeczi. Pšches šynu wosta
wón w Lipsku, beš tym šo Rušsojo do Pólskeje,
Landon do Glaza, Daunowe wóšsko do Draždžan
džjeshe a Šwedojo do Stralsunda zofachu.

Tak škónči šo to krawnyh bitwow a žakozneho
wupuščenja pokne ljetu 1760. Wóh daj, šo neby w
l. 1860 žana tajša žakoz na naš pšhishka.

Božo, kž šy mjer daš dostacz,
Daj nam štajnje w mjerje wostacz!
Božo daj mjer stoty w kraju,
Šo wšhje šchytany šbožje maju.

12.

Šudancžko 3.

W potajnym kuczitu
Wot staršich šo narodžu,
Kotryhž nihtó newidži.
Wobej šnajesh na mjeshi,
Nana a tež macžerku,
Šdyž na šwjekto wustupju

Pšhi romje, pšhi koležy
Ke mišhi, w ečičej komoržy
Šsumi šo štej kolebki,
Kotruž Wóh je štworil mi.
Džjeczi hľupe mľobušeshe,
Štowy bjeke wobštarne,
Kóždy ečlowek widži me,
Šusto, rjedko, kaž ečaš je.
Šchtož pak je mnu roššhje,
Kenje junu ša to žne.

+ 13.

Bože pucze nejšu našhe pucze a našhe myšlje nejšu Bože myšlje.

Šdyž šchto hornž ma, pak nicžo š jedzi w nim,
abo hdyž šchto mójsheni ma a žane penesh w nej,
to je šta hubena wjez. Šubenišho pak hišeshe to
je, hdyž šchto mľny ma, pak žanu wodu, ša by
nišjecž móht. Tak šo Wizašez Pjetrej w D. džjeshe.
Wón bje mľnyški mišhtr a mjesešhe mľny pšhi maleš
rjecžny ležo, ale ta w kješje wuštňny a w šhnye šameršny.
Mľny tu štešeshe, mjesešhe tež šwoje dobre šrawo,
ale šwetšesheho šhi mjekazny w kješje a šhi w šhnye šo
žane koto newerežeshe, dokelž ša luba woda pobrach-
washe. Šchłoda to bje. Pšchetož mišhtr mľnyk
bje šprawný muž. Šdyž by wón doš wody mľel,
dha bychu ludžjo š bliska a š daloka š nemu do mľyna
dawali. Šdyž mjesešhe, dha wón šwoju wjez dušhnye
ečimešhe, šo pšhed Bohom a pšhed ludžimi wobšacz
móžeshe.

Wizašez mľnyk mišhtr mjesešhe šhjóh šhnow.
Žedny bje 16 ljet, druhi 15 ljet štary a šjeczi hišeshe
do šhulje kľhodžeshe. Š temu mjesešhe jemu džowku
wot 19 ljet, š menom Šilža. Wot neje wšhityž pacholjo
wo wšy prajachu, šo je najrejšha holecška wele miš
daloko a šhjeroko. Wona mjesešhe wóczny, módre, kaž
šhjakš kotrež pšhi rježny kježja, licška, ečerwene kaž
róžički, kž pšhi kerku roštu, hubje ečerstwek, kaž wi-
šhnye, kž na šhtonije wšhaja, a wšhny, kaž džjeko š pšhiv-
ečanjšeho lena treue. Pšhi tym bje wona pjetna,
póšhwa, pišna a pobóžna. Mľnyk a jeho žona bješhtaj
šbožomnaj ečlowekaj, pšchetož jich džjeczi bjechu šrowe,
pjetne a pošhushne.

Šacz runje mľnyk šhješ mjekazow ša ljetu žanu
wodu š mľjeczu nemjesešhe, dha šo wón tola derje
žiweshe. Wón wobšedžeshe rjane pola a trawenja

boſz. W hródbi por wołow, ſchjeſz krumow a niekotre jakoſki ſtejo mjejeſche. Eswoje pola wobdzjelafche wón ſ pomozu ſwojich dzjeczi. Jeho hoſpodarſtowo jemu rjany penes pſchimejeſche, ſo móžeſche kóžde ljetu njeſcho tolerjow naboł kſaſz. Wón bje tač dobroczyna duſcha, a ſ nim by dobre wobſchadjenje bylo, hdyž dwoje neby bylo. Wón menjſzy mjejeſche hordecho duſcha a twerdu hlomu, ſo chynſche pſchedzo prawn ſchowacz, a doſta w l. 1854 wuczahowanſtu ſhmu, kotraž tedn we wołnoſnſi kſejeſche.

Bjeſche pač druhi džen jutrow, mlynk domach ſa dubowym blidom ſedziſche. Wo jſtwi bje wjcho renje čiſte, pſchetož wlniowa a Hilza žane pawki nihdžet nečerpſchetej, kaž to hewal ſo—wot ſlepnych žonow ſtane. Wón mjejeſche pſched ſobu ſwjate piſmo ležo, ſ kotrehož ſzenje wot ſkrytiſhoweho horjeſtacija a wot teju wuczom-uitow, kiž do Emauſa dzjeſchtaj, tym ſwojim prjodlezi-taſche. Dha na jene dobo mały Ami, kiž pod lawku drjemafche, ſapocza ſcheczowkacz, ſchtož wón ženje beſwiny nečimeſche, kaž druge hlupce pſſy.

Dzi, Zurjo, prajeſche na to nan ſ najſtarſchemu ſhmej a poſtadaj, ſchto tu je. Poſkluſchny, kaž pjekne dzjeczi to ſu, ſtoeži Zurij won a bórſy po tym ſtupi Waktez kmočr dojſtwn, kiž chynſche do Ameriki a pſchin- dže, ſo by Wiczaſezom boženje prajił.

Jaſo Waktez kmočr bje pſcheczelnje powitany ſo ſhnył, bledjeſchtaj taj muſaj to a wono. Waktez kmočr pač bje mu- dra hlowa, ſo wedjeſche ſpopela drewo dzjelacz a ſwuhłom bjeliež. Zutiſe, prajeſche Waktez, jutſje podam ſo na puez do Ameriki, a ja ſhym pſchichol, ſo byh tebi boženje prajił.

„Dha ty po tajſim tu woſtacz nechaſch, reſne Wiczaſ. Nje, nihdy nanihdy niž, wotmolwi Waktez. Sow ſpochi rjela: penes dawacz. Swótkal chje jedn te bracz, hdyž jedn necha kranycz. Wóždzieži mjeſkaz wajchtar pſchi- bjehne a do wótna buchajo kaže na nedželu rentu abo kralowſke dawki, abo ſchulſte penes abo zyrkwinſke dawanje. To ſ wutraciju wjažy neje!

„Oh! oh! reſny mlynk, tač ſlje tola hiſchežen neje! Ty tola wot tych najthudſiſchich žadny neſſy. Hdyž runje žane penes nimafch, dha wſchak w hródbi maſch krumu, kotruž móžeſch pſchedacz, abo žito na lubi, kotrež móžeſch na wił doweſz a požežuje tebi radn kóždn.

„Ach! luby Božo, ſtonaſche Waktez kmočr, ſchto mi to wſchitko pomha? Stóť tola pſchedacz necham, a ſe žitom dyrbju lutowacz, ſo na kſhebjie nepobradne. Požežawki pač radn kſazawki domoj kłodza. Schto dha jenemu wyſche woſtane, hdyž ſy žyle ljetu ſo prózował a dzjelak kaž poſ. Hdyž ſhym ſ nuſu te

wſchelake dawanja wotwedł, dha ſhym ſ pokojom a hewal žadny ežerwenh penes wyſche neſthowam. Nje! ja do Ameriki du. Tam me ſdawki-dawanjom nihto nečwiliuje. Moji ſhnojo ſ wojakam utrabaža. Schtož ſebi war- buju, to je moje. Ja ſhym moju žiwnoſež ſa 1200 toł. pſchedak. Sa te penes ſebi w Americy dwazeczi krodž wjažy polow kupy hacž ſhym jow mjeł.

„Ženož pomalku, kmočre, wotmolwi mlynk. Ty ſebi myſliſch, ſo je w Americy wſcho ſtote. Wopomni, ſchtož w ſwjatym piſmi ſteji: „Woſtan w kraju a žiw ſo po prawdzi.“ To je tola ežežta krodžel, wóžny kraj a pſcheczelnom wopuſcheczič.

„Haj! hdyž móžeſch, reſny kmočr, dha žiw ſo po prawdzi; a ſchto mi pomha wóžny kraj, hdyž ničo, kſhiba lutu nuſu w nim mam?

„Nebudž nedžatomny, kmočre, napominaſche jcho mlynk. Ty tola prajiež nemóžeſch, ſo ſy hdy hlódnny byč trebał.“

Poſklučaj, wotmolwi Waktez, ja chzu tebi tu wjez roſeſtaciež, ſo mi prawn dacz budjeſch! Haj! ty ſy ſamožity muž. Ty maſch 24 kóřzow pola, 10 kóřzow kuki a wyſche teho mlyn. Dwoje dzjeczi wotroju. Dwaž ſhujaj dyrbitaj na ſchjeſz ljet ſ wojakam a beſ tym dyrbiſch domach dzjelawnych ludzi abo eželedž dzeržeczi. Dwoja džówka drje chje ſo ženiež a twoji hólzy na te ſkame myſlje pſchindu. Kač chjeſch niſek ſwoje kubko beſ nich dzjeliež? Hdyž jenemu wſchitko daſch, dha wo- ſtanu či druy proſcherejo. Ty ſo ſe žonu na wument ſhneſch, neweſtaj pač, kač ſo wamaž pondže. Chjeſchli pač twoju žiwnoſež beſ dzjeczi roſdzjeliež, dha nikomu wele dacz nemóžeſch. Schježu ſebi nihto twaricž ne- móže, pſchetož drewo a ežeſliſte a murerſke dzjeło je niſek piſhes mjeru drohe! A čiinja ſebi dołh, dha ežaž živenja maja na nim kuſacz. Ja mam pieč dzjeczi a menſchu žiwnoſež, hacž ty. Schto dha ſ mojimi dzjeczimi budže? Nje! we mni jedn hlóſ ryeži, kaž junu ſ Abrahamej: ežeži ſ—twojeho wóžneho kraja, ja chzu tebi kraj poſajacz, w kotrymž ſo tebi derje pónđe. Ja do Ameriki du, ſo byh ſo ſa ſwoje dzjeczi ſtarak. Zutiſe hižom ſo na puez podamy.

Na tajſe waſchuje buſchtaj taj hiſcheže dołho bledzi- loj, neby Waktez kmočra ſe ſwojimi dzjeczimi pſchichla. Ta pač ſo dołho ſadzeržecž nemóžeſche a duž ſebi boženje prajažu. Tej žoni, mlynkowa a Waktezowa, kotrež bjelſchetej pſchedzo dobre towarſtowo hromadže mjelej, plaſaſchetej; taj muſaj pač ſebi ružy ſkicziſchtaj. „Dha w Božim meni woſtancze wſchitzy ſtrowi“ prajeſche Waktez kmočr, a pſchichtaji: „pſchindže-bórſy ſa nami.“

Na sajtra wuczahowarjo weš wopuščežiču a do Ameriki czehničhu.

II.

„Schriczka sapali weš,“ praji šo f pschifklowom. To šo pač f jennym dobom nestane. Schriczka dolho šo žehli, hač napošljedk wjetr na nju duje, so plómjo nastane, kotrež wščitko f mozu zere. Na podobne wafčuje ma šo f cłowstej wutrobu. Dolho šta myšliczka šo w nej helczi, hač napošljedk psches njekajse wonkomne nawabenje f neje ste priódkowajca a ste stutki nastanu.

Zato bjechu Makkez f mlyna, šedžiču mlynkež f mjerom. Šilža a jeje macz plakajštej a hólžy wščač prajachu, so bndu drje rady šobu do Ameriki czahnyli; mlynkež nan pač žane šlowežko neryčesche. Zemu to, šchož Makka bje prajik, kaž kamen na wutrobi ležesche. Zemu šo šdasche, jako by tón žylje prawje mjek se wšchjem, šchož bje woč dawanja a woč pschichoda šwojich djeczi rječak.

Šdy by mlynk trochu mudrišči byl, dha by wón Makkez kmótra f lóhkim móhl dowecz, so prawše nima. Wščač wón šam, jako bje šo ženik, nebye to samoženje mjek, šchož njek wobšedžische. Psches pilnosz a dželawosz a špróznimosz, a psches Wože žohnowanje bje wón dohył, šchož mjejesche. Tak jeho djeczi tež bndu šo šadžeržecz trebale, dha nebychu žanu nusu nemjele; bjechu wščač hewač derje woteženuene. Ale wón to newopomni; wón nebye dosež dohľadny; wón bje muž šprawn a dobrocziny, ale niz mudry; wón nebye wini, so žaby žanu wopuš nimaju. Tcho dla jemu ta myšliczka psches hlówu džjesche a we wutrobi šo hibasche, hač dha neby tež ša neho ljepe bylo, so by wšcho tudy pschedač a šobu do Ameriki czahnył. A temu pschindze dwoje, šchož jemu wulke staroszje czinišche a jeho žalošnje hrebasche. To jene bje to, so bje šebi w pošlenim čašju njekajse penesy počezicz durbjal, so by šwoj mlyn móhl wuporedžicz! Šchož bje šam šebi nalutowač, to jemu k temu nebye došahnyto a drje bje šebi 400 tol. dółha naczinik. Dolež pač ženje žadny dolh nebye mjek a tež žana nadžija nebye, so budže jón bórsy šašo wotplacicz móž, dha wón šebi čezke staroszje čzinesche. Šizom njekotre ljeta ša šobu hubene žuje bje mjek, a našeto šašo šapozesche mókre bjež, so šhyw renje nestejachu. Š jennym šłowom tón dółh jeho w myšlach hrebasche, so bje plómny nespokojojšje.

To druge pač, šchož bje šo jemu štało, jeho hiščežen bóle mersasche. Tcho jeniczta džówka, Šilža, bje k žentwi štała a wón šebi myšlesche, so šwojeje

řjanoszje a pjeknoszje dla bohatcho burškeho šyna k muzej dostane. Bjesche tež we wšy wulki bur, šobaniz Šandrij, kiž najwetšche kublo mjejesche a dolež bje rychtar a gmejnski priódkštejer, w' wulkej čezzi štejesche. Tón mjejesche jeniczkeho šyna, kiž bje drje dobroczywa dušča, ale šmerez hrosny. Wón bje horbaty, mjejesche čerwene wlošy, šajclawe wošji a šchiwe noht, so šo lóhzy žana hólza do neho neby šalubowaka. Šedyn dženi bje teho nan, šobaniz Šandrij, k mlynkej pschifhof a bes druhim tež wot teho rječak, hač dha neby jeho šhney šwoju džówku k žoni dač. Mlynk drje šo na tym wešelesche, hdyž tutu rječ šlyšesche, a bje rychtarej šlubik, so čže predy se žonu a f Šilžu rječecz. To šo jemu šdasche krašna wjež bjež, hdy by móhl šwoju jeniczku džówku tak wudacž. Šobaniz Šandrijowy šhy drje bje hrosny kaž nóž w džjeri, ale wón tola bje dobrocziny hólž a bje jeniczki herba šwojehy nana, kiž wulke burške kublo wobšedžesche, wšsche teho hiščežen wele penes na dani štejo. A, prajesche Wiczasch mlynk pschi šebi, hdy by šo to čziničo, dha bnd jemu štarosz se šhije mjek, a moja jeniczka džówka by nanajšjepe šastarana byla!

Šo tym rošrječowanju f šobaniz Šandrijom bje mlynk se žonu porječak a jej wščitko, šchož tu žentwu nastupa, wupowedač. Šcho bjesche pač ta prajika? „Ty čzesch našču řjanu lubošnu Šilžu taštemu nebolalej braščežicz? Ty čzesch ju, kotraž hiščežen čžaža dož reniškeho bohatcho nawoženju dostacž móže, tutemu rychtarež horbatemu hólžej dacž? Za čže prošču, nečzi to.“ Za wjem, so jeho šnež nemóže! Ty ju tola k temu nebudžesch twungowacž? Awješch dha, so twungowana lubošž neryje? A hdyž žana lubošž bes mandželštimaj neje, tam tež žane šbožo nauóže kežecz? Puš čž tajku žentwu f myšlow. Za pač čžu f Šilžu rječecz.“ — To wona čzinesche, a teje žentwy dla f Šilžu rječesche. Ale kaž bje wješčežila, tak šo šta. Šilža plakasche f žpleč šhiju a prajišche, so šo nihdy necha f tutym rychtarež hólžom ženicž, byrníž tež tawšnt króč wjažy penes mjek, so jeho nemóže šnež a so je melczó f jennym druhim šo šlubila.

Medaloko wot mlynkež štejesche menužy mala kšježka, kotraž kšudej, hubenej a kšorej wudowi šlušesche. Za mjejesche jeniczkeho šyna, f menom Šakub. Tón bje rmje frošny, řjany pachol a k temu pobóžny, pilny, dželawny a pótiwy hólž. Šchož k jeho najwošebnišchej kšwalbi šlušesche, bje to, so se wšchej džecžezaj lubošžu a šwojer- nosžu šwoju kšoru a wobštaru macžerku wotšladasche

a wobstaraſche. Sčtož warbowaſche, to jej daſke a hdyž nedželſti džen bje, ſo ſe ſwojeje ſlužby mōžeſche, dha bje pola neje a jej ſ Božeho ſłowa čytaſche, beſ tym ſo druhyj hōlzy a holzy w korezmi ua rejach ſwoje weſelje mjejachu. S tym bje ſo Hilza ſejuala, teho ſ zhyej wutrobu lubowaſche. Hač runje huſto hromadžje neryčjeſčtaj, dha tola wobaj derje wedziſčtaj, ſo wſčaſ mataj jednu druheho lubo.

Zako njetk mač, kotraž wo tym niečo newedziſche, ſ nej wot žentwſy ſ rychtarež horbatym hōlzym, kotruž nau radn by widzał, ryčjeſche, wuſna ſo wona tej, ſo nikocho nemōže lubo mječ, khiba jenož Holbjanež ſakuba a ſo ženje ſo ženje neſečje, hdyž teho nedoſtane. — Mač pał bje to nanej powedała a tōn ſo na to roſhujewaſche. Seho hordōž ſo hibaaſche, wōn to ſa hanibu dzeržeſche, hdy by wōn ſwoju rjam dźowku kħudemu hōlzej dał. Nihdy a nanihdy ja to nepſchidam, pra-jeſche wōn. Za ju nečam k žentwi ſ rychtarež hōlzym uſowaež, ale na žaue waſčunje tež do teho neſwolū, ſo by moje dźowka, kotraž može bohateho bura krydnyč, proſčerjeſche hōlza ſebi brala!

Tuta wjez bje pał to druhe, ſčtož jcho w myſlach hrebaſche. Hilza ſ zhyej wutrobu kħudeho Holbjanež ſakuba lubowaſche, a bohathy ſkobaniž Ĥandriž, hdyž bje jemu prajil, ſo wona wo jcho ſhna nerodži, bje ſo jemu ſmjał a jcho hanil, ſo je tał Lupy nan. To wſčitko jcho kaž čjern we wutrobi kałaſche, a tōn wōn wutorhunež nemōžeſche. Teho dla to žadanje w nim roſjeſche, ſo by wſčaſ do Ameriki wuežahnył.

III.

Wot tuteho čaſa ſem bje mlyny ſly a roſmersany a polny čezkič myſlow. Do dźela žadny lōſcht ne-mjejeſche, ſ ludžimi malo wobkħadžeſche, ta ſčkriczka a myſliczka w jcho wutrobi ſo žehleſche.

Čeržo bje jara čzopla a horzō, ſo bjechu tu a tam čezke hrimanja ſ wulkim deſčezikom. Jednu džen po ženi bje pſčes mjeru wulka horzota była a popoſuju ſo na bliſki horach mōžne newedro ſtajeſche. Wlyſki ſo kaž wohenjowe hady po tōlſtych čzornych nrdčełach wijachu a hrimanje po dolje žaloſnje wujeſche; wjetr ſ wulkim hawtowanjom ſčumeeſche a deſčez ſo ſ nebja lijeſche, ja to by ſ dōnzow lał. Za krōtki čaſ bje mała rječka polna wodny a ta tał uahlje roſjeſche, ſo bu zhy mlyny ſe wſčjemi twarenjemi powodženy.

Wlyny bje hižom predy ſkōt ſ hrōdžje puſčezil, kiž pſčes wodu pluwajo na ſudu hōrku čzelaſche. Mjelotre ſwinje a koſy pał hižom bjechu ſo tepik.

Niečo wyſche newoſta, hač ſo by ſphtał, ſwojič ludži ſ mlyna, na kotryž woda ſ mozu ſtorkaſche, wumōž. Wōn ſhrabny teho dla najmōdſeje hōlza a hač pod pažu we wodzi kħodžo, doneſy teho na tu ſudu hōrku. Dla to ſo wōn wrōčzi, ale nemōže hač k mlynej pſčinež, dokež mōž wody jcho ſobu torhny. Wōn by ſhubeny był, hdyž neby Holbjanež ſakub, kiž bje pſchibježal, jemu k pomozy kħwatał a jcho ſ wody newuežahnył. Tōn pał, hdyž ſlyſcheſche ſtyſkie wolanja mlyncež ludži, pomu ſo hiſčezen junkrocž do žokmow a wueſy najpredy Hilzu a potom jeje mač ſdoma, do kotrehož ſo ſ wōnami a ſ durjemi woda lijeſche, beſ tym ſo mlyny teju hōlžow wumō.

Mlyncež bjechu na taſke waſčunje wſčitzy žiwenje ſkħowali a ſo Bohu ſa to wutrobne dźakowachu; ale woni mjejachu pſčes tu wulku wodu žaloſnje wulku ſčkodu. Hdyž na druhe ranje woda ſo bje trochu ſabježala a ſlōncežo ſaſo milje ſkħadžeſche, dha bje to wupuſzenje widzič, kotrež ſo bje ſtało. Pola a luki bjechu ſ pjeſtom a ſ kamenjemi kaž wobſyte. Bože žita ležachu k ſemi poſhilene, ja to by je ſčto ſpowolał, rječka bje wot kamenjow a blōta napeliena, hrōdž a brōžen bjeſčtej roſtorħanej; a ſamōn mlyny, kiž bje pſčed krōtkim hałle poređžany, bje wſčudžom wobſkħodženy.

Zako mlyny tu ſčkodu wohlada, kamaſche ruzy a wolaſche ſtyſtje: ja ſym ſhubeny muž a k proſčerej ſezineny. Dowjercze ſo Bohu, reſny Holbjanež ſakub, kiž pōdla ſtejeſche, ton ſnes žo je dał, tōn ſnes je wſał: ſneſowe meno budž kħwalene.

Sčto dha ty ſo do teho tykaſy a ſčto tebe ſtara, — rječezjeſche mlyny, ja to ſłowo ſlyſcheſche; dži mi ſ wočjom, ja tebe nemōžu widzič, ty proſčerſki hōlče, a woſtaji jcho ſtejo, ſo by precž ſchoł. Seho wutroba bje wot ſrudoby a nepoſoja pſčepeliena. Wſčitke jcho nadžije bjechu ſaniežene, wōn widziſche, ſo ſmjeje nowy doh čžinic. Mač ſo jemu pſčes duſčtu drjejeſche, hdyž na to myſleſche, ſo budže ſkobaniž Ĥandriž jemu tuto neſbožo popſčez, a hdyž ſo ſawročežo widziſche, ſo jcho Hilza ſwojemu tubemu ſakubež, kiž jej božemje prajeſche, ſe ſyloſtymaj wočjomaj, w kotrymaj ſo ſwjata lubož blħadzeſche, ja jcho pomoz ſo dźakowaſche. W tym wokomiknenju pał ſ jcho rta te ſłowa ſo čžičezachu: hdy byh jenož hižom w Amerižny był.

Ničto tute jcho ſdychowaežko neby ſlyſčał hač jcho žona, a ta njetk ſ luboſnym troſčtom k nemu ſtupeſche prajo: ač, luby Pjetre, neſy ty ſlyſčał

ščtož predy Holbjanez Zakub k tebi je rekt: domjer so Bohu, hlaaj tón je naš bič, wón naš tež sahoji; wón je naš franik, wón naš tež wobali. — Neryč mi wo tutnyu pachoki, sawola mlynk rosmerfany. Wostaj me s tym na pokoj. Wón je tola jenož Hilje dla nam k pomogy pschifchoł, neč jenož dže, hdžež je hew pschifchoł, ja jeho widžicz nemóžu. — A tola je wón tebi a mi a naschej Hilzi žiwenje wumóhł a so kam do strachofszje žiwenja podal; neje to džata hódne?! — Haj, rektny wón sašo, to neč je; ale to ja praju, naschu Hilžu wón nihdy s mojej dowolnozju sa žoinu nedofstane.

Nepšcherjeseč so, luby Pjetre, wotmołwi wona. Nebudž našly a neryč mi wo Amerizy; my dżemy džekacž a swoje mozy napinacž, dha wschał hiščežen wschitko k dobrenu so wobroczi!

S tajtimi słowami wona swojeho muža smjerowasche, ale to słowo, kotrež bje šljachala „hdy byč hižom w Amerizy był,“ jej w myšlach ležeseče, so so šama smjerowacž nemóžeseče. S teho słowa wona spóšna, šcho jeho hižom dawno nespokojucho čžini. — To jej pscheradži, so jemu wuczehnenje do Ameriki na wutrobi leži wot teho čžasa šem, hdžež bjechu tam Waktežy šahli.

Mlynkež drje njekł pilnje džekachu, so bychu wschitko frumowali, šchož wulka woda jim bje nanosyła. Tež se wšy pschifhadžachu swólnje wschitzy s motykami a łopacžemi, so bychu jemu pomhali. S wulkej próžu bu njekotre dny sa šobu džekane. Njeka bu redžena, kamenje a pjest s polow a kufow karowane a tak bu najwetšcha škoda sašo wurunana. Mlyniske tolo sašo klap klap s nusu klapotasche a šwa s komoru bu pschihótowana, so so w nej bydlicž hodžeseče. Ženož pola a kufi hiščežen wele džjeka šebi žadachu a te druhe twarenja dyrbjachu so wuporedžecž, šchož šebi wele penes žadasche.

Mlynk dyrbesche šebi snowa penesy požčicz a mjejesche njekł na 1000 tol. dolha. A to jeho snowa hrebasche a ponižowasche, so čžim hufzišcho pschi šebi myšlesche: hdy byč jenož hižom w Amerizy był. Sdy by prawy kšefzžijan był, dha by swoju nadžiju na Boha stajil a k nemu dowjerenje mjek, so budže tón jemu sašo spomhacž. Žeho žona a druhy pschecželjo wschitko špytachu, so bychu jemu tajke myšlje wuczehnenja s wutrobny šahnali. Wón pak meležo pschedžo na to so hotowasche, so by swoje ležomnoszje pschedal a wótzyu kraj wopuščežil.

Ma to kšeczo, w kotrymž bje so psches wulku wodu teško škodny stalo, pschindže rjana našyma. Wón mjejesche hiščežen reniše žuje, hacž bjesche so nadžijak. Mlyn sašo džjesche a woda nepobrachowasche. Tež šyma bje sa neho dobra, so ženje šwjeciczj netrebasche. Rudžo šdaloka a s bliska k nemu žito pschiweseču, so mjejesche wschitke ruzny polne džjekacž. Wón móžeseče šwoje pola sašo wobdžjekacž a wobšyč. Žito mjejesche dobru placžijnu, so móžeseče w naljeczu wele brjemenjow pschedacž a 300 tol. dóhha wotplacžicz.

To wschitko mlynka wešlesche, so bje bóle s pokojom; teho dla by šebi myšlik, so njekł dale na wužahowanje myšlicž nebudže. Ale tón šy duch hiščežen pschedžo w nim džjekasche. Wón nikomu nicžo neprajesche, ale hdyž Holbjanez Zakuba widžeseče abo pola jeho kšecže nimo džjesche, a na to sponuiseče, so drje junkecž jeho džówka s wóna wonhladacž a „pomhaj Bóh, nawo!“ prajicz móhla, abo hdyž so s šobániz Šandrijom njedže, trečeseče a tón jemu k lubu mjejesche, so b'dže junu pschichodny nan teho šhudeho kšješkarja, dha jemu Amerika s noweho do myšlow a do wutrobny kšjesche.

So jutrach bje so ljetu mimjo, so bje Waktež kmótr wučahnył. Tón bje šlubik, so čže s Amerikk pišacž, tak so jemu dže a wschitko na dróbné rosprajicz, kajte tam je žiwenje a hacž je wopravdže wjerno, so móže jedny tam bohaštivo šebi nahromadžicz.

Wopravdže, jedny džej tón šlubeny a dawno docžakany list s Ameriki na mjesachtra mlynka pschindže. W tym šamym Waktež kmótr pišasche, so so jemu na najšlepe dže. Najpredy wo šwojim pučžowanju tam powedasche a nešamelečeseče, so je jeho mórška khorofž jara čžwilowala a so hušto widchory jich do strachofszjow šu na morju pschinešle. Ma to wobšcheriše wuložowasche, šcho je widžik a tak je w Texasu wulki kruč kraja, wetšchi dnyž žane rječerkublo w Sakskej, sa malo penes šebi kupik, tak wele wolow, krumow, šwinjow ma, so pješchi neshodži, ale na konju jjecha a so na hóntwu šhodži, kaž čže. Wón pišasche, so wschał wschitzy, wón a jeho džjecz, pilnje wot ranja do wečžora dyrbja džekacž, so so pak jich próža derje šapfacž, so žane dawki netrebaju dawacž a so ma wscheho došž, a so sa njekotre ljeta, hdyž budža wschitke pola wobdžjekane, so nadžija, bohathy muž byč, kaž žadny šemjan w njemškim kraju. Š temu wón pschistaji, so je nedaloko wot neho kruč rjaneho kraja k pschedanju, psches totroj rjeka bježi, so dyrbi mlynk

jemož k nemu pschinez a tón sebi kupicz a notny mlyn f rjesafom twaricz, kiz by jemu schwarne penesny nesł, a so chze jemu se swojim shonenjom a s dobrej radu k pomozny stejecz.

Mlynk tón list niz jedyn krócz, ale k najmenšchemu dzefacz krócz čitafche. To bje woda na jeho mlyn, to so jemu lubesche. Na to jón swojey žoni a swojim dzjeczom prijódkčitafche. Wschjednje pola wobeda a weczerje so wo tym, sčtož w nim stejesche, rječesche a bóle dosta to samyšlenje móž: tam, do Ameriki my dnybimy, jeli so mudri smy. Mlynkowa kotraž bje do teho čaša wot wuczehnenja wotradzika, sapočesche šama do teho wjericz, so bychu so tam ljepe mjeli. Hólzy, kotřiz rady k wojakam nechachu, nanej pschikłóšowachu. Ženož ta woboha Šilzka platafche w potajnym njelotru křlyščiku, hdyž na to spominafche, so budze šwojeho lubowaneho Šatuba wopuščežez dnybecz.

S jnym słowom: we Wiczašez mlyni bje to wobšantnena wjez, so ma so do Ameriki čahunez. Mlynk žaneho mjera wjazny nemjejesche. Wón by narjadšcho hižom jutšje čahnył, hdy by dženša móhl šwoju wjez pschedač.

V.

Bes tym so so to wščitko w mlyni podawafche, ředzišche Šolbjanež Šatub pola šmertneho koža šwojeje lubowaneje macerki. Wona bje na šmerez šchorika a wón ju na žane wofomiknenje wopuščežicz nemóžesche. Žako pak tola k nemu ta powež dondže, so mlynkezy do Ameriki počehneža, nastroži so wón. Pschetož njekł wedzišche, so smjeje so wot Šilzje dzjelicz. Šzobu hiez wón nemóžesche, pschetož k temu wón žane penesny nemjejesche. Mlynka wo to prošez, so by tón jemu Šilzu ša žoni dal, to sebi neswjeresche, pschetož wón wedzišche, so jeho wotpořazu.

Na to wunre jeho macz a wón dašche ju se wščež čezjzu pohřebacz. Po pohřebze pschenuja wón šwoju řhježtu podrožniket a dzjesche do Drezdžan, sebi dobru řlužbu pytač. Wón bje sebi prijódkšwal, so chze prawje lutowacz, doniz sebi tak wele nesafřluzi, so by móhl junu tež do Ameriki čahunez. Šörte bje jeho dzjeljenje wot lubeje Šilzki, ale wonaj so nadzišesčtaj, so so s Wožej pomozu junu šašo wohladataj a řlubiščtaj sebi na wječne řwjernošez.

Mlynk drje bje weřašy, so bje Šatub se řšy. Ale wón pscheda šwoj mlyn se wšchemi poleni a ležomnožjami ša 6000 toł. a hotowafche so s tyni řwojimi na wotřalcžehneje.

Řredy pak, hačz čzehnišche, pschindže jedyn džen jedyn pschekupz abo agent s mjesta k nemu a naryčesche jeho, so chze jemu kódz do Ameriki wobřtaracz, so neby wón žanu staroš wo to mjek. Tón čřlowek móžesche tak rešje rječez a kódze hamburgřtič a jeudželřtič kódznikow, kotrymž řlužesche, řhwalič a řadašche sebi po myřli mlynkowej tajřu niřtu placzřnu, so tón s nim tu wjez wučini. Wón placzesche 25 toł. na řlowu do přjedka a bje njekł řawjeřemny, so wščitko po jeho woli a řadanju pónidže.

To najšöršche pak bje dzjeljenje. Mlynkež nebjechu sebi myřli, so to tak čezke budze. Ale jako s mlyna dzjechu, hdez bjechu so narodžili a řubkali, jako řuřodam a ľubym pscheczalam božemje prajachu, dha wščitzy hórte řylřy plachu. Čzeřla wjez to je, wótžny kraj, narodnu weř a starřišři dom wopuščežicz. Woni pak bjechu řami to chžyli, ničto řich přez nehonešche!

Sich přez dzjesche do Šamburga, s wotkal so psches řendželřtu, řaž bjechu so psches kódzneho agentu naryčez dali, do Terafa pschewez chžyču. W Šamburgu, hdez dnyřbachu njelotre dny čřakacz, řchori mlynkowa na řholeru. Teho dla dnyřesche sebi mlynk řnu wotnaječ a tam wele nedžel wotacz. Wón šwoju žoni se wščež řwjernošju wotřladowafche a Šilza bje jemu pschi tym pomóžua. Žako pak bje mlynkowa na puezju wuřtrowenja, řchori wón na tu řamu řhoroš. Tež jeho řynojo so ľehnidu a jenieřka Šilza wořta pschepuščežena. To bje řrudny čař řa mlynkež ľudzi. Wele mjekřazow so minychu, předy hačz řašo wščitzy k mozam pschindžechu. A řařte penesny to placzesche! Šusto mlynk, hdyž na swojim řhorym kožu so walesche, sebi ničžo bóle nařadašche hačz so by řašo domach w swojim mlyni byl. Řak řuřto so řajesche, so bje řařkim myřlam wuczehnenja we wutrobi mjesta dal? Ale so řašo wróčicz? nje, to wón nechafche. Sčto bychu ľudžo prajřli, hdy by řašo pschichokł, řak by so řobaniz řandrij jemu řmjak. Nje, nje, to neidžesche.

Žako wščitzy žylje wuřtroweni bjechu, bje kódz, s kotřez bjechu so pschewez chžyli, dawno přez a te nawdate penesny řhubene. Ľudžo w Šamburgu drje jemu radžachu, so dnyřbi runy puez s tam do Terafa so pschewez. Ale mlynk chžyšche do řendželřteje, do mjesta Řiverpoola, so by řladak, hačz neby tam wot tych kódznikow, kotrymž bje psches agentu penesny do přjódkta placzil, njesčto won řrydnył. Wščitzy, to-

trymž to prajesche, jemu wobšwjetšachu, so to nicžo pomhačz nebndže. Wón pak chyzšche swoju hłowu wostajiej a nedašche sebi wotradžicž.

Teho dla nastupichu woni wšchitžy kódz, kotraž do Zendzelsteje jjedzišche. Bjesche pak hžjom našymu, hdžež póknózne wíchorj na morju móznje duja. Čzihi rjany wečzor bje, jako s Hamburga wotjedzichu. Zato pak na morjo pšhindzechu, šhrabny wíchor tu staru kódz a čzišny ju do bofa. Žólmny wysche dnžli khjezje šo sbjchachu a metachu ju tam a šem, a s kóždej minutu wíchor žalóšnišcho wujesche. Žhla kódz restorašche a stonašche, jako by na tawšnyt kručow rošlečžicž chyzla. Tokšta čzma nebjo kchjesche. Mšhntez w swojej khajičzi šedžo šo twerdžje pšchimachu, šo nebychu pamiš a we wulkej štytuošzi jedny Wótze-našch po druhim špiwachu a wot bojošžje a hrošy popaneni pól morwi bjechu. Na jene dobo wolašche kapitan s kódzje do jich khajičny: horje wy ludžo, póžeje, khwatajeje, šo horje pšhindzeče, kódz šo počjne poručecž, pšchetož woda do neje štupa! Na to mšhntez s thymi druhimi horje khwatachu, hdžež ljedom štejecž abo šo na nohach šdžeržecž móžachu. Šow pak buchu wot matrosofow pšchimani a do wulkeho čzolma puščeženi, s kotrymž žólmny neandje hrjachu a pšhemadžani wot deščezita dale wesení, kóžde wotomítkenje w strachóšzi, šo budža wot morja póžreni. Tak šo žylicžtu nóz wesyhaju. Wíchor k šbožu šo šlehmj; ale jako šo šwitašche, dha nebye wot kódzje ničžo wjazy widžecž. Wdorjo bje ju póžreko a s nej wšchitko, šchtož mšhntez bjechu wobšedžili, penesny a wšcho, šchtož bjechu šobu brali. Šhudži, pól našy, našymneni štejachu na brjošy pola Kurhafena a bjechu jenož wešeli a Bohu džatomni, šo wšchitžy pšchi žiwenju bjechu.

VI.

Šsobotu pšched kermušchu w D. džjesche na puczju s mjesta tam čzjéddla ludži, muž a žana, tšjo hólžy a jena holza. Male brjemščhla abo mjedži na khribeczi nešnyhu. Prjeni džjesche muž s bjekej šhilenej hłowu. Wón drje bje šchtyržeczi ljet starj, ale wón wonhladašche, jako by šchedžiwž wót 70 ljet byl. Woezi bjeschtej k šemi wobroczenej a na kiz šo šeperajo wón jara pomalku džjesche. Wj šze jeho hžjom predny widžili štroweho, čzeršweho a móžneho, njekł pak wón tu dže šhileny, poniženy, wošlabueny. Šeli šo šo praschecze, šchto to je, dha ja wam wotmolwju: to je Wicžapež Pjetr. Wj drje prajicze, šo to wjerno neje! To bje muž s wuhločžor-nyimi wošfami, jako pšched pól šetom precž čehnišche,

jeho podoba bje runa kaž šchmrcječka a s jeho wočžow šo dobra nadžija šwecžesche. A tola ničto druhi to neje, dnžli mšhntez nišchtr. Ša nim džjeschtej mšhntowa a Šilža, kotrež najmlódscho hólza ja ruku wozdžischtej. Wonaj bšjedaj wonhladašchaj, ale tola džjeschtaj tón šrudny pucz do šwojeje wšny, s kotrež bjeschtaj s nanom wučžahnyšoj, še wšchjem podacžom do Wožeje wolje, a jako byšchaj šo dopomniloj, šo šmy wšchitžy žufnižy a podrožnižy tu na šemi a šo žaneho wobštajneho mjesta tu nimamy. Še žonomaj pak džjeschtaj dwaj hólžaj w šchjerych pilešchach a še šchjerkimi kšobutami a wotoło neju ljetašche s wešelnyimi krocžakami mały Ami, jako by prajicž chyzl: ja šo wešelu, šo po wutratej nuy šašo dom pšchindu.

To bje šrudne puczowanije, kotrež tuczi šedmjo tu džeržachu. Še to pak džiw, šo Wicžapež nišchtr tak potšileny dže abo šo šu šo jeho wlošny w kóčkim šbjelike? Wón bje s dobrej nadžiju swoju narodnu weš a šwój wótžny kraj wopuščežil, šo by druhdže šwoje šbožo špytal a njekł wón šo tudy wróčzi, ničžo nešytajo, hačž jeno mjerne mjestačžko, hdžež by móhl wotpočžowarč. Wón bje jako bohaty a šamóžny muž wučžahnyš a njekł tu šašo pšhindže khudny jako prošcher. Něčo won wot wšcheho, šchtož bje šobu wšak, nebye šhlowal, khiba jenož a jenicžny šutnju, kotruž na žiwoczi mjesešche. Wšchitko druge bje we šhubinje morja pošepite a pohrebane. Wón ničžo nemjeješche wot teho, šchtož bje predny mjekł, w nišeho wjazy, kiz by jemu pomhačž móhl. Něčo? nišeho? Nemjeješche wón šwojich lubnych wšchitlich hiščežen, žomu a džjezi, kotryž bje jemu Wóh šwarnowal? Nemjeješche wón hiščežer šwojeho Woha, kotryž nišeho newopuščežzi? Nemjeješche wón šwojeho šbóžnika Šchryštusa Šejuša, kiz je hórki khelich šam pil a je trošchtar wšchitlich šrudnych dušchow? Šaj, mšhntez nišchtr wróčzi šo do šwojeje narodneho wšny, khudnišchi na šwonkomnych kublach hačž bje s neje šchol, ale wele bohatsišchi na šnatskomnym čzloweku.

Šako wón s thymi druhimi s teho čzolma, na kotrymž šo wot teje kódzje, kotraž šo bje do morja ponurila, bjechu wumóhli, na brjóh pola Kurhafena wuštupi, bje wón wšchitko, šchtož wot šwjeta mjesešche, šhubil. Ale tam štejesche wele ludži, kotšiz na nich čžakachu a s pomožu šo jim bližachu. Šes nimi bje šchedžiwž šbjetej hłowu, kiz k Wicžapež Pjetrej štupi a jemu ruku štiržo prajesche: špómnecze na Šioba. Šon je wjazy šhubil hačž wy; ale wón tola rekny: tón ščes je jo dał, tón ščes je jo wšak, šo meno teho ščesja budž

Khwalenc; posbjehnceje myšl a wutrobu k Bohu; wjera do neho je kšeszijsana kiz, hdyž w czjemnym doli khodzj; suceje Bože dopuščenje je sejerpliwosjzu; wón je waš ponižował, wón móže naš sašo powyšćic; poručjeje so temu Knešej a mjejeje nadziju k nemu, wón budže wščitko derje čjinić.

To bje mlynkej jako by Knešowy jandžel k temu hluboko pokhilenemu mlynkej ryečal. To słowo so jemu kaž nebeski wolki do srudneje dušchje kjesche. Jeho hordosj bje šlamana, wón pšna, so je Bóh jeho domapntal a so tón je dzył jeho dušchu wot wščeje nečjstosjje sahojicz.

Tak we wšchjem nesbožu mlynkezy so troščtowachu. Sidh nesbožo bu bórsy w Hamburgu snate. Tón šchjedziwz, kiz bje jich w Kuzhaseni troščtował, hromadžesche sa nich dobrowólne dary, jako jich bje so bu do Hamburgu wšal. — Pšes smilnoscz a dobroczjwoscz ludzi pšhindže tejsko hromadže, so móžesche so Wiczasčez Pjeter i tymi swojimi na železnizy dom dowečz. Wot dwórniščeza w D. bje wón njek fobotu pšed kermušču na pučzu do D. Nichtó jich nesetka a šchtóž jich widzišche, tón jich sa proščerjow dzeržesche, kiz wo kermušču tykanz proščez dzeja. Zako proščerjo pšhindeču mlynkezy ludžo sašo dom. To je wjerno, ale woni wo niečo neproščachu hač jenož wo hospodu. Hdže pač so dyrbjachu wobrocžic? Hdže dzychu swoju hlownu delje položic? Sidh niečo wysche newosta, hač w korežni pšes nóz woštač. Wot tam so w krótkim ta powečz roščjeresche, so mlynkezy so i Ameriki su sašo dom wrócžili, khudzi, nash, hlódui a so so wulke nesbožje mjeli. Njekotri drje to nečachu wjericz a so smjējachu. Ale wetschi džjel gmejny bu wot wutrobneho džjelbranja hnuty. Kermušču nedželu, hižom predy hač kemschi so swonešche, pšhindžechu nužojo a žony tych wbohich mlynkezy wopytač, a nichtó prófny nepšhindže. Nužojo dachu šebi wot mlynka jeho nesbožje wupowedač a wobžarowachu jeho; žony a džječi pač pšhinešechu tykanz a jjedz a šchtóž mjejachu, tych wbohich ludzi wošchewicz! — Lubosj a džjelbranja pošna dobroczjwoscz jow rjany šwedžen mjeješčtej a mlynkezy dyrbjachu se šylfami pošnacž, tak dobroczjwy tola tón lud je, kotryž bječhu wopuščžili. Póndželu pač pšihhadžesche šam rychtar, Šobaniz Šandrij, so by sa mlynkom hladač! Tón bje wščitku sawiz a šlósž sabyl a proščesche wo wodacze, kaž wón bje wodáč. Haj, tón bje hiščeje wjazy čjinič! Wón

bje, jako wot tym, so su mlynkezy khudzi so dom wrócžili, šylšchal, sa hospodu starač a wedžesche jich njek do Šakubowecje khjeje, kotraž runje prófna bje, so bječhu tam bydliłi. Na jeho próstwu bječhu wešni ludžjo tu jeniczku štwu a komorku, kotraž w tej khježy bje, se wšchjemi potrebnosjžjemi wuhotowali. — Domjazu nadobu, pošlesčeza, blida, kawki, k temu bjerny, kšleb, butru, šól bječhu dobroczjwne dušchje tam donešte, so tym nesbožomnym ludžom na ničim nepobrachowasche. Mlynk bu wot hordosjje sahojeny, a be wšcheho pšechjwenja do khježki khudeho Šakuba čehnešche, kotrehož bje predy šwojeje khudoby dla sazpił, džakujó so Bohu, kiz šmilne wutrobny bje šbudžik a wšchitkim tym šamym, kotryž so w kšeszijsanškej lubosji po nim horje berichu. Sa njekotre dny bječhu šebi mlynkezy w tej khudej khježi wšchitko derje pšchihotowali. Wiczasčez Pjeter, pšchetož mlynk wón njek wjazy nebe, khodžesche na robotu, jeho žona pšchodžishe, Šilza pšeskašče sa ludži a taj wetschaj hólzaj so wo wšy pšchistajičtaj. — Pšes šlutniwož a džjelawoscz woni w krótkim tak daloko pšhinešechu, so kury jim jeja nesechu, so kosyčła w hródziczny mjakotasche, a so tež proščatko k kormenju wewelje pola nich korežesche. Maty Ami pač tutu khježku kaž predy wulki mlyn se šwojnosjju wobwachowasche a i mudrosjju šebi najpotajnišchi kuczik w khježy pytasche, hdžez nozowasche. — Njekšny my najšbožomnišchi ludžo? prajesche mlynk, neje naš Bóh luby knes pšes nóz na swoje šwjetko wodžik? Zemu budž džak; tak wele wysche hač nebo je džił semja, tak wele wysche su jeho myšlje, Khwalenc budž jeho šwjate meno!

Tak dha pač je so Šakubej šcho? Šchto wón prajesche? Se wón njek Šilžu sa žonu dostač? Tak wy so prasčezje, wy hólzy a holecžki šerbisč! Šakub bje w Dreždžanach pola wošebneho knesa dobru šlužbu dostač a teho luboscz šebi w krótkim dobył. Zako pšes jeneho towaršcha se wšy šhoni, so a tak su mlynkezy so dom wrócžili, dha wón to pšchi prjedku wjericz nečasche. Ale so by so pšchewjedžik, proščesche šwojeho knesa wo dowolnoscz, so by na jedny džen móhl dom pohladač. Oh, kaste bje to sašowidjenje! Kaste njek šwefelenje w mlynkezy šwóšbi, jako Šilza šwojemu lubowanemu Šakubej i plakanjom wokolo šhije padže a nan njek šwoje požohnowanje k jeju žentwi da? Šakub šlužesche hiščeje njekotry čas, so by šebi hiščeje nješchto penes sašlužik a dzeržesche po tym i Šilžu kwaš. — W jeho

domi woni njetk wščitzy bydlachu a bjechu spokojni, pobóžni, dzjelawi, Bohu podaczi. Tón jich žohnowasche, so drje prjedawšchemu bohatswu wjazn nepšchindžechu, ale w spokojuoszi a bez nudy žiwi byč. možachu.

Wy pał, lubi cžitarjo, wukneje s teho, sa Bože pucze nejšu nasche pucze a Bože myšlke nejšu nasche myšlje. Wukneje to, so wón je prajil: wofstan w kraju a žiw so po prawdže: wukneje. so hordosž k padu pšchineče, a so tón knes može bohatych khudych sežinicž.

Čhtož mlynt pšches stynskosž a nesbožje wukneč mjejesche, to móžecze tynišcho wukneč, hdyž po tynu stlowi cžinicze, kotrež wón k Abrahamcej je prajil: khodž pšchede mnu a budž fromny.

14.

Gudancžko 4.

W Sakstej ty me nenam'kasch,
W Prussej drje me woshladasch;
Widziš me we Rakojdach,
Mihdže pał we Bukezach;
Man me nima ani dżowka,
Ani twój dżjed ani wowka;
We sebi me maczer sthoma!
Čhto sym? hndaj, mndra hłowa!

15.

Róždy ma swoje waschnicžko.

Jednu wot pošlených werchbiskopow, kotřiz na Würzburgskim stoli sedžichu, jara pobóžny a tež wešely muž, bje jednu džen na hoitwi a nadeidže na nej jeneho hólza, kiž šwinje pašesche. S nim biskop so do rycžow da. Wón so jeho woprascha, kał wele sdy wón dostane. Sa dostanu, wotmolwi tón hólz, jenu koschl a por stupnjow. Wjazn niž? prajesche tón knes. Hlaj, ja sym tež paštyr, ale ja mam wjazn sdy hacž th. To ja wjerju, wotmolwi tón hólz, wy drje tež wjazn šwinjow macze?! Ma to wobraczi so šwinjejo tón biskop na swojich pšchemo-dzerjow, mošebnych knežich, kiž s nim na hoitwu bjechu škli a prajesche: sje wy to šlšcheli! Wšnicze sebi to k wutrobi!

16.

Braschenjo k wuhudanju.

1. Čhto žane šuby netreba?
2. S wotkal kacžen pšchiljeta?
3. Čhto žadny cžlawek powedacž nemóže?
4. Hdže jednu sedži, hdyž do škulje khodži?
5. Čhto sebi žada, so by jenež jene wošo nijet?
6. Kłak móže jednu s jeneho nijecha pšcheny dwaj nijechaj sežinicž?

W Prussej je 2. meje pokutny džen.